

ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา
อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

**The Problems of Learning and Teaching Management
on the Buddhist Subject According to the Basic
Educational Curriculum ,2002 Facedby the Teachers the
Lower Secondary Level under the Department of
General Education in
Sadao Under Songkhla Province**

พระครูธรรมศาสนโมลิต (อนาลโย)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

๑.พระมหาต่วน	สิริชมุโม	ประธานกรรมการ
๒.ดร.สุทธิพงษ์	ศรีวิชัย	กรรมการ
๓.พ.อ(พิเศษ)ดร.วีระ วงศ์สรรค์		กรรมการ

วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๔๓

ISBN

ปัญหาการจัดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา
อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

พระครูธรรมศาสนโมลิต (อนาลโย)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

๑.พระมหาต่วน	สิริชมุโม	ประธานกรรมการ
๒.ดร.สุทธิพงษ์	ศรีวิชัย	กรรมการ
๓.พ.อ(พิเศษ)ดร.วีระ วงศ์สรรค		กรรมการ

วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๔๗

ปัญหาการจัดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา
อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

**The Problems of Learning and Teaching Management
on the Buddhist Subject According to the Basic
Educational Curriculum ,2002 Facedby the Teachers the**

**Lower Secondary Level under the Department of
General Education in
Sadao Under Songkhla Province**

โดย

พระครูธรรมศาสนโมลิต (อนาลโย)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

๑.พระมหาต่วน สิริธมฺโม ประธานกรรมการ

๒.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย กรรมการ

๓.พ.อ(พิเศษ)ดร.วีระ วงศ์สรรค์ กรรมการ

วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๔๗

ประวัติผู้วิจัย

๑. ชาติภูมิ

เกิด ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๔

ที่ จังหวัด สงขลา

๒. อุปสมบท

วันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

ที่พัทธสีมา วัดเขาราม ต. หุ่งหว่า อ. เมือง จ. สงขลา

๓. การศึกษา

ปริญญาตรี ศาสนศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัย

ปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. ประสบการณ์

เป็นอาจารย์สอนธรรมศึกษา

เป็นอาจารย์สอนนักธรรม

เป็นพระสวดพระปาฏิโมกข์

Thesis Title : The Problems of Learning and Teaching Management on the Buddhist Subjects According to the Basic Educational Curriculum, 2002 Faceby the Teacher in the First Lower School Level under the Department of General Education in Sadao District UuderSongkhla ,Province

Researcher :PhrakruThammasasanakosit (Pinyo Analayo/Pandamiong)

Degree : Master of Arts (Buddhism)

Thesis Supervisory Committee :

: Phramaha Taun Siridhammo pali. V,
B.A.M.A.(Skt.),

M.A.(Pli), Ph.D.

: Dr.Suddipong Srivichai pali. III,
B.A.,M.ed.,Ph.D.

: Senior. Col. Dr.Veera Wongsan Ph.D.

Date of Graduation :

ABSTRACT

This research want to study and comparative on the level of problem of Buddhist subject learning and teaching of Buddhist teacher on the Educational area of secretary school in Songkha Province about 64 person. That data get from easy random sampling.

The instrument for interviews are lead to 5 section as : The Curricular points ,learning purpose, learning plane, To study followed the learning plane, evaluation that are sampling on 0.30 to 0.78 and standard deviation are 0.96 .About the statistic for data analysis are Standard deviation and synopsis test are Z

The result of this research found that :

1. The most of Buddhist Teacher, the hole and classification by the problem of Buddhist subject learning and teaching of Buddhist teaching experience in the hole and specification has been in middle level that we can rang from high to low as : To study followed the learning plane, learning

plane, The Curricular management , evaluation, and learning purpose, We found that the high problem in the first is The directly Buddhist un-graduated Teacher, The manual guide book for teaching has a small group , and the school has got those lately such as ; The learning plan, teaches 'manual ,and the most of teacher were not went for student behavior evaluate by student 's home visiting and about the learned purpose were not specific on their ready in the material/ instruments / building / learned source

2.the teacher who has below 10 years Buddhist subject teaching experience and up 10 years more .They has the problem of Buddhist subject teaching in the hole and specific not different ($p>.05$)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัย : พระครูธรรมศาสนโมลิต (ภิญโญ อนุโย / ปานดำรงค์)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต(พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

๑.พระมหาต่วน สิริธมโม ป.ธ. ๕, พธ.บ.,M.A., Ph.D.

๒.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ป.ธ. ๓, พธ.บ.,M.ED.,

Ph.D.

๓.พ.อ.ดร.วีระ วงศ์สรรค์ วท.บ.,น.บ.,ก

ศ.บ.,ศศ.บ.,M.A.,Ed.D.

วันสำเร็จการศึกษา :

บทคัดย่อภาษาไทย

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาจำนวน ๖๔ คน เป็นเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าจากกรอบแนวคิด ๕ ด้านคือ ด้านการศึกษาหลักสูตร ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การทำแผนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล ซึ่งมีค่าจำแนกตั้งแต่ ๐.๓๐ ถึง ๐.๗๘ และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ Z

จากการวิจัยที่ได้ดำเนินการมาพบว่า

๑. ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอน การทำแผนการสอน การศึกษาหลักสูตร การวัดผลประเมินผล และการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยมีรายชื่อที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน ดังนี้ ผู้สอนไม่ได้จบวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรง คู่มือที่ใช้ในการประกอบการทำแผนการสอนมีน้อย โรงเรียนได้รับเอกสารการสอนซ้ำ เช่น แผนการสอน คู่มือครู มีการไปสังเกต

พฤติกรรมของนักเรียนจากการไปเยี่ยมที่บ้านน้อย และจุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่คำนึงถึงความพร้อม ด้านวัสดุ/อุปกรณ์/อาคารสถานที่/แหล่งการเรียนรู้

๒.ครูที่มีประสบการณ์สอนวิชาพระพุทธศาสนาต่ำกว่า ๑๐ ปีและประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๑ ปี ขึ้นไปมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน.($P>๐.๕$)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จาก อาจารย์ คณาจารย์และผู้เกี่ยวข้องในการทำวิจัยในครั้งนี้ คือ

๑. ขอขอบพระคุณพระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย พระมหาต่วน สิริธมโม และอนุโมทนาขอขอบคุณอาจารย์พ.อ.(พิเศษ)ดร.วีระ วงศ์สรรค์, ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ซึ่งท่านทั้งสามท่านเป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ได้ให้ความเมตตาและเสียสละเวลาให้คำแนะนำให้คำปรึกษา ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยดี

๒. ขอขอบพระคุณพระธรรมปัญญาจารย์(สุพจน์ ปภสฺสโร) เจ้าอาวาสวัดราชผาติการาม พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร จูฑฒโน) เจ้าคณะภาค ๑๖, ๑๗, ๑๘ ธรรมยุต พระราชศีลสังวร เจ้าคณะจังหวัดสตูล - สงขลา (ธรรมยุต) พระโสภณธรรมมาภรณ์ (นิล วรคุดโต)ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชผาติการาม พระครูอุทิศธรรมรัตน์(ประคิน จาครโต) ที่ช่วยในการสนับสนุนส่งเสริมด้วยดี

๓. ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย พระมหาสุทัศน์ ดิสุสรวาทิ เลขาธิการบัณฑิตวิทยาลัย พระครูใบฎีกาสนั่น ทयरุกโข เจ้าหน้าที่ห้องสมุด พระมหาราชัน จิตตปาโล และอาจารย์กฤต ศรียะอาจ ที่เอื้อเฟื้อข้อมูล

๔. ขออนุโมทนาขอบคุณคุณแม่แจ่งไฉ่ แซ่ลิ้ม คุณแฮะเซี้ย แซ่ลิ้ม คุณวิเชียร เสรีกุลเดช คุณสรพงษ์ - คุณมยุเรศ ประกายอนรรัตน์ ที่ให้การอุปถัมภ์สนับสนุนส่งเสริมด้วยดีตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบกุศลทั้งหลายที่เกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ น้อมบูชาพระรัตนตรัย บูรพาจารย์ พระคุณบิดามารดาผู้สอนพุทธธรรมในเบื้องต้น พระอุปัชฌาย์-คณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทศิลปวิทยา ตลอดจนผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนาม

พระครูธรรมศาสนโฆสิต

วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๘

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย

ก

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ข

กิตติกรรมประกาศ ก

คำอธิบายการใช้อักษรย่อคำกริยาและเลขหน้า ง

สารบัญ จ

สารบัญตาราง ฅ

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ๕

๑.๓ กรอบแนวคิดของการวิจัย ๕

๑.๔ สมมติฐานของการวิจัย ๖

๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ๖

๑.๖ ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๖

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย ๘

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ๕

บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและการศึกษาในสังคมไทย ๑๐

๒.๑.๑ เหตุผลที่คนไทยต้องได้เรียนวิชาพระพุทธศาสนา ๑๑

๒.๑.๒ พัฒนาการของหลักสูตรการเรียนรู้อะไรพระพุทธศาสนา ๑๗

๒.๑.๔ บทบาทครูและนักเรียนในกรอบสาระการเรียนรู้อะไรพระพุทธศาสนา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๒๑

๑.บทบาทของครู ๒๑

๒.บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้อะไรพระพุทธศาสนา ๒๓

๒.๒ กรอบการจัดสาระการเรียนรู้อะไรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๒.๒.๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้อะไรพระพุทธศาสนา ๒๕

๒.๒.๒ ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ๓๓

๒.๒.๓	ด้านการทำแผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	๓๓
๒.๒.๔	ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน	๔๐
๒.๔.๕	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา	๔๔
๒.๓	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๓.๑	งานวิจัยในประเทศ	๕๓
๒.๓.๒	งานวิจัยต่างประเทศ	๕๕
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๐
๓.๒	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๒
๓.๓	วิธีการสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ	๖๔
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๕
๓.๕	การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล	๖๖
๓.๖	สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๖๗
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๗
๔.๒	ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๗
๔.๓	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๘
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
๕.๑	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	๘๕
๕.๒	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	๘๕
๕.๓	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	๘๐
๕.๔	เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๐
๕.๕	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	๘๒
๕.๖	อภิปรายผล	๘๕
๕.๗	ข้อเสนอแนะ	๑๐๔
บรรณานุกรม		๑๐๖

ค

ภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกแปลภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเรียงตามลำดับเล่ม/ชื่อ/หน้า ดังนี้

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค (ภาษาไทย)
ที.ปา	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค (ภาษาไทย)
ม.มู	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปิณณาสก์ (ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปิณณาสก์ (ภาษาไทย)
ม.อุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปิณณาสก์ (ภาษาไทย)
สั.ส.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค (ภาษาไทย)
สั.นิ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย นิทานวรรค (ภาษาไทย)
สั.ข.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค (ภาษาไทย)
สั.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค (ภาษาไทย)
อ.ต.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต (ภาษาไทย)
อ.เอกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต (ภาษาไทย)
อ.จตุกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
อ.ทสก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต (ภาษาไทย)
ขุ.ธ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท (ภาษาไทย)
ขุ.อุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อุทาน (ภาษาไทย)
ขุ.สุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนิบาต (ภาษาไทย)
ขุ.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิเทศ (ภาษาไทย)

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นที่ตั้งทำให้ประเทศต่าง ๆ ในประชาคมโลกต้องมีการเรียนรู้และก้าวให้ทันกระแสของการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา เพราะเหตุที่โลกนั้น ได้มีการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร การโทรคมนาคมและคอมพิวเตอร์ ทำให้ทุกประเทศสามารถติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างรวดเร็วข้ามมิติเวลาและสถานที่ ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างขีดความสามารถและศักยภาพของบุคคล ครอบครัวชุมชน และประเทศโดยรวมเพื่อที่จะทำให้สามารถรู้เท่าทันและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุขในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นั้น กุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างสมรรถภาพของบุคคลและสังคมในส่วนรวมคือ การศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะรู้จักแก้ปัญหา รู้จักหาคำตอบ รู้จักเชื่อมโยงความรู้กับการทำงานรู้จักแยกแยะถูกผิด ชั่วดี และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น^๑

สภาพสังคมของประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย ความเจริญของเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว สังคมชนบทจะปรับตัวเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท สังคมเมืองจะกลายเป็นสังคมนครที่มีความซับซ้อนวุ่นวายในการดำรงชีวิต^๒ ทำให้ความเจริญทางด้านจิตใจขาดการพัฒนาและไม่มีความสมดุลกับความเจริญทางด้านวัตถุ ดังนั้น จึง

^๑ สิบปนนท์ เกตุทัต, “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์,” ใน *ประถมศึกษาสัมพันธ์ครั้งที่ ๑๔*, หน้า ๑๒
ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๙), หน้า ๒.

^๒ กรมวิชาการ, *คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๕), หน้า ๑-๒.

ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านศีลธรรมจรรยามากขึ้น^๓ ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีปรากฏตามสื่อมวลชนเป็นประจำ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาภายหลังจากการที่คนไทยได้รับความเจริญทางวัตถุ และเทคโนโลยีของตะวันตกเข้ามาใช้อย่างแพร่หลาย^๔

สังคมไทยถือได้ว่าเป็นสังคมชาวพุทธมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติในอดีตสังคมไทยได้อาศัยคำสอน วิถีทางวัฒนธรรม หรือประเพณีที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาในการหล่อหลอม และพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ในสมัยปัจจุบันผลจากการรับเอาอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นก็เปลี่ยนไป จนก่อให้เกิดปัญหาและภาวะวิกฤติศรัทธาในพระพุทธศาสนาอันสืบเนื่องมาจากการประพฤติย่อหย่อนของพระสงฆ์และการไร้การศึกษาด้านพระพุทธศาสนาของคนในสังคม

ดังนั้น ในสภาพของสังคมปัจจุบัน ชาวพุทธควรให้ความสนใจกับการศึกษาหลักพระพุทธศาสนาให้มากขึ้นโดยควรที่จะต้องหันมาศึกษาและนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมประเทศชาติ ไม่ควรนำศาสนาไปแขวนไว้กับบุคคลหรือกระแสสังคม เพราะเมื่อทำเช่นนั้นชาวพุทธก็จะมีหลักเกณฑ์ในการคิดที่ถูกต้อง^๕ ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางจิตใจให้สูงขึ้นจนสามารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมได้ เพราะพัฒนาการทางศีลธรรมนั้นถือเป็นการบรรลุขั้นสุดยอดของความเป็นมนุษย์ เนื่องจากเป็นการสร้างความสูงส่งทางด้านจิตใจให้มีความรับผิดชอบ ความรู้ผิดรู้ชอบ มีความสำนึกในเรื่องเกี่ยวกับความถูกต้อง ความยุติธรรม และมีความสำนึกบาปบุญคุณโทษตลอดจนความรับผิดชอบต่อตนเอง^๖ และกลุ่ม

^๓ ขอนแก่น, มหาวิทยาลัย, การประชุมสัมมนาเรื่องการสอนจริยศึกษาในโรงเรียน ๑๒ - ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔, (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๕๒๔), หน้า ๒.

^๔ นัทรสูมถวัลย์ กบิลสิงห์ และคนอื่นๆ, ความรู้พื้นฐานทางศาสนา, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๑๒๒.

^๕ พระธรรมปิฎก, มงคลสาร, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กิตติวรรณ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕-๑๖.

^๖ นพมาศ ธีรเวคิน, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔),

บุคคลที่ควรได้รับความสนใจ และเอาใจใส่เป็นพิเศษน่าจะเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน ทั้งนี้มีแนวโน้มในการกระทำความผิดเพิ่มมากขึ้นทุกวัน^๓ เพราะสังคมจะเสื่อมลงหรือเจริญรุ่งเรืองขึ้นอยู่กับคนและคุณภาพของคนในสังคมนั้นเพราะฉะนั้นการพัฒนาคนเพื่อให้มีคุณภาพต้องพัฒนาทั้งทางกายและจิตใจ^๔

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา นับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนระดับกลาง ให้เป็นผู้มีความสามารถในการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล สอดคล้องและเหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ โดยจะต้องมีครูผู้เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาในการกล่อมเกลา อบรมสั่งสอนอย่างต่อเนื่อง ตามพัฒนาการแต่ละวัย เนื้อหาวิชา ดังเช่นที่กระทำกันอยู่เป็นส่วนใหญ่ในปัจจุบันมุ่งไปสู่การสอนวิธีหาความรู้ โดยครูต้องเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้ รวมทั้งเป็นผู้กระตุ้นและจุดประกายความใฝ่รู้แก่ศิษย์ เพราะสังคมไทยนับวันจะเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ความรู้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นทุกวินาที ในขณะที่ความรู้เดิมบางอย่างก็ล้าสมัยในเวลาอันรวดเร็วเช่นกัน ดังนั้น ครูจึงไม่สามารถให้เนื้อหาความรู้ได้ทั้งหมด แต่นักเรียนจะต้องค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เขาจึงจะก้าวตามทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมจึงจะทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและที่สำคัญสามารถช่วยพัฒนาชุมชนของตนเองได้^๕ ดังนั้น จึงต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรต้องการโดยให้ถูกต้องตามจุดเน้นของเนื้อหาวิชาและธรรมชาติของวิชานั้นๆ การวัดผลและการประเมินผลก็ต้องวัดให้ถูกต้องเหมาะสม และควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนดังกล่าวทุกระดับตลอดเวลา การวัดผลและ

หน้า ๕๒.

^๓ คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน, **สังคมไทย ๒๕๓๐**, (กรุงเทพฯ : ๒๕๓๐), หน้า ๑-๖.

^๔ อารณีย์พันธ์ จันทรสว่าง, **การพัฒนาบุคคล กลุ่ม และชุมชน**, (กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๒๕), หน้า ๑.

^๕ มัณฑนา สังขะเกษรณ์, **ครูหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา**, **วารสารข้าราชการ**, ๑๗ (๔) : เมษายน – พฤษภาคม, ๒๕๔๐, หน้า ๕.

การประเมินผลจึงนับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญกระบวนการหนึ่ง ของการศึกษา ซึ่งสามารถนำเอาผลมาใช้วางแผน ปรับปรุง พัฒนา ติดตามและตัดสินทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๐} ฉะนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการประเมินผลระหว่างเรียนที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถของนักเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของแต่ละรายวิชา^{๑๑} กลุ่มเด็กนักเรียนที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นกลุ่มที่น่าศึกษาและให้ความสนใจมากที่สุด เพราะช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงอายุที่ถือได้ว่า ยุ่งยาก สับสนมากที่สุดควรที่จะส่งเสริมให้เด็กผ่านวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตที่เหมาะสมเพื่อที่จะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพของสังคม^{๑๒} ความสำคัญดังกล่าว จึงถือได้ว่า เป็นการวางรากฐานที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา เพราะนักเรียนในสถานศึกษาทุกระดับต้องเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมให้เจริญก้าวหน้า สงบสุข ในอดีตหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจกับพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง มีเจตคติ และค่านิยมที่ดีต่อพระพุทธศาสนา มีทักษะในการคิด การปฏิบัติสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

ในปัจจุบันภายหลังจากที่มีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกาศใช้ได้มีการพัฒนาในเรื่องของการจัดการศึกษาทางพระพุทธศาสนาในโรงเรียนให้มากขึ้น โดยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ กำหนดให้มีการศึกษาในด้านสังคมศาสนาและวัฒนธรรมทำให้มีการปรับปรุงหลักสูตรต่าง ๆ

^{๑๐} บุญชม ศรีสะอาด, นิภา ศรีไพโรจน์ และนุชนา ทองทวี, การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา. (มหาสารคาม : โรงพิมพ์ปริดาการพิมพ์, ๒๕๒๘) , หน้า ๑.

^{๑๑} สมนึก ภัททิยธนี, การวัดผลการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กาศิลินธุ์ : ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๑.), หน้า ๑๘๙.

^{๑๒} ประยูรศรี มณีสร, จิตวิทยาวัยรุ่น, กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ๒๕๓๒), หน้า ๑๗๒.

ขึ้น ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะมีการพัฒนาระบบการศึกษา ให้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ในยุคโลกาภิวัตน์ดังกล่าวมา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นไทย มีศักยภาพในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้แบบข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ครอบคลุม การศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง ๑๒ ปี และโดยที่การพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น มาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ไว้ทุกมาตรฐาน ซึ่งจะต้องบูรณาการไว้ในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรมเป็นสาระการเรียนรู้ที่ ๑ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พระพุทธศาสนามีความสำคัญในฐานะที่เป็นศาสนาประจำชาติเป็นวิถีชีวิตและเป็นรากฐานวัฒนธรรมที่หล่อหลอมลักษณะอันดีงามของคนไทย ให้เป็นคนมีน้ำใจอ่อนโยนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เสียสละและเมตตาสามัคคี ฯลฯ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายมุ่งเน้นการนำเอาพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการศึกษา ในส่วนที่เป็นระบบการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์^{๑๓}

อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เท่าที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหา คือ การสอนวิชาพระพุทธศาสนายังไม่ได้ผลเท่าที่ควรเพราะครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการวัดผลประเมินผล และขาดเทคนิคการสอนใหม่ๆ และเน้นเนื้อหา มากกว่าการปฏิบัติ นักเรียนจึงไม่ซาบซึ้งในหลักธรรมที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพทางจิต จึงมักจะส่งผลออกมาว่าเขาวุ่น คนไทยขาด

^{๑๓} กรมวิชาการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ (กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๔), หน้า ๒.

ระเบียบวินัย ติดยาเสพติด ก่อการทะเลาะวิวาท ก่อคดีทางเพศ เป็นต้น^{๑๔} ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเลิศ ปันสันเทียะ^{๑๕} พบว่า ครูหมวดสังคมศึกษาใช้กระบวนการปฏิบัติ น้อยกว่าหมวดวิชาอื่นๆ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ต่อการเรียน ในวิชาพระพุทธศาสนาทั้ง ๆ ที่เป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพจิต นักเรียน ขาดทักษะในด้านหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดความกระตือรือร้นที่จะ เข้าร่วมกิจกรรม

ผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาได้ศึกษาปัญหาดังกล่าวแล้วจึงมีความสนใจใคร่ที่จะศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ใน ๕ ด้าน คือ ด้านการศึกษาหลักสูตร ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านการทำแผนการสอน ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียน การสอนตามแผนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริง และเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำไปปรับปรุง แก้ไขในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัด สงขลา โดยรวมและรายด้าน

๒. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

^{๑๔} กรมวิชาการ, การสำรวจความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแผนการสอน ของกรมวิชาการ, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๔.), บทนำ.

^{๑๕} บุญเลิศ ปันสันเทียะ, สภาพการจัดการเรียนการสอนที่กระบวนการของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ ศึกษา จังหวัดนครราชสีมา, ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๓๗.

สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ที่มีประสบการณ์การสอนที่แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้กรอบแนวคิดการพัฒนารายงานการสอนตามหลักสูตรของหน่วยศึกษานิเทศน์^{๑๖} นำเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษาค้นคว้า ๕ ด้าน คือ

- ๑.ด้านการศึกษาหลักสูตร
- ๒.ด้านการกำหนดจุดประสงค์
- ๓.ด้านการทำแผนการสอน
- ๔.ด้านการดำเนินกิจกรรม
- ๕.ด้านการวัดผลและประเมินผล

๑.๔ สมมติฐานของการวิจัย

ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน

๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.ปัญหาการจัดการเรียนการสอนหมายถึง อุปสรรคต่างๆ ที่ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาประสบอยู่ และเห็นว่าจะทำให้การเรียนการสอนด้อยคุณภาพ

^{๑๖} ศึกษานิเทศน์ กรมสามัญศึกษา,คู่มือการพัฒนารายงานการสอนตามหลักสูตร ๒๕๓๓, (กรุงเทพฯ : มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีไอ, ๒๕๓๕), หน้า ๒๒.

๒.วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ หมายถึง วิชาที่กระทรวงศึกษาธิการบังคับให้ใช้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก ๐๘๔/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๕

๓.ครู หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาประจำอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการศึกษาจากหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔และออกแบบสอบถาม รวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ เรียบเรียง นำเสนอผลการวิจัย โดยอาศัย

๑.ประชากร

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาประชากร คือ ครูที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา ๒๕๔๖ จำนวน ๘ โรงเรียน จำนวนครู ๒๔ คน

๒.กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา ๒๕๔๖ จำนวน ๘ โรงเรียน จำนวนครู ๒๔ คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างโดยการใส่เกณท์หรือยลอะ ๙๐ ของประชากรทั้งหมด โดยการสุ่มอย่างง่าย

๓.ตัวแปรที่ศึกษา

๓.๑ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ประสบการณ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ

๓.๑.๑ ต่ำกว่า ๑๐ ปี

๓.๑.๒ ๑๐ ปี ขึ้นไป

๓.๒ ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ตามกรอบแนวความคิด ๕ ด้าน คือ

๓.๒.๑ ด้านการศึกษาหลักสูตร

๓.๒.๒ ด้านการกำหนดจุดประสงค์

๓.๒.๓ ด้านการทำแผนการสอน

๓.๒.๔ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการ
สอน

๓.๒.๕ ด้านการวัดผลและประเมินผล

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.รู้ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาได้

๒.รู้ประสบการณ์ความเหมือนและความต่างของครูที่ทำการสอน

๒.เป็นประโยชน์แก่การปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาได้

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการทบทวนวรรณกรรมหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลาผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าและนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดว่าด้วยเรื่องพระพุทธศาสนากับการศึกษาในสังคมไทย

๒.๑.๑ เหตุผลที่คนไทยจะต้องได้เรียนวิชาพระพุทธศาสนา

๒.๑.๒ พัฒนาการของหลักสูตรการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

๒.๒ กรอบสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๒.๒.๑ ด้านหลักสูตร

๒.๒.๒ ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

๒.๒.๓ ด้านการทำแผนการสอน

๒.๒.๔ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน

๒.๒.๕ ด้านการวัดผลและประเมินผล

๒.๓ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๑ งานวิจัยในประเทศ

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและการศึกษาในสังคมไทย

พระพุทธศาสนากับการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอย่างมากในฐานะที่พระพุทธศาสนานั้นจัดได้ว่าเป็นกลุ่มแนวคิดใหม่ในช่วง ๒๕๐๐ ปีที่ผ่านมาที่ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบคิดของมนุษยชาติ โดยเฉพาะชาวอินเดียและประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ยอมรับเอาคำสอนของพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้เป็นกรอบในการพัฒนาชีวิตและสังคมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน ประเพณีวัฒนธรรม ด้านสังคม การเมืองการปกครอง กฎหมาย เศรษฐกิจหรือการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการศึกษาแล้วเราจะพบว่า พระพุทธศาสนาได้เข้าไปมีส่วนในการเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็เพราะสาเหตุที่พระพุทธศาสนานั้นเน้นเรื่องของการศึกษาและมีหลักคำสอนที่เกิดมาจากการศึกษาและมีแนวทางในการชักชวนให้ผู้ที่เลื่อมใสมุ่งไปสู่ความเป็นผู้ที่รู้จักการพัฒนาตนเอง เช่น คำสอนเรื่องไตรสิกขา คือ สีล สมาธิ ปัญญา นั่นถือได้ว่าพระพุทธศาสนาได้วางหลักเกณฑ์ทางด้านการศึกษาเอาไว้เป็นอย่างดี แต่

อย่างไรก็ตามในบางสังคมเมื่อเวลาได้เปลี่ยนไป การจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องด้วยพระพุทธศาสนาก็พลอยเปลี่ยนตามไปด้วย กล่าวคือมีการให้ความสำคัญกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ดังเช่น ในสังคมไทยซึ่งถือว่าเป็นสังคมที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมที่มาจากพระพุทธศาสนา นับตั้งแต่การเริ่มก่อตั้งสังคมหรือประเทศชาติขึ้นมา ดังนั้น ระบบการศึกษาของสังคมจึงมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาโดยตลอด

๒.๑.๑ เหตุผลที่คนไทยต้องได้เรียนวิชาพระพุทธศาสนา

คำถามดังกล่าว มีเหตุผลเบื้องต้นอย่างที่พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้อธิบายไว้ในหนังสือเรื่อง “ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ” ว่า พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยมีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทย และวัฒนธรรมไทย ในทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทย เนื่องมาด้วยความเป็นมาของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะนับตั้งแต่สมัยก่อนที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจน ชาวไทยก็ได้นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องตลอดมา จนกล่าวได้ว่า ประวัติของประเทศไทย เป็นประวัติของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนาในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อมั่นและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ตลอดเวลายาวนาน วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาของสังคมไทย เป็นแหล่งคำสั่งสอนการฝึกอบรม กิจกรรมใหญ่ที่มีความสำคัญของรัฐก็ดี ของชุมชนก็ดี จะมีส่วนประกอบด้วยพระพุทธศาสนาเป็นพิธีการ เพื่อเน้นย้ำความสำคัญและเสริมคุณค่าทางจิตใจ

สภาพที่กล่าวมานี้ ได้เป็นมาช้านาน จนฝังลึกในจิตใจและวิถีชีวิตของชาวไทย กลายเป็นเครื่องหล่อหลอมกลั่นกรองนิสัยใจคอพื้นฐานจิตใจของคนไทยให้มีลักษณะเฉพาะตนที่เรียกว่า เอกลักษณ์ของสังคมไทย ทำให้พูดได้อย่างถูกต้องมั่นใจว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชนิพนธ์ไว้ในเทศนาเสื่อป่าว่า

...เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องตั้งใจที่จะรักษาความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย อย่าให้มีอันตรายมาถึงได้ ต้องรักษาพระศาสนาอันนี้ให้คงอยู่ในเมืองไทยอีกต่อไปต้องรักษาไว้เพื่อเป็นมรดกแก่ลูกหลานของเราทั้งหลาย...

ข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้ทำหน้าที่สมควรแก่ผู้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา เราตั้งใจจะรักษาศาสนาของเราด้วยชีวิต ข้าพเจ้าและท่านตั้งใจอยู่ในข้อนี้ และถ้าท่านตั้งใจจะช่วยข้าพเจ้าจัดกิจกรรมอันใหญ่นี้แล้ว ก็จะเป็นที่น่าพอใจข้าพเจ้าเป็นอันมาก เมืองเราเกือบจะเป็นเมืองเดียวแล้วในโลกที่มีบุคคลนับถือพระพุทธศาสนาเป็นเหล่าเดียว เพราะฉะนั้นเป็นหน้าที่ของเราทั้งหลายที่จะช่วยกันบำรุงรักษาพระพุทธศาสนาอย่าให้เสื่อมสูญไป เราจะต้องรักษาความเป็นไทยของเราให้ยั่งยืน เราจะต้องรักษาพระพุทธศาสนาให้ถาวรวัฒนาการ

หรือปรากฏในทรงสนทนาของพระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต) ที่ได้วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับ

สังคมไว้ในหนังสือเรื่อง “ทางสายอิสระภาพของการศึกษาไทย” ว่า

ในทางการศึกษา เมื่อมองโดยภาพรวมพระพุทธศาสนา จัดเป็นวิชาสำหรับการเรียนรู้ โดยสถานะหลัก คือ ในฐานะที่เป็นระบบจริยธรรมสำหรับประชากรส่วนใหญ่หรือเป็นแหล่งคำสอนของประชากรแทบทั้งหมดของประเทศ ทั้งในด้านวัฒนธรรมและในด้านนามธรรม ซึ่งมีอิทธิพลครอบคลุมมากที่สุดอย่างหนึ่งในวิถีชีวิตของสังคม เป็นมาตรฐานการดำเนินชีวิต สำหรับผู้นับถือและเป็นสภาพการแวดล้อมอันกว้างใหญ่ทางสังคมสำหรับผู้ที่ได้นับถือ^๑

และท่านได้กล่าวถึงเหตุผลที่คนไทยต้องเรียนรู้พระพุทธศาสนาก็เพราะ

๑. พระธรรมเป็นจริยศึกษา เพื่อรับมือกับปัญหาของยุคพัฒนา ให้คนไทยรู้จักเก็บรวบรวมศึกษา และเลือกใช้ประโยชน์จากข้อมูลทั้งหลายเกี่ยวกับการสร้างเสริมความเจริญอย่างเพียงพอ ยิ่งกว่านั้นสภาพความเจริญที่รออยู่ข้างหน้าในวิถีทางของการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างที่ทำกันอยู่ทุกวันนี้ ก็ยิ่งทำให้มีความต้องการจริยธรรม

๒. พระพุทธศาสนาเป็นระบบจริยธรรมที่ติดต่อกับพื้นฐานเดิมของสังคมไทย แม้ว่าปัจจุบันในระดับพื้นผิว จะมองเห็นว่า ผู้คนห่างเหินจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนา แต่ระบบศีลธรรมตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาก็ยังสืบต่ออย่างแน่นหนาในรากฐานทางวัฒนธรรมของไทย การสอนจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา หรือการนำพระพุทธศาสนาไปใช้ในการสอนจริยศึกษา เป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกลมกลืนกับรากฐานที่ต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์ ซึ่งทำให้พร้อมที่จะทำงานได้ง่าย ฉับไว และเบาแรงกว่าการกระทำด้วยวิธีอย่างอื่น จึงไม่มีเหตุผลที่จะปฏิเสธการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อประโยชน์ในทางจริยธรรม

๓. ชาวพุทธควรมีสิทธิ์เรียนจริยศึกษาแบบพุทธ การปลูกฝังจริยธรรม ต้องดำเนินไปอย่างมีกระบวนการและเป็นระบบ โดยสอดคล้องกับเกณฑ์แห่งสังฆธรรมที่รองรับเป็นพื้นฐานการที่สังคมไทยยอมรับพระพุทธศาสนา และนับถือสืบต่อกันมา ก็เพราะมีความเชื่อมั่นในพระปรีชาญาณของพระพุทธเจ้าว่า พระองค์ทรงค้นพบสังฆธรรม และทรงสั่งสอนระบบจริยธรรมที่ถูกต้องจริงแท้ตรงตามสังฆธรรมนั้น จึงเห็นชอบและพอใจที่จะนำเอาหลักเกณฑ์ทางศีลธรรม หรือระบบการปลูกฝังจริยธรรมของพระพุทธศาสนาไปใช้เป็นระบบชีวิตทางศีลธรรมของตน พุคอีกนัยหนึ่งว่า ชาวพุทธนับถือพระพุทธศาสนาโดยเชื่อในระบบจริยศึกษาแบบพุทธชาวพุทธ จึงควรและมีสิทธิ์ที่จะเรียนจริยธรรม จริยศึกษาแบบพุทธ การปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องนี้คือช่วยกันค้นหาให้พบ และจัดจริยศึกษาแบบพุทธให้แก่ผู้เรียนที่เป็นพุทธศาสนิกชน

๔. สังคมไทยมีข้อได้เปรียบเทียบในการจัดจริยศึกษาที่มีเอกภาพ สังคมไทยมีประชากรส่วนใหญ่

^๑ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ทางสายอิสระภาพของการศึกษาไทย, (กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม ๒๕๔๑) หน้า ๓-๔.

เป็นพุทธศาสนิกชน แม้จะมีความแตกต่างหลากหลาย ก็เป็นความแตกต่างในระดับของพัฒนาการทางจิต ปัญญา ส่วนหลักความเชื่อและหลักคำสอนทั่วไปคงเป็นตัวแทนเดียวจึงน่าใช้ความได้เปรียบเทียบคือความมี เอกภาพทางศาสนานี้ให้เป็นประโยชน์

๕. สังกมไทยไม่มีเหตุผลที่จะไม่สอนจริยศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา เนื่องจากพุทธ ศาสนาในประเทศไทยมีเอกภาพมาก ถึงขั้นที่อาจพูดได้ว่ามากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก

๖. การเรียนพระพุทธศาสนาเพื่อมาร่วมอยู่และพัฒนาสังคมไทย การศึกษาพระพุทธศาสนาก็คือ การเรียนรู้สิ่งที่คนในสังคมไทยควรจะต้องรู้ ในฐานะที่เป็นการรู้จักเรื่องราวของประเทศของตน เป็นความ รับผิดชอบของการศึกษาที่จะต้องจัดให้คนไทยได้เรียนรู้พระพุทธศาสนา ถ้าคนไทยไม่รู้จักพระพุทธศาสนา ทั้งในด้านเนื้อหาและสถาบันก็คงต้องถือว่าเป็นความบกพร่องของการศึกษาของชาติ

๗. การศึกษาเพื่อสร้างชนชั้นสำหรับมาพัฒนาสังคมไทย ความล้มเหลวด้านหนึ่งของ การศึกษาในสังคมไทย คือ การที่ไม่สามารถสร้างผู้นำและชนชั้นในด้านวิชาการและระบบแบบแผน สมัยใหม่ ที่เป็นความเจริญอย่างตะวันตกนั้น เป็นที่แน่นอนชัดเจนว่า การศึกษาของชาติได้ผลิตคนที่มี ความรู้ความสามารถ เก่งชาติของบ้านหรือประชาชนไปอย่างมาก มาทำให้เรามีความพร้อมในด้านหนึ่งที่จะ พัฒนาสังคมแต่นั้นเป็นเพียงด้านหนึ่ง ซึ่งเพียงพอไม่ เพราะในขณะเดียวกันนั่นเองก็เป็นที่แน่นอนชัดเจน เช่นเดียวกันว่าการศึกษาของเราได้ผลิตคนที่ห่างเหินแปลกแยกจากสังคมไทยไม่รู้จักสังคมไทย ไม่รู้ เรื่องราวของคนไทย ไม่เข้าใจความคิดจิตใจของชาวบ้านที่เป็นประชาชนส่วนใหญ่ของไทย

คนที่เป็นผลผลิตของการศึกษาอย่างนั้น เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมาดำเนินชีวิตร่วมในชุมชนของ ไทย และทำงานให้แก่สังคมไทยท่ามกลางคนไทย เขาต้องการรู้เรื่องของคนไทย เช่น วัฒนธรรมและ พระพุทธศาสนาตามคติไทยต่อจากชาวบ้าน

การศึกษาจะต้องกล้าเผชิญหน้าความจริง ถ้าพระพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ใน กระบวนการสืบทอดต่อเนื่องของสังคมไทย ไม่ว่าโดยฐานะที่เป็นสถาบันสังคมอันกว้างใหญ่ก็ดี โดยเป็น รากฐานของวัฒนธรรมไทยก็ดี โดยเป็นสภาพแวดล้อมที่ครอบคลุมสังคมไทยก็ดี โดยเป็นมรดกและเป็น เอกลักษณ์ของชาติไทยก็ดี โดยเป็นระบบจริยธรรมที่สังคมไทยได้ยอมรับนับถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานกันมากี่ ดี การศึกษาจะต้องจัดดำเนินการให้คนไทยได้ศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งในแง่ที่เป็นองค์ความรู้และในแง่ที่เป็น เครื่องมือพัฒนาชีวิตและสังคม

๘. การศึกษาพระพุทธศาสนา เพื่อรักษาผลประโยชน์ของสังคมไทย พระพุทธศาสนานั้นมี ลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งต่างจากศาสนาทั่วไป จนบางทีผู้ที่มองความหมายในแง่ของศาสนาอื่นๆ ถือว่า พระพุทธศาสนาไม่เป็นศาสนาหรือมีจะนั้นก็เป็นการหาปัญหา เพราะไม่บังคับศรัทธา แต่ถือปัญหา เป็นสำคัญ กล่าวคือ ให้เสรีภาพทางความคิด ไม่เรียกร้องและไม่บังคับความเชื่อ ไม่กำหนดข้อปฏิบัติที่

บังคับแก่ศาสนิกชน แต่ให้พิจารณาเลือกตัดสินใจด้วยตนเอง

การปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา จึงต้องอาศัยการศึกษา เพราะในเมื่อไม่กำหนดข้อบังคับให้มีสิ่งที่จะต้องเชื่อ และต้องปฏิบัติอย่างตายตัวแล้ว ถ้าไม่ศึกษาให้รู้เข้าใจอย่างถูกต้องแท้จริงแล้วก็มีโอกาสอย่างมากที่จะเกิดความคลาดเคลื่อนผิดเพี้ยนในความเชื่อและการปฏิบัติ เมื่อเชื่อผิดพลาดและปฏิบัติคลาดเคลื่อนไป นอกจากนั้นผลเสียหายในทางศาสนาแล้วก็ทำให้เกิดโทษแก่ชีวิตและสังคมไทยไปด้วย

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาหรือศึกษาจึงเป็นเนื้อตัวจริงของชีวิตในทางพระพุทธศาสนาที่จะทำให้ระบบจริยธรรมดำเนินไปได้ ผู้นำหรือผู้บริหารกิจการพระพุทธศาสนาจึงต้องเอาใจใส่ถือเป็นหน้าที่หลักสำคัญที่สุดที่จะต้องเอื้ออำนวยให้มีการศึกษาแก่พุทธศาสนิกชนบริษัททั้งปวงด้วยเหตุที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญาและความเชื่อถือปฏิบัติที่ถูกต้องขึ้นต่อการศึกษาเช่นนี้ ไม่ว่าสถาบันพุทธศาสนาจะเอาใจใส่จัดการศึกษาให้แก่ศาสนิกชนของตนหรือไม่ก็ตาม ในกรณีที่พลเมืองส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา รัฐที่เป็นประชาธิปไตยและมีความรับผิดชอบต่อประโยชน์สุขของประชาชน และต่อความเสื่อมความเจริญของสังคมจะต้องเอาใจใส่ชวนชวนเอื้ออำนวยให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่เป็นพุทธศาสนิกชนให้ดีที่สุด ทั้งนี้ เพราะว่าเป็นพุทธศาสนิกชนของประชากรส่วนใหญ่เหล่านั้นอยู่ในตัวบุคคลผู้เดียวกันกับที่เป็นพลเมืองของประเทศทยอยแยกจากกันไม่ออก

๕. ข่าวยุติต่างๆ ในวงการพุทธศาสนาของไทย เป็นเครื่องสะท้อนสภาพเสื่อมโรยทั้งของสถาบันพุทธศาสนา และสังคมไทย สภาพตกต่ำเสื่อมโรยทั้งทางภูมิธรรมและภูมิปัญญา น่าจะเพียงพอแล้วที่จะกระตุ้นเตือนปลุกเร้าผู้บริหาร ตลอดจนคนไทยทุกคนให้เกิดความสำนึกตื่นตัวขึ้นมาเร่งรีบแก้ไขปัญหาด้วยการจัดการและส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งในแง่การเรียนรู้กับเนื้อหาและหลักคำสั่งสอนที่ถูกต้องแท้จริง

๑๐. บวรณาการสำคัญ ขั้นตอนที่ขาดหายไป จริยศึกษาของรัฐใน ๒-๓ ทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีแนวโน้มที่จะหันเหไปในทิศทางของจริยธรรมสากล ประจวบกับช่วงหลังนี้ แนวความคิดแบบบวรณาการได้เฟื่องฟูขึ้น ก็มีได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมสากลนั้นมาประสานเข้ากับแนวคิดแบบบวรณาการ โดยให้บวรณาการการสอนจริยธรรมเข้าในวิชาต่างๆทุกวิชา หรือให้ครูแต่ละคนสอนจริยธรรมบวรณาการเข้าในวิชาของตน สอดคล้องกับหลักอุดมคติที่ถือว่าครูทุกคนเป็นผู้สอนจริยธรรม

การบวรณาการว่าด้วยการสอนจริยธรรมเข้าในวิชานั้น เป็นเพียงแง่หนึ่งด้านหนึ่งของบวรณาการเป็นการบวรณาการในขอบเขตที่แคบเฉพาะส่วนหนึ่งเท่านั้น สำหรับการบวรณาการสำคัญขั้นตอนใหญ่ที่ขาดหายไป คือ

(๑) การบวรณาการองค์จริยธรรมเข้าในระบบจริยธรรม หมายถึง การบวรณาการจริยธรรมเฉพาะอย่างเข้าในระบบจริยธรรมที่เป็นองค์รวม หรือการบวรณาการที่มีปัญหานี้มากขึ้นแม้ปัญหา

จะไม่ออกมาในรูปแบบที่รุนแรง

(๒) การบูรณาการคนเข้าในชุมชนหรือบูรณาการบุคคลเข้าในสังคม ที่สำคัญมาก คือ การบูรณาการคนรุ่นใหม่เข้าในสังคมไทย และในปัจจุบันการที่มีปัญหานี้มากขึ้นแม้ว่าปัญหาจะไม่ออกมาในรูปแบบที่รุนแรง

(๓) การบูรณาการคนเข้าในชุมชนหรือบูรณาการเข้าในระบบจริยศึกษาของชุมชน

๑๑. จากคดีแห่งศาสนศึกษาในอังกฤษสู่ความคิดทางสายกลางของการจัดจริยศึกษา ในสหรัฐอเมริกา รัฐแยกอาณาจักรกับศาสนจักรขาดออกจากกัน และไม่ให้มีการสอนจริยธรรมตามหลักศาสนา นิกายใดนิกายหนึ่งโดยเฉพาะแต่ให้สอนจริยธรรมที่เป็นกลางๆ ประเทศอังกฤษซึ่งถือกันว่าเป็นแม่แบบแห่งระบบประชาธิปไตยนับถือศาสนาคริสต์นิกายอังกฤษหรือแองกลิคัน (Church of England) เป็นศาสนาประจำชาติ และตรากฎหมายบังคับให้โรงเรียนต้องจัดสอนวิชาพระพุทธศาสนา ให้นักเรียนต้องได้เรียนวิชาศาสนาคริสต์ทั่วทุกคน อาจพูดสั้นๆว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา วิชาบังคับที่แท้มีวิชาเดียว คือ วิชาการปกครองของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในประเทศอังกฤษ วิชาบังคับที่แท้จริงมีวิชาเดียว คือ วิชาศาสนาคริสต์

ในประเทศอังกฤษ พระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ. ๑๙๔๔ (พ.ศ. ๒๔๘๗) กำหนดให้เรียนวิชาศาสนาเป็นการศึกษาบังคับสำหรับนักเรียนทุกคน จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๑๑ รัฐได้ออกกฎหมายใหม่เรียกว่า พระราชบัญญัติปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. ๑๙๘๘ กฎหมายใหม่นี้ได้กำหนดหลักสูตรพื้นฐานขึ้นมา (Basic Curriculum) โดยจัดแยกออกเป็น ๒ ส่วน คือ การศึกษาวิชาศาสนา (Religious Education) ที่มีมาแต่ในส่วนหนึ่ง กับส่วนที่เพิ่มขึ้นมาใหม่ เรียกว่า หลักสูตรแห่งชาติ (National Curriculum) ซึ่งประกอบด้วยวิชาสามัญต่างๆ

มีข้อแตกต่างที่ควรสังเกตคือ วิชาทั้งหลายส่วนที่สองเรียกว่าหลักสูตรแห่งชาตินั้น บังคับเฉพาะเด็กนักเรียนที่มีอายุในเกณฑ์บังคับเท่านั้น แต่วิชาศาสนาที่เป็นส่วนแรก เป็นวิชาบังคับสำหรับเด็กนักเรียนทุกคน ไม่ว่าอายุอยู่ในเกณฑ์บังคับหรือไม่ แต่ในส่วนวิชาศาสนา กฎหมายใหม่ได้สำคัญให้การเล่าเรียนและการปฏิบัติศาสนาคริสต์เป็นไปอย่างหนักแน่นมากขึ้น ในขณะที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเรียนศาสนาอื่นได้ด้วย

การศึกษาวิชาศาสนา ตามกฎหมายปัจจุบัน ของอังกฤษมีข้อสังเกตที่สำคัญอย่างอื่นอีก คือ การศึกษาวิชาศาสนาถือเป็นเรื่องสำคัญถึงกับกำหนดบังคับไว้ในกฎหมายของรัฐ

-การศึกษาวิชาศาสนามีฐานะพิเศษ ถึงกับแยกไว้ในส่วนหนึ่งต่างหากจากหลักสูตรวิชาสามัญทั่วไป โดยมีความสำคัญของตัวเองอย่างเป็นอิสระ

-การศึกษาวิชาศาสนาแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การศึกษาวิชาศาสนา กับ การ

ประชุมประกอบพิธีบูชาประจำวัน (การสวดมนต์ไหว้พระ) และกำหนดไว้ด้วยว่า หลักสูตรจะต้องสะท้อนให้เห็นความจริงว่า ศาสนาที่สืบ ๆ มาในประเทศอังกฤษมีศาสนาคริสต์เป็นหลัก และกรประกอบพิธีบูชาจะต้องเป็นไปตามแบบของศาสนาคริสต์ทั้งหมด

-ครูที่สอนวิชาศาสนา และครูที่นำพิธีประชุมสวดมนต์บูชานั้น ทางกรให้ความสำคัญมาก ถึงกับกำหนดไว้ในกฎหมายว่า จะต้องใช้ครูที่มีคุณวุฒิโดยตรง...

-กฎหมายกำหนดให้ถือว่า การฝึกอบรมวิชาศาสนานั้น เป็นคุณกิจสำคัญระดับแรกของชาติ (a national priority) อย่างหนึ่ง กำหนดให้มีการฝึกอบรมครูที่ชำนาญเฉพาะ

-นอกจากวิชาศาสนาโดยตรงนี้แล้ว เนื้อหาที่ต้องเรียนเกี่ยวกับศาสนายังอาจปรากฏในวิชาอื่นๆ ตามแต่จะเกี่ยวข้องอีกด้วย

๑๒. ทางสายกลาง หรือการกระทำพอดี ๆ ก็คือ การให้ได้รู้ในสิ่งที่ควรรู้ ให้ได้คิดในสิ่งที่ควรคิด แต่ให้รู้จักนำเสนอในลักษณะที่น่าสนใจทำหาย และรู้จักกระตุ้นเร้าให้เกิดความสนใจชักนำให้รู้จักเรียนรู้ รู้จักคิดพิจารณาเพื่อจะตัดสินใจเลือกด้วยปัญญาที่มีสติสุขุมรอบคอบ มองเห็นเหตุผล และคุณโทษ ได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาข้อมูลและฝึกฝนความรู้จักคิด พร้อมทั้งพัฒนาชีวิตเคียงกันไปทุกด้าน ให้การเรียนเป็นกิจกรรมร่วมกันที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนทั้งสองฝ่ายร่วมมือประสานงาน มีบทบาทแสดงต่อกัน

๑๓. เรื่องสำคัญเกี่ยวกับตนเองที่ต้องรู้ สิ่งที่คุณมีพิเศษ อีกด้านหนึ่งของการศึกษา พระพุทธศาสนาที่ควรพูดไว้ด้วย ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่มาก คือ การศึกษาพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นความรู้ หรือเป็นเรื่องของวิชาการ และการศึกษาพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นแหล่งสำคัญแหล่งหนึ่งแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ มองในแง่เป็นภูมิธรรมภูมิปัญญาที่ตนมีต่างหากจากของผู้อื่น ซึ่งจะทำให้สังคมไทยมีอะไรที่จะให้แก่อารยธรรมของมนุษยชาติ และที่จะทำให้สามารถเป็นผู้นำเขาบ้างสักด้านหนึ่งในประชาคมโลก แทนที่จะเป็นผู้คอยตามและรับจากเขารำไปก็ดี

๑๔. หลักการที่ควรตรวจสอบและปฏิบัติกรที่ควรทบทวน เรื่องจริยศึกษานี้ ประเทศไทยมีภูมิหลังที่เรียบร้อยราบรื่น และมีฐานทางหลักการที่เอื้อ มั่นคง และพร้อมดีกว่า สามารถจะเป็นผู้นำได้ อีกทั้งในวงการ ก็เป็นที่ยอมรับกันมากกว่า โลกซีกตะวันออกนี้ มีความเจริญทางวัฒนธรรมด้านจิตใจดีกว่าโลกตะวันตก สังคมไทยจึงควรจะตื่นตัว ปลุกจิตสำนึกในความเป็นผู้นำและผู้ให้ขึ้นมา อย่างน้อยที่ควรรักษาความเป็นผู้นำด้านจริยศึกษา และการพัฒนาจิตใจไว้ให้ได้กล่าวโดยสรุปแล้วการที่รัฐมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้กับคนไทยก็เพราะคนไทยส่วนใหญ่ ซึ่งพุทธศาสนิกชนควรมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติถูกต้องศาสนาที่ตนนับถือคนไทยทุกอยู่ในสังคมไทยควรเรียนรู้พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นสถาบันใหญ่ และเป็นสภาพแวดล้อมของสังคมไทย เพื่อดำเนินชีวิตและทำงานหรือทำหน้าที่ที่เป็นส่วนรวมในการพัฒนาสังคมไทยนั้นอย่างประสาน

กลมกลืน และได้ผลดี

๑๕. สังคมไทยอาศัยพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งคำสอนจริยธรรม และได้ยอมรับระบบจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นมาตรฐานที่ยึดถือปฏิบัติตามตลอด คนไทยจึงควรเรียนรู้พุทธจริยธรรม เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาชีวิตพัฒนาสังคมให้บรรลุประโยชน์และสันติสุข

จะเห็นได้ว่าเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สังคมไทยซึ่งจัดเป็นสังคมแห่งพระพุทธศาสนาจะต้องมีการนำเอาหลักคำสอนและประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาเข้าไปจัดเป็นหลักสูตรหรือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการจัดการศึกษาแห่งชาติที่รัฐจะต้องดำเนินการเพื่อให้ประชาชนในชาติได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของพระพุทธศาสนามากขึ้น

๒.๑.๒ พัฒนาการของหลักสูตรการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

สำหรับพัฒนาการการจัดการเรียนรู้หรือนำเอาวิชาพระพุทธศาสนาเข้าไปดำเนินการสอนในหลักสูตรการศึกษาของชาติในอดีตนั้นพบว่ามีการดำเนินการดังต่อไปนี้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๕ กระทรวงธรรมการได้กำหนดให้มี “วิชาจรยา” เป็นครั้งแรกในหลักสูตรทุกชั้น โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเพื่อกล่อมเกลานิสัยใจคอของกุลบุตรกุลธิดาในสมัยนั้น และได้ถือเป็นนโยบาย ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับวิชานี้มาตลอด จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลง ปกครองของประเทศมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ได้มีการปรับปรุงหลักสูตร วิชาจรยาก็มีส่วนต้องปรับปรุงตามไปด้วย โดยขยายออกไปเป็นหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เนื้อหาของวิชาศาสนาและจริยธรรมจะมีลักษณะเป็นจริยธรรมสากลมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของประชาชน อย่างไรก็ตามการปรับปรุงหลักสูตรในห้วงเวลาต่อมา ก็หันกลับมาให้ความสำคัญโดยเพิ่มเนื้อหาสาระของศาสนาและจริยธรรมนี้ขึ้นอีก เนื่องจากเยาวชนมีปัญหาด้านศีลธรรมมากขึ้น

ในการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ วิชาศีลธรรมถูกบูรณาการอยู่ในวิชาบังคับและวิชาเลือก ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเพิ่มเติมเนื้อหาในหลักสูตรสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา โดยประกาศใช้ในปีการศึกษา ๒๕๒๖ สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา ๒๕๒๗ ประกาศเพิ่มเติมเพิ่มรายวิชาเลือกในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่อมากระทรวงศึกษาธิการมีคำสั่งที่ วก ๑๑๕๓/๒๕๓๔ เรื่องปรับปรุงอธิบายในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ส่วนที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ให้โรงเรียนที่อยู่ในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาที่ปรับปรุงใหม่พร้อมกันทุกชั้น ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๕ สำหรับ โรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปจัดการเรียนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๕ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๖ ให้จัดการเรียนการสอนตาม

เนื้อหาที่ปรับปรุงปีการศึกษาถัดไป ปีละ ๑ ชั้นตามลำดับ ซึ่งจะครบทุกชั้นในปีการศึกษา ๒๕๓๕ โดยสอดคล้องกับคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ วก ๖๑๑/๒๕๓๓ เรื่อง ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑)ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

การปรับปรุงหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นชอบให้กรมวิชาการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับ และมีคำสั่งให้โรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓ ให้ใช้เป็นการนำร่องก่อนในปีการศึกษา ๒๕๓๓ ทุกชั้น และให้โรงเรียนทั่วประเทศใช้ในปีการศึกษา ๒๕๓๔ โดยมีผลบังคับใช้ปีละชั้นในแต่ละระดับ ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก ๖๑๑ และ ๖๑๒ และ ๖๑๓/๒๕๓๓ นั้น หลังจากที่หลักสูตรได้นำไปใช้ชั่วระยะหนึ่งแล้ว ได้มีคำถาม ข้อสังเกตจากองค์กร บุคลากรที่หวังดีต่อพระพุทธศาสนาว่า การปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ได้ตัดทอนวิชาพระพุทธศาสนาให้น้อยลงไปทั้งคาบวิชา และเนื้อหา กรมวิชาการจึงขอความเห็นชอบกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

๑. ระดับประถมศึกษา

เพิ่มเนื้อหาสาระและเวลาเรียนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ดังนี้

- กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สปข.) ปรับหน่วยย่อยที่ ๓ ของหน่วยที่ ๔ จาก “ศาสนาในประเทศไทย” เป็น “พระพุทธศาสนา” กำหนดให้เรียน ๖๐ คาบ ตลอดปีทุกชั้น
- กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (สสน.) ให้เปลี่ยนคำว่า “จริยศึกษา” เป็น “พระพุทธศาสนา” (ภาคศีลธรรม) และกำหนดให้เรียน ๑๘๐ คาบ ตลอดปีทุกชั้น

๒. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

-เพิ่มวิชา “พระพุทธศาสนา” เพิ่มวิชาเลือกเสรีกลุ่มสังคมศึกษา กำหนดให้เรียน ๒ คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน ได้ ๑ หน่วยการเรียนรู้ รวม ๘๐ คาบ/ปี ทั้งยังกำหนดให้นักเรียนนับถือพระพุทธศาสนาทุกคนต้องเรียน

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

- เพิ่มคาบเวลาเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็น ๒ คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน และปรับปรุงเนื้อหาพระพุทธศาสนาใหม่ให้สอดคล้องกับคาบที่เพิ่มขึ้น ยังกำหนดให้นักเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาทุกคนต้องเรียน

ซึ่งหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาดังกล่าวได้มีการใช้มาจนถึงปีพ.ศ. ๒๕๔๐ แม้ว่าเวลาที่ใช้หลักสูตรดังกล่าวได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังพบว่าวิชาพระพุทธศาสนา

ยังเป็นวิชาที่มีความไม่ชัดเจนในเรื่องของความน่าสนใจ เหตุเพราะโรงเรียนต่าง ๆ มักจะไม่ใส่ใจกับการสอน วิชาการทางพระพุทธศาสนามากนัก ต่อมาเมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๔๐ ขึ้น โดยในสาระของรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีการจัดทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการศึกษาขึ้นซึ่งก็ได้แก่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติขึ้นซึ่งวิชาพระพุทธศาสนาก็มีนัยที่จะต้องมีการปรับปรุงเช่นกันทั้งนี้ก็เพื่อให้เนื้อหาวิชาการทางพระพุทธศาสนานั้นมีความชัดเจนและทันสมัยเหมาะสมกับยุคของการเปลี่ยนแปลงโดยมีพัฒนาการกาจัดทำหลักสูตรพระพุทธศาสนา ดังนี้

วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๒ กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก ๑๖๖/๒๕๔๔ เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และเป็นคนไทย ได้กำหนดจุดหมายข้อ ๑ ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ๑๒ ปี หรือมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกรมวิชาการได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๕ กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระที่ ๑ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา นั้น สถานศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนที่นับถือศาสนาพุทธได้เรียนรู้ประมาณ ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพื่อเน้นความเป็นคนดี โดยมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม ดังนี้

๒.๑.๑ สาระพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ ๑ : ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม

มาตรฐานที่ ๑.๑ : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐานที่ ๑.๒ : ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดี และศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐานที่ ๑.๓ : ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข และได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นไว้ ๔ ช่วงชั้น ดังนี้

๒.๑.๒ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑-๓) ไว้ดังนี้

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑-๓)

มาตรฐาน ส ๑.๑ : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ม. ๑ - ๓

๑. รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมา ความหมาย องค์ประกอบ ความสำคัญของศาสนา คัมภีร์ทางศาสนาที่ตนนับถือและวิเคราะห์พระจริยวัตรของศาสดา – สาวกที่สำคัญของศาสนาต่างๆ

๒. สามารถนำหลักธรรมในศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข

๓. รู้และเข้าใจในความหมาย ประโยชน์และกระบวนการของการฝึกบริหารจิตเจริญปัญญา และใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ส ๑.๒ : ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ม. ๑ - ๓

๑. เชื่อมมั่นในการทำความคิดตาม หลักจริยธรรม โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศมาสนับสนุนเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

๒. ตระหนักถึงการทำความดีของบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางศีลธรรมจากการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสาร ความเป็นเหตุเป็นผล ของ สถานการณ์ที่ต้องเผชิญและนำเสนอเป็นทางการประพฤติปฏิบัติของตนเอง กลุ่ม เพื่อน ชุมชน และสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

๓. ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการบริหารจัดการและเจริญปัญญาและสามารถปฏิบัติจริงได้

มาตรฐาน ส ๑.๓ : ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ม. ๑ - ๓

๑. รู้และปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม หลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือโดยนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคม สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ตนเกี่ยวข้องและประเทศชาติเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

๒. ใช้ภาษาในคัมภีร์ที่ใช้ในศาสนาที่ตนนับถือและร่วมศาสนพิธี พิธีกรรม วันสำคัญทางศาสนาด้วยความเต็มใจและเห็นคุณค่า

๑. มีทักษะในการบริหารจัดการและเจริญปัญญาและนำมาใช้ในการคิดที่ถูกต้องเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

สำหรับประเด็นในด้านจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ของหลักสูตรสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๔๔ นั้นมีจุดมุ่งหมายให้รู้การทำสังคายนาเพื่อรักษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา สร้างคุณค่าให้แก่สังคมโลก และให้เกิดศรัทธาในพระรัตนตรัยด้วยการคิดวิเคราะห์พุทธประวัติที่ เรียนมาแล้วอย่างละเอียดและเป็นระบบ เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับคุณของพระรัตนตรัยให้เข้าใจขั้น ๕ ธาตุ ๔ และหลักธรรมที่มีความสัมพันธ์กับชีวิต และความเจริญของชีวิตทั้งส่วนที่ควรรู้ คือ ทุกข์ ส่วนที่ควรละ คือ สมุทัย ส่วนที่ควรทำให้แจ้งคือ นิโรธ และส่วนที่ควรเจริญ คือ มรรคมีองค์ ๘ และดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ

๒.๑.๔ บทบาทครูและนักเรียนในกรอบสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๑.บทบาทของครู

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ในสถานการณ์ทั่วไป มักจะประกอบด้วยบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ๒ กลุ่ม คือ ผู้สอนและผู้เรียน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ผู้สอนจะต้องทำการศึกษาลักษณะมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กำหนดผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ ที่จะนำไปสอน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน และไปกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือวิธีการเรียนรู้และลักษณะรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทที่สำคัญของครูจึงต้องนำจิตวิทยาการเรียนการสอน ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่เกิดผลมากที่สุด สำหรับการจัดออกแบบกิจกรรม ที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอนจึงต้องควรคำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน เช่น

๑.ครูควรมีการสำรวจประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้เรียนว่า ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้มากน้อยแค่ไหน อย่างไร ต้องให้ออกาสกับผู้เรียน ได้ใช้กระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้ที่ค้นพบด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด การค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอันจะทำให้ผู้เรียนนั้นเสนออย่างมีความหมายต่อตัวผู้เรียนเองเป็นอย่างมาก

๒.ครูควรใช้การบูรณาการ ซึ่งเป็นการนำกระบวนการที่ต่อเนื่องจากขั้นตอนการสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน อันรวมไปถึงสถานการณ์ เงื่อนไขการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมที่จะให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เป็นการบูรณาการความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมและพร้อมที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ สร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาคือ

๓.ครูจะต้องมีวิธีการถ่ายโยงความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรม ทั้งในด้านความรู้

ความคิด ทักษะ เจตคติ และค่านิยม เพื่อประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้นั้น ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ระบุหรือคาดหวังไว้ ส่วนประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดนั้น ควรเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในที่จะได้ฝึกปฏิบัติ และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้อย่างไร ประสบการณ์ของการเรียนรู้ที่จัดต้องอยู่ในขอบข่ายความสามารถของผู้เรียน ประสบการณ์การเรียนรู้ ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งอาจจะนำไปสู่การบรรลุผลการเรียนรู้ข้อเดียวก็ได้ ในขณะเดียวกันประสบการณ์การเรียนรู้ข้อเดียว อาจจะนำไปสู่การบรรลุผลการเรียนรู้หลายข้อก็ได้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ควรเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยไม่มีความรู้สึกว่าตนกำลังถูกบังคับให้ทำ เพราะถ้ามีการบังคับจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้น้อย

๔.ครูควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้สูงสุดตามศักยภาพ

๕.ครูต้องคอยเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนควรจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จากความไม่รู้ เป็นรู้และรู้จริง จากทำไม่ได้ ทำไม่เป็นนั้นเปลี่ยนมา ทำได้ ทำเป็น จากไม่ชอบ เปลี่ยนมาเป็นชอบ

คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ครูต้องมองผู้เรียนว่ามีภูมิรู้และภูมิธรรมอยู่ในระดับหนึ่ง ครูจะให้หลักการของศาสตร์ที่จะสอนเท่าที่จำเป็น ให้เพียงวิธีการเรียนรู้แต่ต้องพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเองให้มากที่สุด หรือที่เรียกว่าเรียนจากสมาธิและพิจารณาตน (Self Learning) คือเรียนไปประเมินผลการปฏิบัติของตนเอง ปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ รู้รอบ รู้ลึกและรู้แจ้งในที่สุด

๖.ครูต้องทบทวนบทบาทของตนเองใหม่ว่าตนคือ ผู้ที่ให้องค์คุณของกัลยาณมิตร ๗ ประการ คือ

๖.๑ วางตนในฐานะผู้ที่ศิษย์ไว้วางใจ

๖.๒ วางตนให้หน้าเคารพ

๖.๓ วางตนในฐานะผู้ทรงคุณความรู้

๖.๔ วางตนในฐานะเป็นที่ปรึกษาที่ดี

๖.๕ วางตนในฐานะผู้ฟังที่ดี ฟังทั้งคำพูดและความรู้สึกของศิษย์

๖.๖ วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ

๘. ครูจะต้องรู้จักเด็กเป็นรายกลุ่ม เป็นรายบุคคลและมองว่า ผู้เรียนทุกคนมีโอกาที่จะเป็นอัจฉริยะได้อย่างน้อย ๘ ด้าน คือ ด้านเหตุผล ภาษา ศิลปะ การสัมผัส ดนตรี มนุษย์สัมพันธ์ การเข้าใจตนเองหรือเข้าใจในชีวิต เข้าใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกว่า อัจฉริยภาพในเชิงพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของโฮเวิร์ดการ์ดเนอร์

๘. ครูต้องพร้อมให้ความรัก และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แก่ลูกศิษย์ ครูต้องเปลี่ยนหน้าที่จากผู้สอนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่อัจฉริยภาพทั้ง ๘ ด้านของเด็กแต่ละคน

๑๐. การจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ ครูจะต้องเน้นและให้ความสำคัญกับผู้เรียน ควบคู่ไปกับธรรมชาติของวิชา ครูจะต้องรู้จักนักเรียน ให้นักเรียนรู้หลักการ วิธีการเรียนรู้ และคุณธรรมที่จะเกิดตามธรรมชาติของวิชา

๑๑. ครูควรจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ โดยถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติตนยึดหลักคุณธรรม และพัฒนาคนให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์ ฯลฯ

สรุปได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ในบรรยากาศและสถานการณ์ที่ครูจัดให้ผู้เรียนได้คิดเอง ปฏิบัติเองและนำไปสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างพึงพอใจ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม จะช่วยให้ครูมีข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม สนองตอบความต้องการ ความถนัด ความสนใจและวิธีการหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน และบทบาทสำคัญยิ่ง คือ ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน

๒. บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดหรือเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เอาชีวิตจริงและเงื่อนไขการรับรู้ของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ผู้เรียนมีอิสรภาพได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทั้งจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนได้นับการพัฒนาแบบองค์รวม ได้รับการฝึกให้มีศักยภาพในการสร้างรูปแบบการคิด ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้องแม่นยำ ตามธรรมชาติของวิชาด้วยความรู้สึที่ดั่งใจอันเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดี คิดอย่างมีระบบและวิจารณ์อย่าง อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข เรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สำหรับบทบาทหน้าที่สำคัญของผู้เรียน ได้แก่

๑. ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของตนเอง ที่จะเป็นผู้ครองกิจกรรมและร่วมประเมินผลการเรียนตลอดเวลา และถ้าเป็นคนร่วมออกแบบการเรียนรู้ด้วยก็ยิ่งสมบูรณ์แบบมากขึ้น

๒. มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลงมือทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง จากกรณี ปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยน วิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

๓. ต้องรู้หลักความจริง หลักการ เหตุผล กฎเกณฑ์ กฎธรรมะ และหลักการที่จะทำให้เกิดผล

๔. รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้จักประโยชน์ที่คนต้องการ รู้ผลที่เกิดจากเหตุ รู้ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ

๕. รู้ว่าตนเองนั้นมีฐานะ ภาวะ เพศ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม ขณะนี้เป็นอย่างไร และประพฤติให้เหมาะสมต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม รู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

๖. รู้ความพอดีด้านต่างๆ เช่น การใช้จ่ายทรัพย์สิน การบริโภคอาหาร และการกระทำต่าง ๆ

๗. รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องประกอบกิจกรรมในหน้าที่การงาน เช่น การตรงต่อเวลา และเหมาะสมกับเวลา

๘. รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคลว่า เขามีความสามารถและคุณธรรมอย่างไร ใครยิ่งหย่อนกว่ากัน การปฏิบัติต่อบุคคลนั้นว่าควรคบหรือไม่ จะดำเนิน ขกย่อง แนะนำสั่งสอนอย่างไร

๙. รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคลว่า เขามีความสามารถและคุณธรรมอย่างไร ใครยิ่งหย่อนกว่ากัน การจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นว่าควรคบหรือไม่ จะดำเนิน ขกย่อง แนะนำสั่งสอนอย่างไร

๑๐. มีศรัทธา มีความละเอียดรอบคอบ มีความกลัวต่อบาป มีความเพียร มีสติ มีจิตใจมั่นคง และมีปัญญา

๑๑. รู้ว่าจะปรึกษาสิ่งใดกับใคร ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น

๑๒. ไม่คิด ไม่พูด และไม่ทำสิ่งใดที่เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

๑๓. มีความเห็นชอบว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

๑๔. ให้ทานด้วยความบริสุทธิ์ใจ คือ เอื้อเฟื้อตามกำลังความสามารถ โดยไม่หวังผลตอบแทน

โดยสรุปก็คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดในสาระพระพุทธศาสนา ไม่ใช่วิธีการเรียนรู้โดยวิธีการหนึ่ง แต่เป็นกระบวนทัศน์ในการจัดการเรียนรู้ (Learning Paradigm) ซึ่งเอื้อให้ผู้เรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเอง โดยใช้ทักษะการจัดการที่มีประสิทธิภาพทั้งของครูและผู้เรียน

๒.๒ กรอบการจัดสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สำหรับกรอบในการจัดสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น เราสามารถพิจารณาได้จากเจตนารมณ์ ของกฎหมายและหลักสูตรซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เกิดขึ้นในช่วงที่สังคมไทยมีวิกฤตทางศีลธรรม คนกำลังแสวงหากระบวนการการเรียนรู้ใหม่ วิธีคิดใหม่ ที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่า เพื่อพลิกฟื้นความเข้มแข็งของระบบจริยธรรม และวัฒนธรรมของสังคมไทย ซึ่งคนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา หลักสูตรดังกล่าวมีเจตนารมณ์แน่วแน่ที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง ดี และมีจิตวิญญาณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายพระสงฆ์และคฤหัสถ์ ได้มองเห็นว่าการเรียนรู้ตามพุทธวิธีเป็นสิ่งที่ล้ำเลิศ และมีกระบวนการ อยู่ในสังคมไทยในหมู่พระสงฆ์และคฤหัสถ์ผู้ทรงคุณความรู้ เมื่อได้มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนโดยมหาเถรสมาคม นำโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายมหานิกายและธรรมยุติกนิกาย พร้อมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา ด้านหลักสูตร การเรียนรู้ จิตวิทยา

พัฒนาการ และพัฒนาสื่อ กำหนดแนวทางการจัดหลักสูตรพระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง เหมาะสมชัดเจน เพื่อพัฒนาผู้เรียนรู้ให้เกิดศรัทธาอย่างสูงในพระรัตนตรัย เชื่อมโยงบูรณาการสาระการเรียนรู้ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยมีเอกภาพอยู่ที่ความมีศรัทธาอย่างแน่วแน่ต่อพระรัตนตรัย มุ่งนำหลักธรรมซึ่งมี อริยสัจ ๔ เป็นกรอบการจัดการเรียนรู้ขับเคลื่อนสาระการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามพุทธวิธี นำไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิต และนำกระบวนการเรียนรู้ตามพุทธวิธีไปใช้เป็นเครื่องมือในการ เรียนรู้ ทำงาน และประกอบอาชีพ

ดังนั้น การออกแบบการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ เชื่อมโยง เป็นอรรถสัมพันธ์บูรณาการ ให้เกิดความคิดรวบยอดหลัก คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงกระตือรือร้น (Active Learning) ให้ผู้เรียนลงมือเรียนรู้ด้วยสมาธิและการพิจารณาตนเอง (Self Learning) การเรียนรู้ ความคิดรวบยอด (Concept Learning) ในสาระการเรียนรู้ที่กำหนดฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ด้วยการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ฝึกฝนให้เกิดสติ สมาธิ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ สาระหรือวิชาอื่นด้วย สำหรับการจัดการกรอบการเรียนรู้ในทางวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นั้นเราสามารถแบ่งออกได้เป็น ๕ ประการดังนี้

๒.๒.๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา

๒.๒.๒ ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

๒.๒.๓ ด้านการทำแผนการสอน

๒.๒.๔ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน

๒.๒.๕ ด้านการวัดผลและประเมินผล

๒.๒.๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา

ในการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นหลักสูตรใหม่ สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจเป็นอันดับแรกคือมาตรฐานการเรียนรู้สาระศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐาน ๓ ข้อ

มาตรฐาน ส ๑.๑ : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและสามารถ นำหลักสูตรของพระพุทธศาสนาไปเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส ๑.๒ : ยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงามและศรัทธาใน หลักพระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๓ : ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมและศาสนาพิธีของพระพุทธศาสนา ค่านิยม ที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

เมื่อวิเคราะห์ห้ดูแล้ว เราจะพบว่ามาตรฐานทั้งสามมีจุดเน้นต่างกัน นั่นคือ มาตรฐาน ส ๑.๑ เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (Knowledge) มาตรฐาน ส ๑.๒ เน้นให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ค้ำจุนและมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา (Attitude) และมาตรฐาน ส ๑.๓ เน้นให้ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมและสานพิธี ทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต (Process) มาตรฐานทั้งสามข้อนี้พอจะเทียบได้กับไตรสิกขา อริจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา ดังนี้

มาตรฐาน ส ๑.๓ เน้นเรื่องการประพฤติ ปฏิบัติซึ่งเป็นเรื่องของพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้ปรากฏแก่คนอื่น มาตรฐานนี้เทียบได้กับอริศีลสิกขาซึ่งเป็นการฝึกอบรมในเรื่องศีลคือการรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย

มาตรฐาน ส ๑.๒ เน้นเรื่องการพัฒนาคุณธรรมที่ดีเช่น สมาธิ ศรัทธา มาตรฐานนี้เทียบได้กับอริจิตตสิกขา ซึ่งเป็นการฝึกอบรมในเรื่องจิตคุณสมบัติที่ตีภายในจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือสมาธิ

มาตรฐาน ส ๑.๑ เน้นเรื่องการพัฒนาความรู้ซึ่งรวมทั้งความรู้ความเข้าใจทั่วไป เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและความเห็นที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า โลกียสัมมาทิฏฐิ มาตรฐานนี้เทียบได้กับอธิปัญญาสิกขาซึ่งเป็นการฝึกอบรมในเรื่องปัญญา

จะเห็นว่าว่าการจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จะให้ได้มาตรฐานทั้งสามข้อต้องเป็นการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา การจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขานั้นสามารถจัดการฝึกอบรมศีล สมาธิ ปัญญา ไปพร้อมกันได้ ดังที่กล่าวไว้ว่า ในการนั่งกรรมฐานอานาปานสติคือกำหนดลมหายใจเขา – ออก ความสำรวมกายวาจาในขณะนั้นเป็นอริศีลสิกขา สมาธิในขณะนั้นเป็นอริจิตตสิกขา และปัญญาในขณะนั้นเป็นอธิปัญญาสิกขา

ในทำนองเดียวกัน เราสามารถจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานทั้งสามข้อในขณะเดียวกัน นั่นคือเมื่อเรียนเรื่องใดก็ได้ทั้งสามมาตรฐาน เช่น เด็กที่เรียนเรื่องพุทธประวัติ นอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจชีวประวัติของพระพุทธเจ้า (ตามมาตรฐาน ส ๑.๑) แล้ว ยังจะต้องศรัทธาในพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า ถาตาทิศนศรัทธา (ตามมาตรฐาน ส๑.๒)และแสดงตนเป็นพุทธมามกะน้อมรับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะแล้วรักษาศีล ๕ (ตามมาตรฐาน ส ๑.๓)

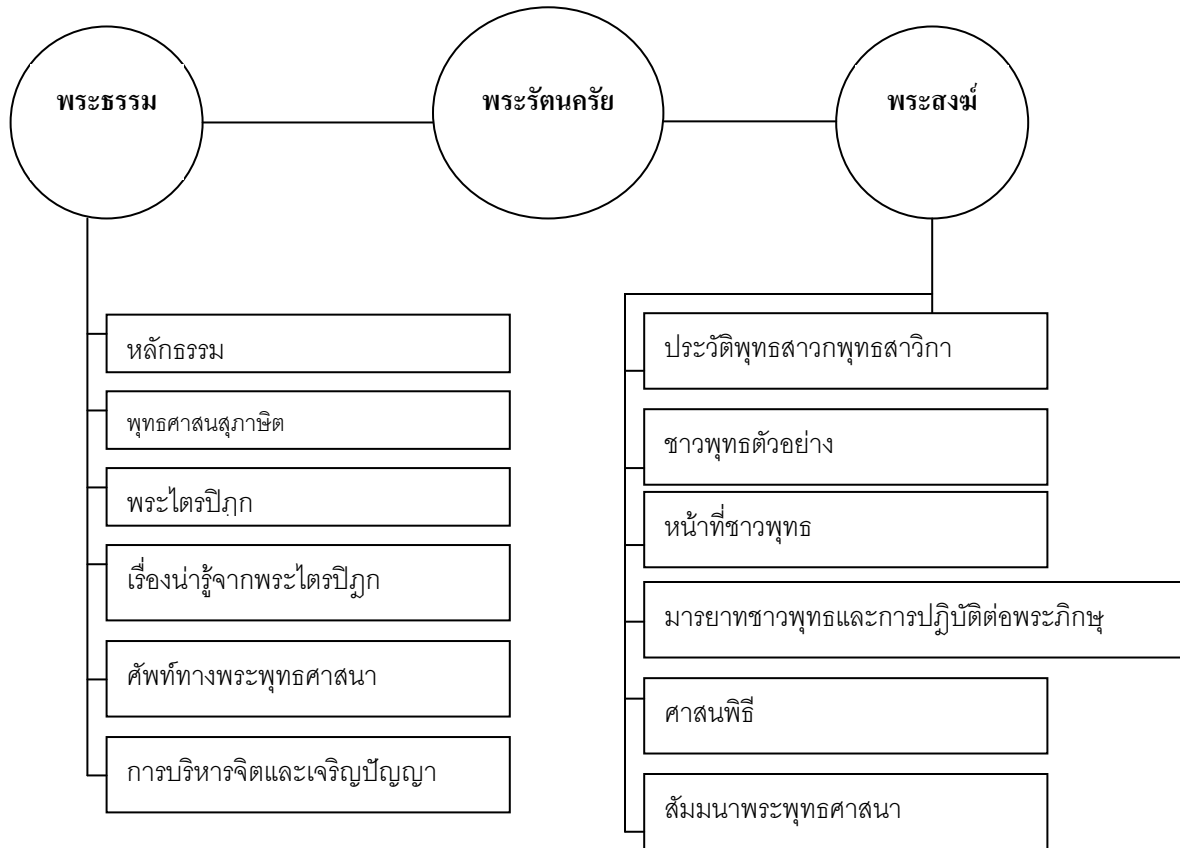
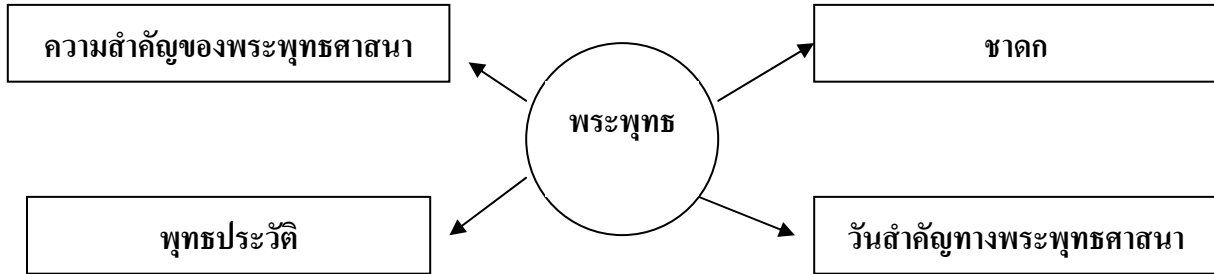
เมื่อได้ศึกษามาตรฐานทั้งสามข้อแล้ว สิ่งที่ต้องทำอันดับต่อไปคือศึกษาผลการประเมินหลักสูตรเดิม (ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓) เพื่อดูว่ามีข้อเด่นข้อด้อยอะไรบ้าง ผลปรากฏว่า ข้อเด่นของหลักสูตรเดิมก็คือมีเนื้อหาสาระค่อนข้างจะครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนข้อด้อยของหลักสูตรนี้ก็คือมีเนื้อหาสาระมาก ซ้ำซ้อน ขาดความสัมพันธ์เชื่อมโยงภายในวิชาพระพุทธศาสนาด้วยกันทั้งมีสื่อและกิจกรรมเกินไป การจัดทำรายละเอียดเนื้อหาสาระวิชาพระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่มุ่งแก้ไขข้อด้อยที่พบในหลักสูตรเดิมและในขณะเดียวกันก็ให้ได้มาตรฐานการเรียนรู้ทั้งสามข้อ อย่างไรก็ตามเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงและเป็น

ประโยชน์สำหรับการเรียนแบบบูรณาการภายในเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนาใหม่เราสามารถพิจารณาได้จาก
กรอบการจัดโครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรใหม่ ดังนี้

- ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา – พุทธประวัติ
- หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนสุภาษิต – พระไตรปิฎก – เรื่องน่ารู้จาก
พระไตรปิฎก – ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา
- ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา -ชาดก
- หน้าที่ชาวพุทธ – มรรยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ –ชาวพุทธตัวอย่าง
- การบริหารจิตและเจริญปัญญา
- วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- สัมมนาพระพุทธศาสนา

จะเห็นว่าหลักสูตรใหม่ได้กำหนดหัวข้อใหญ่ที่ครอบคลุมหัวข้ออื่นทั้งหมด นั่นคือเรื่องพระ
รัตนตรัย หัวข้อทั้งหมดสรุปลงในเรื่องพระรัตนตรัยได้ทั้งสิ้นภายในกรอบของเรื่องพระรัตนตรัยซึ่งสามารถ
พิจารณาความสัมพันธ์ของหัวข้อทั้ง ๖ ตามผังมโนทัศน์ ดังต่อไปนี้

ผังมโนทัศน์(หลักสูตร)สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

จากผังมโนทัศน์ดังกล่าวข้างต้นเราสามารถที่จะพิจารณากรอบของหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑-๓) ได้ดังต่อไปนี้

๑.หลักสูตรสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

จะต้องศึกษา วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด นำภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหา

ชีวิต สภาพแวดล้อม เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้

๑.๑ พระพุทธ เกี่ยวกับ ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา เรื่องการสังคายนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ สถาบันหลักของสังคมไทย สภาพแวดล้อมที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทย พระพุทธศาสนากับการพัฒนาครอบครัว พุทธประวัติ สรุปลงและวิเคราะห์พุทธประวัติเรื่อง ประสูติ เหวทูต ๔ การบำเพ็ญทุกรกิริยา การแสวงหาความรู้ ชาดก เรื่องอัมพชาดก ดิตติชาดก วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเรื่อง ระเบียบพิธี พิธีเวียนเทียนการปฏิบัติตนในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐบูชา วันอาสาฬหบูชา ประวัติและความสำคัญของวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ คือ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา และวันเทโวโรหณะ ศึกษาวิเคราะห์ คุณค่าผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านพระพุทธศาสนา มุ่งอนุรักษ์ศาสนวัตถุ และศาสนสถานในท้องถิ่น

๑.๒ พระธรรม เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง พระรัตนตรัย (พุทธคุณ ๘) อริยสัจ ๔ ทุกข์(ธรรมที่ควรรู้) : ชั้น ๕ - ธาตุ ๔, สมุทัย(ธรรมที่ควรละ) : หลักธรรมอบายมุข ๖ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) : สุข ๒ (กายิก,เจตสิก) คิหิสุข, มรรค(ธรรมที่ควรเจริญ) : ไตรสิกขา กรรมฐาน ๒ ปธาน ๔ โภสธ ๓ มงคล ๓๘ ในเรื่องไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา พุทธศาสนสุภาษิต คือ ยี่ เว เสวติ ตาทิโส (คบคนเช่นไร เป็นคนเช่นนั้น) อดตนา โจทยตตานัน (จนเตือนตนด้วยตน) นิสมม กรณฺ์ เสยโย (ใคร่ครวญก่อนจึงทำดีกว่า) พระไตรปิฎก โครงสร้าง ชื่อ คัมภีร์ และสาระสังเขปของพระวินัยปิฎก เรื่องนำรู้จากพระไตรปิฎก อภินิหารเวทมนต์ ๕ ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา คือ ปริยัติ - ปฏิบัติ - ปฏิเวธ การบริหารจัดการและเจริญปัญญา สวดมนต์แปล และแผ่เมตตาวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญา ตามหลักสติปัญญาฐานแน่นอานาปานสติ นำวิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวันพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธีคือ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ - คุณค่าเทียมและความคิดแบบคุณ - โทษ และทางออก ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑.๓ พระสงฆ์ เกี่ยวกับประวัติของพุทธสาวก พุทธสาวิกา พระมหากัสสปะ พระอุบาลี อนาคตนิคมกษิเก นางวิสา ขาวพุทธตัวอย่าง พระเจ้าอโศกมหาราช พระโสณะ และพระอุตตระ หน้าที่ชาวพุทธ เรื่องวิถีชีวิตของพระภิกษุที่ต้องศึกษาค้นถุระและวิปัสสนาธุระ การปฏิบัติตัวที่เหมาะสมด้วยกาย วาจา และใจ การเป็นเพื่อนที่ดีตามหลักทศเบื่องซ้ายในทศ ๖ มิตรแท้ - มิตรเทียม การเข้าค่ายพุทธบุตร การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ มารยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ เรื่องการไปวัด การแต่งกาย และการนำเด็กไปวัด การปฏิบัติตนในเขตวัด การเข้าพบพระภิกษุ

การแสดงความรัก (การประนมมือ การไหว้ การกราบ การเคารพพระรัตนตรัย การฟังเจริญพระพุทธมนต์ การฟังสวดพระอภิธรรม การฟังพระธรรมเทศนา) ศาสนพิธี เรื่อง การจัดโต๊ะหมู่บูชา (แบบหมู่ ๔ หมู่ ๕ หมู่ ๗ และหมู่ ๙) การจัดรูปเทียน จัดเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา คำอาราธนาต่าง ๆ และศึกษา ศาสนพิธีและการปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดีในท้องถิ่นต่าง ๆ สัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา เรื่อง พระพุทธศาสนากับพัฒนาคนและครอบครัว

เพื่อให้เกิดศรัทธาอย่างยั่งยืนต่อพระรัตนตรัย และรักการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถนำหลักธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงานอย่างมีคุณค่าต่อชีวิตตนเองและสังคมโดยรวม

๒.หลักสูตรสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

จะต้องศึกษา วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด นำภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหาชีวิต สภาพแวดล้อมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้

๒.๑ พระพุทธ เกี่ยวับ ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา เรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้าน การนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็นรากฐานวัฒนธรรม เอกลักษณ์ และมรดกของชาติ พระพุทธศาสนากับพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม พุทธประวัติ สรูป วิเคราะห์พุทธประวัติเรื่อง การผจญมาร การตรัสรู้ การสั่งสอน ชาดก เรื่องมิตตวันทุกชาดก ราโชวาทชาดก วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา ระเบียบพิธีและการปฏิบัติตนในวันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ วันเข้าพรรษา

วันออกพรรษา และวันเทโวโรหณะ ศึกษา วิเคราะห์คุณค่าผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพระพุทธศาสนา มุ่งอนุรักษ์ศาสนวัตถุและศาสนสถานในท้องถิ่น

๒.๒ พระธรรม เกี่ยวับ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง พระรัตนตรัย (ธรรมคุณ ๖) อริยสัจ ๔ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) : ชั้น ๕ - ๙ - ๑๐ - ๑๑ - ๑๒ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) : หลักธรรม - สมบัติ ๔ วิบัติ ๔ อกุศลกรรมบถ ๑๐ อปายมุข ๖ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) : สุข ๒ มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) : บุญพรมิตของมัชฌิมาปฏิปทา ธรรม ๖ กุศลจิต ๔ กุศลกรรมบถ ๑๐ สติปัฏฐาน ๔ มงคล ๓๘ ในเรื่องประเพณีธรรม เว้นจากความชั่ว เว้นจากการดื่มน้ำเมา พุทธศาสนสุภาษิต คือ กมฺมุนา วตฺตติ โลโก (สัตว์โลก ย่อมเป็นไปตามกรรม) กลฺยาณการี กลฺล

ยามน์ ปาปาการี จ ปาปกั (ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว) สุโข ปุณณสุส อจ(สามิส, นิรามิส) อจฺจโย (การสั่งสมบุญ นำสุขมาให้) ปุชโก ลภเต ปุชั วนุทโก ปฏิวทฺทํ (ผู้บูชาเขาย่อมได้รับการบูชาตอบ ผู้ให้เขา ย่อมได้รับการให้ตอบ) พระไตรปิฎก โครงสร้าง ชื่อคัมภีร์ และสาระสังเขปของพระสูตรต้นตปิฎก เรื่องนารัฐจักพระไตรปิฎก จูฬกัมมวิภังคสูตร ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา คือ ญาณ การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา สวคมนต์แปล และแผ่เมตตา วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ฝึกบริหารจัดการและเจริญปัญญา ตามหลักสูตรสติปัญญา ๔ เน้นอานาปานสตินำวิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธี ๒ คือ วิธีคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรมและวิธีคิดแบบบรรณธรรมสัมพันธ์ ศิษยาภิบาลปัญญาท้องถิ่น ในการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๒.๑ พระสงฆ์ ศึกษาเกี่ยวกับ ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา เรื่องพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ นางชุชชุตตรา พระเจ้าพิมพิสาร ชาวพุทธตัวอย่าง เรื่อง สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรม-พระยาวชิรญาณวโรรส พระมหาธรรมราชาลิไท หน้าที่ชาวพุทธ เรื่อง การเข้าในบทบาทของพระภิกษุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การแสดงธรรม ปาฐกถาธรรม การประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างการฝึกบทบาทของตนเองในการช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา การบรรยายธรรม การจัดนิทรรศการ การเข้าค่ายพุทธบุตร การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นในทศ ๖ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ มารยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ เรื่อง การต้อนรับ(ปฏิสันถาร) มารยาทของผู้เป็นแขก ฝึกปฏิบัติระเบียบพิธี การยืน การให้ที่นั่ง การเดินสวนทาง การสนทนา การรับสิ่งของ การแต่งกายไปวัด การแต่งกายไปงานมงคล งานอวมงคล ศาสนพิธี เรื่องการทำบุญตักบาตร การถวายภัตตาหาร สิ่งของที่ควรถวายและสิ่งของต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ การถวายสังฆทาน เครื่องสังฆทาน การถวายผ้าอาบน้ำฝน การจัดเครื่องไทยธรรม การกรวดน้ำ การทอดฐิน การทอดผ้าป่า และ การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดีในท้องถิ่นต่าง ๆ สัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา เรื่องพระพุทธศาสนากับพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม

เพื่อให้เกิดศรัทธาอย่างยิ่งต่อพระรัตนตรัย และรักการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถนำหลักธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงานอย่างมีคุณค่าต่อชีวิตตนเองและสังคมโดยส่วนรวม

๓.หลักสูตรสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

จะต้องศึกษา วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด นำภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหาชีวิต สภาพแวดล้อมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้

๓.๑ พระพุทธ เกี่ยวับ ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา เรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก การนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเหล่านั้นในปัจจุบัน ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรม และความสงบสุขให้แก่โลก พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง พุทธประวัติ การสรุปและวิเคราะห์ พุทธประวัติเรื่องปฐมเทศนา โอวาทปาฏิโมกข์ ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่าง ๆ เช่น ปางมารวิชัย ปางปฐมเทศนา ปางลีลา พระประจําวันเกิด ชาดก เรื่องนันทวิสาขชาดก สุวัณณหังสชาดก วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เรื่องประวัติของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย หลักปฏิบัติตน การฟังพระธรรมเทศนา การแต่งกายในการประกอบศาสนพิธีที่วัด การงดเว้นอบายมุข การประพฤติวิริตีในธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ ศึกษาวิเคราะห์คุณค่า ผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพระพุทธศาสนา มุ่งอนุรักษ์ศาสนวัตถุและศาสนสถานในท้องถิ่น

๓.๒ พระธรรม เกี่ยวับ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องพระรัตนตรัย(สังฆคุณ ๕) อริยสัจ ๔ ทugend (ธรรมที่ควรรู้ : ชั้น ๕ - ไตรลักษณ์, สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) : หลักธรรมวิภูฏะ ๑ ปญญา-ธรรม ๑ , คัมภีระ มานะ ทิฏฐิ , นิโรธ(ธรรมที่ควรบรรลุ) : อตถะ ๑ , มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) : มรรคมีองค์ ๘ ปญญา ๑ สัมปรัสนธรรม ๗ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ อุปาสนธรรม ๗ มงคล ๑๘ ในเรื่องมีศิลปวิทยา พบสมณะ ฟังธรรมตามกาล สนทนาธรรมตามกาล พุทธศาสนสุภาษิต คือ อตตคา หเว ชิตํ เสโยโย (ชนะตนนั้นแลดีกว่า) ธมฺมจารี สุขํ เสติ (ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข) ปมาโท มจฺจุโน ปทํ (ความประมาทเป็นทางแห่งการตาย) สุตฺตฺสํ ลกฺเต ปญฺญํ (ฟังด้วยดี ย่อมได้ปัญญา) พระไตรปิฎก โครงสร้าง ชื่อคัมภีร์ และสารสังเขปของพระอภิธรรมปิฎก เรื่องนำรู้จากพระไตรปิฎก พุทธปณิธาน ๔ ในมหาปรินิพพานสูตร ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา คือ อตฺตา-อนัตตา การบริหารจัดการและเจริญปัญญา สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ นำวิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบอริยสัจ และ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการนำเสนอหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓.๓ พระสงฆ์ ที่เกี่ยวกับ ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา เรื่องอริยัญญาโกณฑัญญะ พระมหาปชาบดีเถรี พระเขมาเถรี พระเจ้าปเสนทิโกศล ชาวพุทธตัวอย่าง ม.จ.หญิง พูนพิสมัย ดิศกุล ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ หนังสือชาวพุทธ เรื่องหน้าที่ของพระภิกษุ ในการปฏิบัติตาม หลักพระธรรมวินัยและจริยวัตรอย่างเหมาะสม การปลูกจิตสำนึกในด้านการบำรุงรักษาวัดและพุทธสถาน ให้เกิดประโยชน์ การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตามพุทธปรัชญา ๔ ในมหาปริณิพพานสูตร การศึกษาเรียนรู้ เรื่ององค์ประกอบของพุทธศาสนา นำไปปฏิบัติและเผยแพร่ตามโอกาสการศึกษาการรวมตัวขององค์กรชาวพุทธ การเป็นศิษย์ที่ดีตามหลักทศเบื่องขวาในทศ ๖ การเข้าค่ายพุทธบุตร การเข้าร่วมพิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนา การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ศาสนพิธี เรื่อง พิธีทำบุญงานมงคล งานอวมงคล การนิมนต์พระภิกษุ การเตรียมพระพุทธรูปและเครื่องบูชา การวางค้ำยสายสิญจน์ การปลุกเสกอาสนะ การเตรียมเครื่องบรวง การจตุรูปเทียน ข้อปฏิบัติในการเลี้ยงพระ การถวายข้าวพระพุทธ การถวาย ข้าวไทยธรรม การกรวดน้ำ มรรยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุในงานศาสนพิธีที่บ้าน การจัดเตรียมสถานที่ การสนทนา การแต่งกาย มรรยาทการพูด การใช้คำพูดกับพระภิกษุตามฐานะ และการปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดีในท้องถิ่นต่างๆ สัมมนาพระพุทธรูปศาสนากับการแก้ปัญหาและการ พัฒนา เรื่องพระพุทธรูปศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อให้เกิดศรัทธาอย่างยิ่งต่อพระรัตนตรัย และรักการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ประพฤติปฏิบัติ ตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถนำหลักธรรม ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงานอย่างมีคุณค่าต่อชีวิตตนเองและสังคมโดยรวม^๒

๒.๒.๒ ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

การกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนเป็นตัวกำหนดเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้บรรลุความต้องการของหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนต้องวิเคราะห์หลักการจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร นโยบาย จุดเน้น สิ่งละอันพันละน้อยของกรมสามัญศึกษา จุดประสงค์กลุ่มวิชา คำอธิบายรายวิชา จุดเน้น ตามธรรมชาติของรายวิชาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรต่างๆ โดยแยกเป็น^๓

^๒ วิชาการ,กรม, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม

ธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ,(กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๔), หน้า ๑๒๕.

^๓ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา,แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

การ

ศาสนา, ม.ป.ป.) ,หน้า ๒๖ - ๒๗.

๑. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นจุดประสงค์รวมที่เป็นเป้าหมายอันพึงประสงค์ให้เกิดคุณของผู้เรียนเสมือนการกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนหลังจากจบการเรียนในหน่วย

๒. จุดประสงค์ปลายทาง เป็นจุดประสงค์ที่แตกย่อยจากจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อนำไปวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละแผนการสอน โดยระบุพฤติกรรมที่ต้องการสถานการณ์เงื่อนไขของผลสำเร็จที่สามารถสังเกตหรือตรวจวัดได้เมื่อปฏิบัติหรือเรียนจบแผนการสอนนั้นแล้ว

๓. จุดประสงค์นำทาง เป็นจุดประสงค์ย่อยๆที่แยกมาจากจุดประสงค์ปลายทางใช้กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมหรือคุณลักษณะตามที่ระบุคุณลักษณะ ตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์ปลายทางไฮนิคส์ และคนอื่นกล่าวว่า การกำหนดจุดประสงค์เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อคาดหวังว่าผู้เรียนสามารถบรรลุถึงสิ่งใดหรือมีความสามารถใหม่ อะไรบ้างในการเรียน การกำหนดจุดประสงค์ในการสอนเพื่อ

๑. ผู้สอนจะได้ทราบว่า การเรียนการสอนนั้นมีวัตถุประสงค์ เพื่อความสะดวกในการเลือกสื่อการสอนและวิธีสอนให้ถูกต้อง จุดประสงค์จะช่วยผู้สอนในการจัดลำดับกิจกรรมการเรียนและกาสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดประสงค์นั้น

๒. ช่วยในการประเมินผลผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง เพราะผู้สอนไม่ทราบว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์หรือไม่ ถ้าไม่มีการกำหนดจุดประสงค์ไว้ก่อน

๓. ช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าหลังจากเรียนบทเรียนนั้นแล้ว จะสามารถเรียนรู้หรือทำอะไรได้บ้างในการกำหนดจุดประสงค์นั้นควรจะต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

๑. การกระทำ (Performance) เป็นสิ่งที่คาดว่าผู้เรียนจะสามารถทำอะไรได้บ้างหลังจากเรียนแล้ว ซึ่งการกระทำนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้

๒. เงื่อนไข (Conditions) เป็นข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่อยู่ภายใต้การกระทำนั้น

๓. เกณฑ์ (Criteria) เพื่อเป็นการตัดสินใจการกระทำนั้นว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่เกณฑ์ดังกล่าวอาจกำหนดในรูปของปริมาณหรือคุณภาพ หรือทั้งสองอย่าง

เมื่อมีการกำหนดจุดประสงค์แล้ว ควรจะได้มีการแบ่งประเภทหรือระดับของขอบเขตของการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นประโยชน์หรือแนวทางในการจัดสอนว่า การเรียนนั้นจะครอบคลุมแนวของเขตของทักษะหรือพฤติกรรมอะไรบ้าง จึงต้องมีการกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของเขตการเรียนรู้แบ่งเป็น ๔ อย่าง คือ

๑. พุทธิพิสัย (Cognitive Learning) เป็นจุดประสงค์ที่กำหนดขึ้นเพื่อวัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้ ความจำ สติปัญญาและการพัฒนา เป็นต้น

๒. จิตพิสัย (Affective Learning) เป็นจุดประสงค์ทางด้านความคิด ความรู้ เจตคติ ค่านิยม

และการเสริมสร้างทางปัญญาซึ่งผสมผสานกันเป็นรูปแบบของพฤติกรรมหรือบุคลิกลักษณะ

๓. ทักษะพิสัย (Psychomotor Learning) เป็นจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำการ แสดงออกหรือการปฏิบัติ เป็นทักษะทางด้านร่างกายซึ่งต้องการประสานกันอย่างดีทางด้านประสาท และการ เคลื่อนไหว

๔. สัมพันธทักษะพิสัย (Interpersonal Skill Learning) หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล เป็นทักษะเกี่ยวกับความสามารถในการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การทำงาน เป็นหมู่คณะ เทคนิคให้คำปรึกษา ทักษะในการบริหาร ทักษะในการสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมักมีองค์ประกอบ ของทัศนคติและความรู้พื้นฐานบางอย่างรวมอยู่ด้วย เช่น เราต้องการฝึกอบรมไปให้คนใดคนหนึ่งเป็น นักการขายที่ดีต้องอบรมให้เขามีทักษะในการขาย มีมนุษยสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีต่อลูกค้าตลอดจนความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับสินค้าที่จะขาย เป็นต้น

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ^๔ ได้กล่าวถึงการเขียนจุดประสงค์การสอนว่ามีสิ่ง ที่ควรพิจารณาหลาย ประการสรุปได้ดังนี้การใช่วิธี ABCD (ABCD Method) ซึ่ง ABCD เป็นองค์ประกอบเบื้องต้นในการ เขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives)

A แทน Audience หมายถึง ผู้เรียนที่แสดงพฤติกรรมตามจุดประสงค์รวมไปถึง พฤติกรรมเบื้องต้นและการกำหนดเวลา

B แทน Behavior หมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวังจากผู้เรียน โดยเน้นพฤติกรรมที่ สังเกตได้

C แทน Conditions หมายถึง สถานการณ์หรือเงื่อนไขที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติหรือ แสดงพฤติกรรมที่สามารถวัดได้

D แทน Degree หมายถึง ระดับเกณฑ์การวัดที่กำหนดขึ้นมาให้ผู้เรียนปฏิบัติการ เขียนจุดประสงค์ตามวิธี ABCD จะช่วยให้มั่นใจได้ว่าการเขียนจุดประสงค์มีความรัดกุมและชัดเจน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา^๕ ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้อย่าง

^๔ ไชยยศ เรื่องสุวรรณ, เทคโนโลยีการสอน : การออกแบบและพัฒนา, (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๔๘.

^๕ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตร ๒๕๓๓, (กรุงเทพฯ : มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีโอ, ๒๕๓๕), หน้า ๓๕.

ดังนี้ ต้องกระต๊อรั้ดได้ใจความ มีความยาวเพียงหนึ่งหรือสองประโยคเท่านั้นจุดประสงค์ข้อหนึ่งๆ ให้กำหนดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเท่านั้น ต้องเขียนเน้นพฤติกรรมที่มองเห็นได้ ไม่ใช่สิ่งเป็นนามธรรม ควรใช้คำที่บ่งเฉพาะเจาะจง เช่น คำว่า “เขียน” “เรียงลำดับ” “เปรียบเทียบ” คำเหล่านี้ล้วนมีความหมายเฉพาะเจาะจงไม่กว้างซึ่งต่างกับคำว่า “รู้” “เข้าใจ” และ “นำไปใช้” ซึ่งมีความหมายกว้าง

การเขียนประโยคจุดประสงค์นำทางให้สะท้อนกระบวนการ เรียนการสอนและการวัดผลได้ง่ายขึ้น เช่น นักเรียนสามารถหาทางเลือกหรือกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติได้สอดคล้องกับผลที่ต้องการ เป็นต้น สำหรับการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของการจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนานั้นเป็นการจัดการเรียนรู้ซึ่งสามารถประเมินผลได้ตามความเป็นจริง กล่าวคือ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนานั้นเป็นการเน้นสิ่งที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้ตามสภาพที่เกิดขึ้นจริง ดังเช่นตัวอย่างของการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เรื่อง พุทธประวัติ ว่ามีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจพระพุทธประวัติ เห็นคุณค่าและศรัทธาในพระรัตนตรัยด้วยการคิดวิเคราะห์อย่างละเอียดและเป็นระบบ ซึ่งการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละชั้นนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ ๑ คือกลุ่มศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม ๓ ประการ หรือมาตรฐาน ๓ ส. ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับการเน้นในเรื่อง ความรู้ ทศนคติ และกระบวนการ และในกรอบของการกำหนดจุดประสงค์ของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นมิดังต่อไปนี้

(๑) จุดประสงค์การเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

รู้ และเข้าใจ ประวัตินิคมสำคัญของพระพุทธศาสนา พุทธประวัติ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนสุภาษิต พระไตรปิฎก เรื่องนำรู้จากพระไตรปิฎก ศัพททางพระพุทธศาสนา ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา ชาดก หน้าทีชาวพุทธ มรรยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ ชาวพุทธตัวอย่าง การบริหารจิตและเจริญปัญญา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ศาสนพิธี สัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา และเข้าใจว่าการทำสังคายนาพระธรรมวินัยเป็นไปเพื่อการรักษาและเผยแพรพระพุทธศาสนา สร้างคุณค่าให้แก่สังคมโลก เห็นคุณค่าและศรัทธาในพระรัตนตรัย ด้วยการคิดวิเคราะห์อย่างละเอียดและเป็นระบบ มินิสัยดี เห็นคุณค่าอนุรักษศาสนวัตถุ ศาสนสถานในท้องถิ่น ปฏิบัติตนแบบคุณ – โทษและทางออก และดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ

(๒) จุดประสงค์การเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

รู้ และเข้าใจ ประวัตินิคมและความสำคัญของพระพุทธศาสนา พุทธประวัติ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนสุภาษิต พระไตรปิฎก เรื่องนำรู้จากพระไตรปิฎก ศัพททางพระพุทธศาสนา ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา ชาดก หน้าทีชาวพุทธ มรรยาทชาวพุทธและการปฏิบัติต่อพระภิกษุ ชาวพุทธตัวอย่าง การบริหารจิตและการเจริญปัญญา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ศาสนพิธี สัมมนาพระพุทธ-

ศาสนากับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา และการเข้าร่วมว่าการทำสังคายนาพระธรรมวินัยเป็นไปเพื่อการรักษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา สร้างคุณค่าให้แก่สังคมโลก เห็นคุณค่าและศรัทธาในพระรัตนตรัย ด้วยการคิดวิเคราะห์อย่างละเอียดและเป็นระบบ มีนิตยคติ เห็นคุณค่าอนุรักษศาสนวัตถุ ศาสนสถานในท้องถิ่น ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีวิธีคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ และดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ

(๓) จุดประสงค์การเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

รู้ และเข้าใจ ประวัติความสำคัญของพระพุทธศาสนา พุทธประวัติ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนสุภาษิต พระไตรปิฎก เรื่องน่ารู้จากพระไตรปิฎก ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา ชาดก หน้าที่ชาวพุทธ มรรยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุชาวพุทธตัวอย่าง การบริหารจัดการและเจริญปัญญา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ศาสนพิธี สัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา และเข้าใจว่าการทำสังคายนาพระธรรมวินัยเป็นไปเพื่อการรักษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา สร้างคุณค่าให้แก่สังคมโลก เห็นคุณค่าและศรัทธาในพระรัตนตรัย ด้วยการคิดวิเคราะห์อย่างละเอียดและเป็นระบบ มีนิตยคติ เห็นคุณค่า และอนุรักษศาสนวัตถุ ศาสนสถานในท้องถิ่น ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีวิธีคิดแบบอริยสัจ และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย และดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ

สรุปได้ว่า การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้การสอน จะเป็นการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายที่พึงประสงค์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน เหมือนการกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนหลังจากจบการเรียนในหน่วย ซึ่งกรเขียนจุดประสงค์นั้นจะต้องใช้ข้อความที่กระชับรัดกุมเข้าใจง่าย โดยระบุพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ สังเกตได้เพียงพฤติกรรมเดียว มีการกำหนดจุดประสงค์ปลายทางเพื่อนำไปใช้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละแผนการสอน โดยระบุพฤติกรรมที่ต้องการตามสถานการณ์และเงื่อนไขของความสำเร็จที่สังเกตได้เมื่อปฏิบัติหรือเรียนจบแผนการสอนแล้วส่วนจุดประสงค์นำทาง ก็เป็นจุดประสงค์ย่อยที่แตกจากจุดประสงค์ปลายทาง เพื่อสะท้อนกระบวนการในตัวเอง ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลง่ายขึ้น

๒.๒.๓ ด้านการทำแผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
กรมวิชาการ^๖ ได้ให้ความหมายของแผนการสอน คือ การนำเอาวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่ต้องการทำการสอนตลอดภาคเรียน มาสร้างเป็นแผนกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์การสอนและการวัดผลประเมินผล สำหรับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อยๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

^๖ วิชาการ,กรม, คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓), (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๕), หน้า๑.

หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพของผู้เรียนความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์และชีวิตจริงในท้องถิ่นซึ่งอีกนัยหนึ่ง แผนการสอน คือ การเตรียมการสอนที่เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า หรือบันทึกการสอนปกตินั้นเอง

กิตติมา ปรีดีดิลก^๑ ได้ให้ความหมายของแผนการสอน คือเป็นการกำหนดรายวิชาต่างๆให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีเป้าหมาย เป็นการกำหนดแผนไว้ล่วงหน้าว่า ตลอดระยะเวลาของการศึกษา จะต้องศึกษาอะไรบ้าง มากน้อยเท่าไร โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระที่มีประกอบในหลักสูตรโดยคำนึงถึงผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถควบคู่ไปกับการคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ได้แก่ ครู เครื่องมือและอุปกรณ์การสอนมีอย่างไรก็จัดอย่างนั้นและจัดตามความเห็นชอบของโรงเรียนและคณะครู

สงบ ลักษณะ^๒ ได้กล่าวถึงการทำแผนการสอนที่เน้นกระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑.ทำความเข้าใจกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ฉบับปรับปรุงและนำมาใช้เป็นกรอบแนวปฏิบัติในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน

๒.เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับรายวิชานั้นในลักษณะเป็นจุดประสงค์ปลายทางที่ควรเกิดขึ้นกับนักเรียน เมื่อเรียนรายวิชานั้นจบครบถ้วนแล้วสิ่งที่ใช้ช่วยในการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะจุดประสงค์ปลายทางนี้ คือ

๒.๑จุดประสงค์ของรายวิชา ซึ่งจะกล่าวไว้ในหลักสูตรก่อนจะแยกเป็นรายหน่วยหรือรายวิชาย่อย

๒.๒ คำอธิบายรายวิชา หรือหน่วยย่อยหรืองานที่กำหนดในหลักสูตร

๓.เขียนโครงสร้างของรายวิชาที่จะสอนทั้งวิชาซึ่งนิยมเรียกว่า กำหนดการสอน โดยกำหนดส่วนประกอบ คือ

๓.๑ หัวข้อเรื่องย่อยๆ อาศัยหัวข้อเนื้อหาวิชาที่อ่านจากคำอธิบายรายวิชา และอาจค้นคว้าจากหนังสืออ้างอิงอื่นประกอบ หรือใช้หัวข้อปัญหาในชีวิตจริงตามความต้องการ

๓.๒ จำนวนคาบที่ควรใช้ในการสอนแต่ละหัวข้อเรื่องย่อย อาศัยจำนวนคาบที่มีจริงตลอดภาคเรียนตามข้อกำหนดของหลักสูตรและพิจารณาน้ำหนักของปริมาณเรื่องราวที่จะกล่าวถึงใน

^๑ กิตติมา ปรีดีดิลก, การบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพฯ : อักษรนิพนธ์, ๒๕๓๒.)
หน้า ๖๒.

^๒ สงบ ลักษณะ, จากหลักสูตร...สู่แผนการสอน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕),
หน้า.๓-๕.

หัวข้อเรื่องนั้น

๓.๓ สารสำคัญที่เน้นถึงความคิดรวบยอดหรือหลักการ หรือทักษะ หรือลักษณะนิสัยที่ต้องการจะปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนแต่ละหัวข้อเรื่องนั้นจะเป็นหัวใจ หรือตะกอนของความรู้ความสามารถที่จะให้ติดค้างกับนักเรียนไปในอนาคต ปกติสารสำคัญจะเป็นกรอบกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ประจำหัวข้อเรื่องนั้น

๓.๔ จุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะจุดประสงค์นำทางประกอบหัวข้อเรื่องย่อยๆ แต่ละหัวข้อ

๔.สร้างแผนการสอนโดยหยิบยกหัวข้อเรื่อง จำนวนคาบสารสำคัญตลอดจนจุดประสงค์การเรียนรู้ (จุดประสงค์นำทาง) ของแต่ละหัวข้อเรื่องมาทำเป็นแผนการสอน โดยทั่วไปแล้วสมมุติว่า ในการกำหนดการสอนมี ๒๓ หัวเรื่อง ก็ควรทำเป็นแผนการสอนอย่างน้อย ๒-๓ แผน หรือชอยย่อยให้มากกว่า ๒-๓ แผนก็ได้ ทั้งนี้ หัวข้อและแบบฟอร์มของการเขียนการสอนอาจปรับปรุงได้หลากหลาย มีทั้งแบบใช้ตารางคล้ายการทำบันทึกการสอน หรือแบบบรรยายโดยไม่ใช้แบบตารางก็ได้ สิ่งที่ต้องกล่าวให้ชัดในแผนการสอน ได้แก่

- ๔.๑ ชื่อเรื่อง
- ๔.๒ จำนวนคาบ
- ๔.๓ สารสำคัญ
- ๔.๔ จุดประสงค์การเรียนรู้
- ๔.๕ กิจกรรมการเรียนการสอน
- ๔.๖ สื่อการเรียนการสอน
- ๔.๗ การวัดผลประเมินผลการเรียน

ถ้าแผนการสอนมีรายละเอียดที่ชัดเจนถึงกิจกรรมนักเรียน บทบาทครู การใช้สื่อ การวัดผลจนผู้อ่านมองเห็นภาพพฤติกรรมจริงๆ ในห้องเรียนได้สมบูรณ์ก็ถือว่าเป็นการสอนที่ดีและไม่จำเป็นต้องทำบันทึกการสอนอีกก็ได้ เพราะแผนการสอนที่ชัดเจนใช้แทนบันทึกการสอนได้

การทำแผนการสอนจึงเป็นการเตรียมตัวครูทำให้การสอนมีครูทำให้การสอนมีคุณภาพ และเป็นผลดีต่อการจัดการสอนดังต่อไปนี้

๑.ทำให้การเรียนการสอนดีขึ้น เพราะเป็นการผสมผสานเนื้อหา และจุดประสงค์ของหลักสูตรมาใช้กับจิตวิทยา นวัตกรรมทางการศึกษา สภาพของโรงเรียน ปัญหาความต้องการความสนใจของนักเรียน ผู้ปกครองและทรัพยากรในท้องถิ่น

๒.ทำให้การสอนได้ครบถ้วนและตรงกับการกำหนดเวลา โดยใช้ครูได้เตรียม

ตัวล่วงหน้าจัดการเรียนการสอนได้สะดวก โดยให้สอดคล้องกับจำนวนคาบที่มีอยู่ในแต่ละภาคเรียน

๑.เป็นผลงานทางวิชาการอย่างใดอย่างหนึ่งที่แสดงความชำนาญการพิเศษซึ่งสามารถเผยแพร่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูทั่วไปได้

๔.สามารถทำให้ครูมาสอนสามารถสอนได้ดี ถ้าหากเจ้าตัวคิดตระจำเป็น ที่ไม่สามารถจะ มาสอนได้

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา^๕ กล่าวถึงแผนการสอนที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้า ลักษณะ ๔ ประการ ต่อไปนี้

๑.ให้โอกาสผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองให้มากที่สุด

๒.ให้โอกาสผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบหรือความสำเร็จด้วยตนเอง

๓.เน้นกระบวนการทำให้ผู้เรียนได้นำไปใช้จริง

๔.ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น

ทั้ง ๔ ประการนี้ โดยครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะ ส่งเสริมกระตุ้นด้วยวิธีต่างๆเช่น คำถาม หรือปัญหา สื่ออุปกรณ์ กระบวนการต่างๆให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จด้วยตนเอง สำหรับ รูปแบบ หรือแผนการสอนของวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจัดได้ว่าเป็นโครงสร้างที่ใช้ เป็นแนวโน้มสร้างกิจกรรมการเรียนรู้และจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ลักษณะเด่นของรูปแบบ การเรียนการสอน มีดังต่อไปนี้

๑. ระบุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายของเนื้อหาที่จะสอน

๒. มีหลักการหรือสมมติฐานเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียน และกระบวนการเรียนรู้

๓. มีแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แต่ละช่วง

๔. มีรูปแบบที่แน่นอนและชัดเจนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๕. มีการวิจัยหรือประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบนั้นๆ สามารถสรุปผลได้^๖

๒.๒.๔ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน

๒.๒.๔.๑. กรอบแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

^๕ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา,แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ม.ป.ป.) ,หน้า ๓๘.

^๖ วิชาการ,กรม ,การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ,(กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๔) หน้า ๔๘.

รุ่งทิวา จักรกร^{๑๑} ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเป็นวิธีการที่จะนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอนนี้จะต้องอาศัยเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆเข้ามาช่วย

ทัศนีย์ สุกเมธี^{๑๒} ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของกิจกรรมการเรียนการสอนมีดังนี้

๑. กิจกรรมการเรียนการสอน จะช่วยส่งเสริมหลักสูตรให้สมบูรณ์ทั้งทางด้านกิจกรรม ทักษะและทัศนคติให้นักเรียนมีประสบการณ์กว้างขึ้น

๒. กิจกรรมการเรียนการสอน มีส่วนให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน

๓. ฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ

อนึ่ง เราจะพบว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยส่วนต่างๆที่สำคัญคือ

-ผู้สอน

-ผู้เรียน

-เนื้อหาวิชา

-สื่อการเรียนการสอน

-กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล

๒.๒.๔.๒ การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนสาระการเรียนรู้

พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔

สำหรับการจัดการเรียนการสอนสาระวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรได้วางกรอบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนนักเรียนและเนื้อหาที่จะสอน โดยวิธีการดังกล่าวต้องสอดคล้องกับวิธีการสอนตามหลักพระพุทธศาสนา คือเป็นการจัดการเรียนรู้ เชื่อมโยง เป็นอรรถสัมพันธ์ บูรณาการให้เกิดความคิดรวบยอดหลัก คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ใช้กระบวนการเรียนรู้เชิง (Active Learning) ให้ผู้เรียนลงมือเรียนรู้ด้วยสมาธิและการพิจารณาตนเอง (Self Learning) การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Concept Learning) ในสาระการเรียนรู้ที่กำหนด ฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ด้วยการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ฝึกฝนให้เกิดสติ สมาธิ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้สาระหรือวิชาอื่นด้วย

^{๑๑} รุ่งทิวา จักรกร, การเรียนมัธยมศึกษา, (กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๘๔ – ๘๓.

^{๑๒} ทัศนีย์ สุกเมธี, หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา, (กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูธนบุรี, ๒๕๓๑.), หน้า ๑๒๒.

โดยหลักการการสอนวิชาของพระพุทธศาสนานั้นจะมีคุณลักษณะที่เรียกว่าเป็นลีลาการสอน ๔ อย่างดังนี้

๑. สันตสนา อธิบายให้เห็นชัดอย่างแจ่มแจ้ง เหมือนจูงมือไปเห็นกับตา
๒. สมาปทาน ชักจูงให้เห็นจริง ชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ
๓. สมุตตเตชนา เรายังใจให้แกล้วกล้า บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่าจะทำได้สำเร็จ ไม่หวั่นและย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก
๔. สมัมภ์สังสนา ชโลมใจให้เข้มแข็ง ร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อและเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นประโยชน์ที่ตนพึงได้รับจากการปฏิบัติ^๓

ในการจัดการเรียนพระพุทธศาสนาตามพุทธวิธีนั้น บทบาทของครูสำคัญมาก บทบาทของครูอยู่ที่การแนะนำวิธีการ ถ้าผู้เรียนสามารถทำเองได้ก็ทำได้เอง บทบาทของครูอยู่ที่การแนะนำ ครูที่ดีต้องมีทั้งวิชา และจรณะ (วิชาจรณสมุปนฺโน) วิชา คือ ความรู้ดี จรณะ คือ ความประพฤติดี บทบาทสำคัญของครูสามคำคือ แนะนำให้ทำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เหมือนกับพระพุทธองค์ตรัสว่าการลงมือปฏิบัติเป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย พระศาสดาเป็นผู้บอกวิธีการ ความศรัทธาเป็นรุ่งอรุณแห่งการศึกษา เมื่อจิตอ่อนโยน มีศรัทธารวมที่จะพัฒนาไปตามลำดับ ๗ ขั้น ดังนี้

๑. มีศรัทธาเข้าไปหาครู

๒. ศึกษาคำสอนของท่าน

๓. จดจำเรื่องที่ศึกษา

๔. พิจารณาความหมายของคำที่จดจำมานั้น

๕. เกิดความเข้าใจเพราะเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นระบบ

๖. เกิดฉันทะ คือ ความพอใจ การศึกษาต้องสร้างฉันทะนี้ให้ได้

๗. อุตสาหะ คือ รับผิดชอบ

ลำดับขั้นทั้ง ๗ นี้ เป็นการศึกษาเพื่อชีวิต อาจลดขั้นลงเหลือสามขั้นใหญ่ ดังนี้

ขั้นแรก รับฟังและจดจำข้อมูลที่ได้จากผู้อื่น (ลำดับที่ ๑ - ๓)

ขั้นที่สอง คือการที่เรามีปฏิกิริยาต่อข้อมูลนั้น (ลำดับที่ ๔ - ๕) นั่นคือพิจารณา

อย่าง

ถี่ถ้วน การที่เราคิด คือ เราเป็น ฝ่ายกระทำต่อข้อมูลนั้นโดยจับพลิกคว่ำหงายปฏิกิริยา (Reaction)

คือ กระทำต่อข้อมูลที่ได้รับ

^๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ,พุทธวิธีในการสอน,(กรุงเทพฯ :มูลนิธิพุทธธรรม ๒๕๔๔) ,หน้า

ขั้นที่สาม คือ เกิดเจตคติต่อเรื่องนั้นว่าดีหรือเลว ถ้าเห็นว่าดีก็มีฉันทะคือพอใจที่จะทำตามแล
อุตสาหะพยายามจนเกิดทักษะ

๒. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ

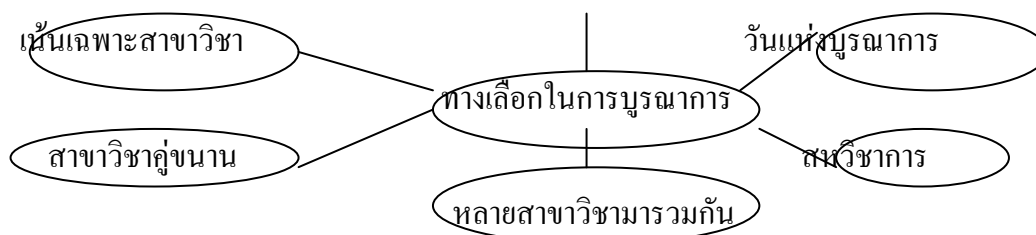
การปฏิรูปการศึกษาเป็นกระแสโลกที่ทุกประเทศต้องดำเนินการให้ผลผลิตของระบบการศึกษา
คือ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสูง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
๒๕๔๒ มุ่งปฏิรูปการศึกษาโดยมีการเรียนรู้เป็นหัวใจและสาระบัญญัติมาตรา ๒๓ กำหนดให้เน้นองค์
ความรู้ กระบวนการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม^{๑๔} หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔
กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางของหมวด ๔ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มุ่ง
ให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่งและมีศักยภาพในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๔๔ ให้พัฒนาตามแนวทางของ Standard - based Curriculum คือ เป็นหลักสูตรที่
มาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระเป็นเครื่องกำหนดคุณภาพการเรียนรู้เป็นเสมือนมาตรฐาน
หลักสูตรมีเจตนารมณ์ที่จะเน้นความรู้คู่คุณธรรม การเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้จะเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อ
สร้างความรู้

(Learning How to Learn) กระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติ วิชาของการเรียนรู้
วิชาพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ได้แก่ กระบวนการความคิดรวบยอดที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด
ในสาระการเรียนรู้ที่กำหนดอย่างถูกต้อง ชัดเจน กระบวนการคิดวิเคราะห์โดยใช้โยนิมโนติการ
กระบวนการสืบค้น กระบวนการฝึกปฏิบัติบริหารจิต เจริญปัญญา กระบวนการขัดเกลาทางสังคม
(Socialization) กระบวนการเผชิญสถานการณ์เพื่อการตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม เป็น
ต้น กระบวนการเหล่านี้ครูผู้สอนต้องนำไปจัดการเรียนรู้ เจตนารมณ์ของการจัดการเรียนรู้
พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรใหม่นั้น ได้ออกแบบไว้อย่างยืดหยุ่น เอื้อต่อการสอนแบบบูรณาการ โดยครู
จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบ เพื่อการประหยัดเวลา
และนำไปสู่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในสาระการเรียนรู้ การเรียนรู้พระพุทธศาสนาอาจมีทางเลือกได้
ดังต่อไปนี้

บูรณาการอย่างสมบูรณ์

^{๑๔} วิชาการ,กรรม ,ลดการจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม

ธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ล (กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๔) ,หน้า ๘๗.

๑. การออกแบบเนื้อหาสาระแบบเน้นเฉพาะสาขาวิชา การออกแบบเนื้อหาสาระแบบนี้เน้นที่การแยกย่อยเนื้อหาออกเป็นวิชาต่างๆ และจัดให้เรียนแต่ละวิชาอย่างคร่าวๆ ในแต่ละวัน ไม่มีการพยายามบูรณาการวิชาใดๆ เข้าด้วยกัน

๒. การออกแบบเนื้อหาสาระแบบสาขาวิชาคู่ขนาน การจัดการเรียนรู้แบบนี้ครูจะจัดลำดับบทเรียนให้สอดคล้องกับบทเรียนในสาขาวิชาอื่นในขอบข่ายเดียวกันเป้าหมายที่มุ่งเน้นให้เกิดผลในทันที คือ ผู้เรียนได้เชื่อมโยงการเรียนในวิชาหนึ่งไปสู่อีกวิชาหนึ่ง

๓. การจัดเนื้อหาสาระแบบหลายวิชามารวมกัน จัดเนื้อหาสาระแบบหลายวิชามารวมกัน มีข้อเสนอแนะว่าบางวิชาที่เกี่ยวข้องกัน ควรพิจารณารวมกันไว้ในหน่วยหนึ่งหรือวิชาหนึ่ง เพื่อที่จะได้ศึกษาเรื่องราวหรือประเด็นนั้นอย่างลึกซึ้ง เนื้อหานี้ต่างจากเนื้อหาสาระแบบคู่ขนาน ซึ่งจะเน้นเฉพาะที่ขอบข่ายเนื้อหาและการจัดลำดับเนื้อหา ถ้าจะเปรียบเทียบการจัดเนื้อหาแบบนี้ให้เห็นอีกก็คือเปรียบเสมือนวงล้อที่มีสีอันเกิดจากสีต่างๆ มาประกอบเข้าด้วยกัน กลุ่มสีต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ก็เปรียบเสมือนสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันโดยตรง

๔. การจัดเนื้อหาสาระ แบบสหวิทยาการ การจัดเนื้อหาสาระแบบนี้ เป็นการนำวิชาต่าง ๆ ที่สอนอยู่ในหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี พลศึกษา มารวมเข้าด้วยกันเป็นหน่วยการเรียน จุดสำคัญคือผู้ออกแบบต้องพยายามให้เนื้อหาวิชาทั้งหมดเป็นพื้นฐานในการสร้างภาพรวม หน่วยการเรียนแต่ละหน่วยจะต้องกำหนดเวลาให้ เช่น ๒ - ๓ วัน วัน ๒ - ๓ ต่อสัปดาห์ หรือ ๑ ภาคเรียน

๕. การจัดในรูปแบบของวันแห่งบูรณาการ การจัดในรูปแบบนี้ก็จัดให้มีหนึ่งวันเต็มสำหรับการบูรณาการเนื้อหา โดยนำเอาหัวข้อหรือปัญหาที่เกิดขึ้นจากโลกของนักเรียนมาเป็นเนื้อหาหลัก จุดเน้นอยู่ที่การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน ที่มุ่งเน้นที่คำถามและความสนใจของนักเรียนมากกว่าเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

๖. การจัดเนื้อหาสาระแบบบูรณาการอย่างสมบูรณ์ การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรแบบนี้ เป็นสหวิทยาการมากที่สุด นักเรียนจะต้องอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในแต่ละวัน ตัวนักเรียนเองมีความรู้สึกเป็นอิสระซึ่งนำตนเองได้ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ตรงกับหลักสูตรแบบดั้งเดิม ที่ครูจะส่งเสริมให้

นักเรียนพัฒนาคนอื่น

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนี้ครูจะต้องใช้จิตวิทยาพัฒนาควบคู่ไปด้วยคือให้ความสำคัญกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน ผู้เรียนระดับอนุบาลจะใช้การบูรณาการอย่างสมบูรณ์ได้ดี เพราะการจัดการเรียนรู้เน้นสมรรถภาพ ให้ผู้เรียนได้เรียนและเล่นอย่างมีคุณค่า ในระดับประถมศึกษา ๑ - ๓ จะต้องเริ่มให้มีสาระการเรียนรู้บ้าง เพื่อการอ่านออก เขียนได้ และคิดวิเคราะห์ เวลาเรียนส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปกับการเรียนรู้ภาษาแม่ และการคิดคำนวณเบื้องต้นชั้น ป. ๔- ๖ จะต้องเริ่มให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น ในระดับมัธยมศึกษาการบูรณาการควรบูรณาการในรูปแบบวิทยาการมากขึ้น

การออกแบบการเรียนรู้ พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ นี้ จะเน้นการเชื่อมโยง บูรณาการในรายละเอียดสาระการเรียนรู้เป็นความคิดรวบยอดหรือเรื่องใหญ่ ๆ ๓ เรื่อง คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อบรมบ่มนิสัยเพาะผู้เรียนให้มีศรัทธาอย่างแน่วแน่ ต่อพระรัตนตรัย การออกแบบดังกล่าวจะสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งจะสามารถเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ย่อย ให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติข้อธรรมให้สามารถเผชิญสถานการณ์ คือ ปัญหา และความทุกข์ยากต่างๆ โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ เช่น โยมนสิการ คิดหาสาเหตุของปัญหา ฝึกปฏิบัติตามหนทางที่ชอบ และค้นพบทางออก หรือวิธีดับทุกข์ เกิดความสุข

๒.๔.๕ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา

ตามหลักการศึกษามีหน้าที่ประเมินผลการเรียน โดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียนในเกณฑ์ และแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน การประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา โดยคิดเป็นหน่วยการเรียน การคิดจำนวนหน่วยการเรียน ให้ถือปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงการเรียน เพื่อตัดสินผลการเรียนรายละเอียดอื่นๆในเรื่องวิธีประเมินผลการเรียน การตัดสินผลการเรียน การโอนผลการเรียน และการอนุมัติการจบหลักสูตรให้เป็นไปตามคู่มือ การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช^{๑๕} ได้กล่าวถึงวิธีการประเมินผลการเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ไว้ดังนี้

^{๑๕} สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. การจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, ๒๕๒๖.) หน้า ๓๖๖ - ๓๖๗.

๑. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน มีวิธีปฏิบัติดังนี้

๑.๑ ครูผู้สอนทำ การประเมินผู้เรียนก่อนการเรียนแต่ละรายวิชาเพื่อทราบพื้นฐานความรู้ในรายวิชานั้นๆเพื่อหาทางช่วยเหลือนักเรียนที่ยังมีพื้นฐานความรู้ในรายวิชานั้นไม่ดีพอโดยการสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ดีแล้ว

๑.๒ ครูผู้สอนต้องแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา ซึ่งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้นักเรียนทราบพร้อมแจ้งเกณฑ์ค่าในกรผ่านการเรียนการสอนในรายวิชานั้นๆด้วย

การประเมินผลต้องประเมินผลให้สอดคล้องหรือผลประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยการสังเกต การตอบคำถาม การทำแบบฝึกหัด การแสดงออกเวลาปฏิบัติ หรือพฤติกรรมอื่นๆ

๑.๓ ครูผู้สอนต้องทำแผนการประเมินระหว่างเรียนไว้อย่างชัดเจน เช่น กำหนดเนื้อหา ระยะเวลา และอื่นๆ

๑.๔ ครูผู้สอนจะต้องเตรียมเครื่องมือการประเมินผลไว้ให้พร้อม เช่น ข้อสอบแบบสอบถามเพื่อกรอกรายการ

๑.๕ การดำเนินการดังกล่าว ได้ทำร่วมกันหลายคนโดยเฉพาะผู้สอนรายวิชาเดียวกัน ถ้ามีหลายคนจะต้องทำเหมือนกัน เพื่อให้มาตรฐานการเรียนการสอนทัดเทียมกับกลุ่มโรงเรียน ควรจะจัดให้มีการดำเนินการต่างๆเหมือนกันสำหรับโรงเรียนในกลุ่ม เมื่อทำการประเมินผลทราบผลแล้วหาทางช่วยเหลือและปรับปรุงหลักการสอนของตน

๒. การประเมินผลเพื่อตัดสินการเรียน มีวิธีปฏิบัติดังนี้

๒.๑ ครูผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน และเกณฑ์การผ่านรายวิชา (เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนต้องปฏิบัติในการเรียนการสอน)

๒.๒ กำหนดสัดส่วนของงานระหว่างภาค และการสอนปลายภาคเรียนการกำหนดสัดส่วนต่อพิจารณาให้เหมาะสมตามลักษณะของรายวิชา เช่น ลักษณะของวิชาที่เป็นทฤษฎีล้วน หรือวิชาที่มีภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติ หรือวิชาที่ภาคทฤษฎีน้อย และฝึกปฏิบัติมาก การกำหนดสัดส่วนนี้จะใช้ได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกลุ่มโรงเรียน โดยปกติสัดส่วนงานระหว่างภาค และ การสอนปลายภาคเรียนกำหนดดังนี้

-วิชาที่เป็นทฤษฎีล้วน ๕ : ๕

-วิชาที่เป็นทฤษฎีและปฏิบัติ ๕:๕ หรือ ๗:๓ หรือ ๘:๒

คะแนนส่วนหนึ่งๆ อาจจะแบ่งย่อยออกเป็นสัดส่วนอีกก็ได้ เช่น วิชาตัดเย็บเสื้อผ้า ๗๐ คะแนน อาจแบ่งเป็น

-การปฏิบัติบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ ๓๐

-ผลสำเร็จตามจุดประสงค์ ๑๕

-สอบระหว่างภาค ๒๕

๒.๓ ผู้สอนจัดทำแผนการประเมินผลไว้ควบคู่กับการจัดทำแผนการสอน และ การดำเนินการวัดผลไว้โดยการจัดสอบ การให้ทำกิจกรรม และอื่นๆ

กิตติมา ปรีดีดิลก^{๑๖} (๒๕๓๒ : ๓๒ – ๓๓) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการวัดผลและการ ประเมินผลในด้านประโยชน์ และมีขั้นตอนในการดำเนินการไว้ดังนี้

๑. เพื่อปรับปรุงการสอนของครู ทำให้ครูทราบว่าผลการสอนของตนเองเก่งอ่อน อย่งไร จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

๒. เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน นักเรียนจะได้ทราบว่าตนเองเก่งอ่อนอย่างไร และครูจะทราบว่าเด็กคนไหนเก่ง อ่อนแค่ไหน จะได้ปรับปรุงแก้ไขเป็นรายๆไป

๓. เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารในโรงเรียน ทำให้ทราบสภาพที่แท้จริงของ หลักสูตร โครงการสอน และบันทึกการสอนที่นำมาสู่ภาคปฏิบัติประสบปัญหาอย่างไรตรงที่ใดที่ควร จะทำการแก้ไข หรือพัฒนาต่อไป

๔. เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่วไป เช่น เพื่อแสดงผลการเรียนจบเป็นหลักฐานให้ ผู้ปกครองทราบ

การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องของผลการเรียนการสอนการวัดผล และ ประเมินผลจึงสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน

๑. การประเมินผลการเรียน เพื่อช่วยให้ครูได้ทราบความสามารถของแต่ละคนเพื่อนำ ข้อมูลในการพิจารณาตัดสินว่าจะมีความสามารถเพียงพอในการศึกษาต่อหรือไม่ หากไม่ดีพออาจทำการ ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้

๒. การประเมินผลระหว่างการเรียนเมื่อมีการสอนไประยะหนึ่งควรจะได้มีการประเมินผล นักเรียนตามจุดประสงค์ของรายวิชาเหล่านั้น เพื่อจะได้ทราบว่ามีความพอใจหรือไม่ควรจะได้ก้าวไป ข้างหน้าได้หรือยัง

^{๑๖} กิตติมา ปรีดีดิลก, การบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพฯ : อักษรนิพนธ์, ๒๕๓๒.) หน้า

๑. การประเมินผลหลังการเรียนเมื่อมีการเรียนเป็นการประเมินผลรอบคอบครอบคลุม จุดประสงค์ต่างๆ หลายจุดประสงค์ เป็นการประเมินเพื่อตัดสินความสามารถ เพื่อที่ว่าตั้งแต่ต้นจนบัดนี้ นักเรียนมีความสามารถต่างจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมต่างๆ มากน้อยเพียงใด

พนัส หันนาคินทร์^{๑๓} (๒๕๒๔ : ๑๕๕ - ๒๐๐) ได้กล่าวถึงกาวัดผลประเมินผลไว้ดังนี้ การวัดผลประเมินผลมีความหมายต่างกัน การวัดผล (Measurement) เป็นการเปรียบเทียบที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถืออยู่ ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม คือ จะแสดงผลของการวัดออกมาเป็นตัวเลข เพื่อแสดงว่านักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงใดจากที่ได้เรียนมาแล้วและอาจจะบอกได้หลังจากสอบว่า นักเรียนได้คะแนน (จากการวัด) เท่าไร โดยนำผลที่นักเรียนได้ทำกับคำตอบที่ครูเตรียมเอาไว้ เป็นคำตอบที่ถูก ไปเปรียบเทียบ ส่วนการประเมินผล (Evaluation) เป็นการกำหนดค่า หรือราคา จากคะแนนที่เราได้จากการวัดผลนั้น เช่น เก่งหรือไม่เก่ง ดีหรือไม่ดี คือ เมื่อเราได้คะแนนจากการวัดมาแล้วเรายังบอกไม่ได้ทีเดียวว่าเด็กคนนั้นเก่งหรือไม่เก่ง เราจะต้องใช้พิจารณาคุณค่าต่อไปอีกโดยการเปรียบเทียบกับคนอื่นในห้องเดียวกัน

คณะกรรมการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้ให้คำอธิบายและจัดกรอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนาตามสภาพจริง^{๑๔}

(Authentic Assessment) เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยยึดหลักธรรมชาติของวิชาและชีวิตของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาจะเน้นการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา คือ นอกจากวัดองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แล้วยังอาจใช้กระบวนการวัดตามระบบศีล-สมาธิ-ปัญญา เพื่อครอบคลุมและดูด้านที่ฝึกปฏิบัติคือ

ศีล พฤติกรรมที่ดีงามทั้ง กาย วาจา และอินทรีย์ทั้ง ๖ เคยชิน แคล้วคล่อง อยู่ตัวเป็นวินัย เข้าสู่ชีวิต โดยการสังเกต การบันทึก

สมาธิ จิตใจมีคุณธรรม มีประสิทธิภาพและมีความสุข โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเอง

^{๑๓} พนัส หันนาคินทร์, การมัธยมศึกษา, (กรุงเทพฯ : พินิจ, ๒๕๒๔.), หน้า ๑๕๕-๒๐๐.

^{๑๔} วิชาการ,กรม ,การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ , (กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๔) ,หน้า ๑๐๒.

ปัญญา ความรู้ คิด เข้าใจ การมองเห็นความจริง เท่าทัน ทั้งระบบความสัมพันธ์เป็นเหตุผลที่เชื่อมโยงประยุกต์เข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ โดยกาสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเอง หรือถ้าจะให้ชัดเจนขึ้น ควรประเมินตามสภาพจริงเพื่อดูการวิวัฒนาวุฒิภาวะทางธรรมจริยา ตามหลักอริยวัฑฒิ ๕ คือ

๑.ศรัทธา วัตถุประสงค์มีความเชื่อที่ไม่งมงาย มีเหตุผลประกอบด้วยปัญญา ซึ่งไม่เบียดเบียนชีวิตและสังคม โดยการสังเกต การสะท้อนความคิด การตรวจสอบตนเอง

๒.ศีล วัตถุประสงค์มีความประพฤติและวิถีชีวิต ไม่เบียดเบียน แต่เกื้อกูล มีวินัย เอื้อต่อวัฒนธรรม โดยการสังเกต การตรวจสอบตนเอง การบันทึกพฤติกรรม

๓.สุตะ วัตถุประสงค์มีความรู้เกี่ยวกับข่าวสาร ข้อมูล ทันทต่อเหตุการณ์ สถานการณ์ และมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต กิจการของตน โดยการสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์

๔.จาคะ วัตถุประสงค์มีจิตใจกว้างขวาง ไม่คับแคบเห็นแก่ตัว รู้จักเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึก

๕.ปัญญา วัตถุประสงค์ เข้าใจ ทำการต่าง ๆ ด้วยปัญญา รู้จักแยกแยะชั่วดี คุณ และ โทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ มองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง หยั่งถึงเหตุปัจจัย และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งหลายโดยการสอบถาม การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเอง

๑.หลักการสำคัญของการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

๑.เป็นการประเมินในสถานการณ์ที่ปฏิบัติจริง หรือเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ผสมผสานไปกับการเรียนการสอน โดยสอดคล้องกับเป้าหมาย / ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

๒.เป็นการประเมินที่ครอบคลุมการแสดงออก การกระทำ กิจกรรม และกระบวนการทำงาน ผลงาน / ผลการกระทำ รวมถึงเพิ่มสะสมผลงานของผู้เรียน

๓.เน้นประเมินความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การค้นคิด การใช้เหตุผล กระบวนการคิด แก้ปัญหา ประยุกต์ใช้และการปรับปรุง

๔.เน้นการประเมินพัฒนาการ ค้นหาสิ่งที่ดิ่งงามของผู้เรียน เป็นการประเมินเชิงบวก ไม่ใช่การประเมินเพื่อจับผิดหรือค้นหาข้อบกพร่อง และมีการนำข้อมูลจากการประเมินไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนด้วย

๕.เป็นการประเมินที่ต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสม

๖.เป็นการประเมินเชิงคุณภาพ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยจำแนกองค์ประกอบของสิ่งที่ประเมิน และอธิบายถึงระดับคุณภาพของผลงาน / การปฏิบัติ (rubric assessment)

๗.เป็นการประเมินผู้ที่เกี่ยวข้องหลายด้านมีส่วนร่วมในการประเมิน แลผู้ปกครอง

๒. ขั้นตอนการดำเนินงานการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

๑. กำหนดผู้ประเมิน ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เพื่อนนักเรียน และผู้ปกครอง
๒. กำหนดเป้าหมาย / วัตถุประสงค์ในการประเมิน
๓. กำหนดขอบเขต องค์กรประกอบของสิ่งที่จะประเมิน พร้อมทั้งระบุเกณฑ์การประเมิน
๔. เลือกวิธีการ และสิ่งที่จะประเมินให้เหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมและงาน
๕. กำหนดเวลา และสถานการณ์ที่จะประเมิน
๖. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลการประเมิน และนำผลการประเมินไปใช้พัฒนา

ผู้เรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

๓. วิธีวัดเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริงในการเรียนการสอนตามหลักสูตรพระพุทธศาสนา นี้ผสมผสานไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียนในสถานการณ์ที่ผู้เรียนปฏิบัติจริง โดยเน้นให้ครอบคลุมพฤติกรรมแสดงออก กระบวนการ ผลผลิต และเพิ่มผลงานดั่งนั้นวิธีการ และเครื่องมือที่ใช้มีหลากหลาย เช่น

๑. การสังเกต มีทั้งการสังเกตอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สามารถทำได้ตลอดเวลาทั้งในระหว่างการเรียนการสอนหรือทำกิจกรรมอื่นๆ นอกห้องเรียนจากการสังเกตผู้สอนสามารถเห็นพฤติกรรม ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มได้ พฤติกรรมที่สังเกต ได้แก่ การแสดงอารมณ์ ออกสีหน้า กิริยาท่าทาง การพูดคุยโต้ตอบ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน พฤติกรรมการทำงานในกลุ่ม ความอดทน วิธีการแก้ปัญหา ความคล่องแคล่วในการใช้อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต ได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบประเมินค่า (Rating scales) แบบบันทึกพฤติกรรม เป็นต้น

ตัวอย่างเครื่องมือประเมินการสังเกตแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

แบบสังเกตการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม

ที่	พฤติกรรม	มี	ไม่มี
๑.	การวางแผน		
๒.	หัวหน้ากลุ่มดูแลให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำงาน		
๓.	สมาชิกให้ความร่วมมือต่อกลุ่มหัวหน้า		
๔.	การยอมรับฟังความคิดเห็น		
๕.	การแสดงความคิดเห็น		

๖.	การทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย		
๗.	การติดตามงาน		
๘.	การปรับปรุงงาน		
๙.	ความร่วมมือภายในกลุ่ม		
๑๐.	ผลงานที่ปรากฏ		

เกณฑ์การประเมิน

ถ้ามีการปฏิบัติตั้งแต่ ๘ รายการขึ้นไปถือว่า ดี

ถ้ามีการปฏิบัติต่ำกว่า ๘ รายการถือว่า ควรปรับปรุง

ตัวอย่างเครื่องมือประเมินการสังเกตแบบประเมินค่า (Rating Scales)

แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

กลุ่มที่ / ชื่อกลุ่ม	รายการประเมิน				
	ความสามัคคี ระดับ ๑-๓	การแสดง ความคิดเห็น ระดับ ๑-๓	การรับฟัง ความคิดเห็น ระดับ ๑-๓	ความคิดริเริ่ม ระดับ ๑-๓	การสรุปความคิด รวบยอด ระดับ ๑-๓
๑.....					
๒.....					
๓.....					
๔.....					
๕.....					

คำอธิบายระดับคุณภาพ

๓ หมายถึง มีพฤติกรรมปฏิบัติตามคุณลักษณะในระดับดี

๒ หมายถึง มีพฤติกรรมปฏิบัติตามคุณลักษณะระดับพอใช้

๑ หมายถึง มีพฤติกรรมปฏิบัติตามคุณลักษณะน้อยหรือไม่มี

๒. การสัมภาษณ์ มีทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นการสนทนา

ซักถาม หรือพูดคุย เพื่อค้นหาข้อมูลที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดเจน ในสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติตน ในการ
ทำโครงการ โครงการ การทำงานกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลอาจเป็นตัวนักเรียนเอง เพื่อนร่วมงาน หรือ
ผู้ปกครองก็ได้

๓. การประเมินระดับคุณภาพ (Rubric Assessment) เป็นการประเมินโดยการ

วิเคราะห์ องค์ประกอบและประเด็นที่จะประเมิน พร้อมทั้งอธิบายลักษณะของคุณภาพงานหรือการกระทำ เป็น

ระดับคุณหรือปริมาณ เพื่อเป็นแนวทางและข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้ทราบว่าผู้เรียนอะไร ทำอะไรได้มากน้อยเพียงใด มีคุณภาพผลงานเป็นอย่างไร โดยมีการกำหนดการให้คะแนน เป็น ๒ ระบบ

๑.การให้คะแนนภาพรวม (Holistic Score) เป็นการให้คะแนนผลงาน ชิ้นงาน โดยดูภาพรวมว่า มีความเข้าใจความคิดรวบยอด การสื่อความหมาย กระบวนการใช้ และผลงานอย่างไร โดยเขียนอธิบายคุณภาพของงานหรือความสำเร็จของงานตามระดับคุณภาพที่กำหนด

๒.การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (Analytical Score) เพื่อให้มองคุณภาพของงานหรือความสามารถของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน จึงได้มีการแยกองค์ประกอบของการให้คะแนนและอธิบายคุณภาพของงานในแต่ละองค์ประกอบเป็นระดับ โดยทั่วไปแล้วจะมีการแยกองค์ประกอบของงานเป็น ๔ ด้านคือสามารถเข้าใจในการสื่อสาร กระบวนการ และผลงาน ดังนี้

องค์ประกอบ ระดับคุณภาพ	ความเข้าใจ	การสื่อสาร	กระบวนการ	ผลผลิต
๔	แสดงความคิดรวบยอด ได้ถูกต้องครบถ้วน อย่างสมเหตุสมผล มีการสรุปอ้างอิง ประยุกต์ใช้และขยายความคิดได้ดี	สามารถสื่อความหมาย ได้อย่างดี ถูกต้อง นำเสนอได้ชัดเจนแจ่มแจ้ง คนทุกระดับเข้าใจ ได้อย่างดี มีการใช้ภาพ สัญลักษณ์ แผนภูมิได้ ถูกต้องเหมาะสม	ใช้วิธีการ ยุทธวิธีที่เหมาะสมในการ แก้ปัญหา การประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม	มีผลงานที่ถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วนตรง ตามมาตรฐาน ตอบสนองเป้าหมาย จุดประสงค์ เชื่อมโยง การตอบสนองได้อย่าง สมบูรณ์
๓	แสดงความคิดรวบยอด ได้ถูกต้อง ตรงประเด็น มีคำอธิบายเหมาะสม แสดงเหตุผลได้ดีพอใช้	สามารถสื่อความหมาย ได้ถูกต้องและนำเสนอ ได้ชัดเจน มีการใช้ภาพ สัญลักษณ์ประกอบบ้าง	ใช้วิธีการ ยุทธวิธีในการ แก้ปัญหา การประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันเป็น บางส่วน	มีผลงานที่ถูกต้อง สมบูรณ์สอดคล้องกับ เกณฑ์มาตรฐาน และสามารถเชื่อมโยงปฏิบัติการ แก้ปัญหาได้
๒	แสดงความคิดรวบยอด ได้ถูกต้อง ในบางส่วน แสดงเหตุผลน้อย	ในบางส่วน สามารถสื่อความหมาย ได้พอใช้ นำเสนอด้วย ภาพโมเดลน้อย	ใช้ยุทธวิธีในการแก้ปัญหา และมีการประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันเป็น บางส่วน	มีผลงานที่ค่อนข้าง ถูกต้อง สามารถ เชื่อมโยงต่อไปได้
๑	แสดงความคิดเห็นรวบยอดไม่ถูกต้องสมบูรณ์ เป็นส่วนใหญ่และไม่มี การแสดงเหตุผล	สื่อความหมายเข้าใจน้อย ไม่มีการใช้ภาพ สัญลักษณ์เพื่อสื่อ ความหมายหรือนำเสนอ ผิดในบางส่วน	มีการประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันน้อย	มีผลงานที่ไม่สมบูรณ์ ตอบปัญหาที่ต้องการ ได้น้อย
๐				

	แสดงความคิดเห็นรวบ ยอดที่ผิด และไม่แสดง เหตุผลใดๆ	สื่อความหมายให้เข้าใจ ยาก ใช้แผนภูมิผิด หรือไม่แสดงแผนภูมิ สัญลักษณ์ใดๆ	ไม่มีการประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	มีผลงานไม่ถูกต้อง ไม่สามารถตอบสนองการ แก้ปัญหาได้
--	---	--	--	---

เกณฑ์การสรุปคะแนน เมื่อสรุปคะแนนของงานที่มี ๔ องค์ประกอบ จะมีคะแนนเต็ม ๑๖ คะแนน อาจแบ่งเป็นระดับ
คุณภาพ ดังนี้ ๑๓-๑๖ หมายถึง ดีมาก (มีค่าระดับ)

	๑๐-๑๒	หมายถึง	ดี	(มีค่าระดับ ๓)
	๗-๙	หมายถึง	พอใช้	(มีค่าระดับ ๒)
	๔-๖	หมายถึง	ควรปรับปรุง	(มีค่าระดับ ๑)
และ	๐-๓	หมายถึง	ไม่ผ่าน	(มีค่าระดับ ๐)

๔. การประเมินแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) ในการจัดการเรียนการ
สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนในสภาพจริง (Authentic Learning) และบูรณา
การความรู้ในวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน ผลงานต่างๆ ในระหว่างกาเรียนการสอนนั้นผู้เรียนจะจัดเก็บไว้ในแฟ้ม
หรือกล่อง หรือวัสดุอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับชิ้นงาน เรียกว่าแฟ้มสะสมงาน เป็นการสะสมงานอย่างมี
จุดมุ่งหมาย เพื่อแสดงความรู้ ความสามารถ ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการเรียนรู้ ดังนั้น
ขั้นตอนสำคัญของการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน คือ

๑. การสะสมงาน (Collect) เป็นระยะที่รวบรวมงานของผู้เรียน
๒. มีการคัดเลือกงาน (Select) เป็นระยะที่ผู้เรียนเลือกงาน/ชิ้นงานที่ดีที่สุดซึ่งอาจมี
หลายชิ้นที่เพียงที่จะแสดงความก้าวหน้า แสดงศักยภาพ และตอบสนองเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้
แล้วจัดระบบแฟ้มให้สมบูรณ์
๓. การสะท้อนความรู้สึกร่องาน (Reflect) เป็นระยะการประเมินซึ่งอาจผสมผสานอยู่
ในผลงาน ประกอบด้วย การประเมินตนเองของผู้เรียน การประเมินของผู้สอน ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อ
ชิ้นงาน/ ผลงาน และต่อแฟ้มสะสมผลงานของตน
๔. การประเมิน (Assess) เป็นการประเมินความสำเร็จ ของผู้เรียนจากผลงานที่แสดง
ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ในวิชาต่าง ๆ ซึ่งจะต้องครอบคลุมทั้งการประเมินตนเอง
ของผู้เรียน การประเมินของผู้สอน เพื่อน และผู้ปกครอง

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการประเมิน ผู้สอนจะต้องเขียนอธิบายระดับคุณภาพของชิ้นงานเพื่อให้
ได้มาตรฐานและแนวทางให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมผลงานที่แสดงความรู้ความสามารถและศักยภาพของ
ตนเองอย่างชัดเจน ให้ผู้สอนสามารถทราบความสามารถที่แท้จริงและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ
ผู้เรียนได้

๒.๓ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๑ งานวิจัยในประเทศ

อัปสรศรี เวียงนนท์^{๑๕} ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดวิชาเลือกเสรีตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช ๒๕๓๓ ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรสังกัดกรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเตรียมจัดวิชาเลือกเสรีโรงเรียนกำหนดนโยบายโดยพิจารณาความพร้อมของโรงเรียน จัดกลุ่มการเรียนรู้โดยใช้นักเรียนเลือกเรียนตามรายวิชาที่โรงเรียนเปิด จัดครูเข้าสอนตามความถนัดความสามารถ จัดหาคู่มือการใช้หลักสูตรแนวการสอน แผนการสอน จัดเตรียมสื่อการสอน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและโรงงานฝึก จัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบจัดเตรียมบริการแนะแนวและจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตรโดยให้หมวดวิชาต่างๆจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้และจัดทำข้อสอบปัญหาด้านการจัดวิชาเลือกเสรีที่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูไม่มีประสบการณ์ ครูมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร และอาคารสถานที่ มีจำนวนไม่เพียงพอ

ด้านการดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี โรงเรียนส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการเรียนการสอนหลายอย่าง ให้คำปรึกษาและแนะนำการใช้สื่อ สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน คือ อาคารห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน หรือที่ดินในบริเวณโรงเรียน ครูใช้การวัดผลทั้งระหว่างการเรียนรู้ และหลังการเรียนรู้ สิ่งที่ครูต้องการวัดและประเมินผล คือ ความรู้ความเข้าใจ ฝ่ายแนะแนวใช้แบบสอบถามนักเรียน มีบุคลากรทำหน้าที่นิเทศและติดตามผล โดยการจัดประชุมครู

ปัญหาการดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรีที่พบ ได้แก่ ครูมีงานรับผิดชอบหลายด้าน ครูขาดทักษะครูมีความรู้ไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร และอาคารสถานที่ไม่เพียงพอและนักเรียนไม่นิยมใช้บริการแนะแนว

ด้านการติดตามประเมินผลการจัดวิชาเลือกเสรี ติดตามประเมินผลโดยการสอบถามครู และสังเกตการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้รับผิดชอบ

ปัญหาด้านการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาเลือกเสรี คือ บุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องมีจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาเลือกเสรี พบว่า ไม่มีปัญหา

^{๑๕} อัปสรศรี เวียงนนท์, สภาพการจัดวิชาเลือกเสรีตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช ๒๕๓๓ ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๖๕.

วิวัฒน์ สัมฤทธิ์รัชฌาสัย^{๒๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ในทรรณะของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดสามัญศึกษาในเขตการศึกษา ๗ และ ๘ ผลการวิจัย พบว่า

๑. ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ตามทรรณะของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียน พบว่า

๑.๑ ด้านบุคลากรมีปัญหาโดยส่วนรวมมีระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอันดับแรก คือ การขาดงบประมาณในการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมหรือประชุมทางวิชาการ อันดับรองลงมา คือ การขาดบุคลากรในการปฏิบัติงานวิชาการ

๑.๒ ด้านจัดการเรียนการสอน มีปัญหาโดยส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอันดับแรก คือ ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร อันดับรองลงมาคือ การนำวิทยากรและแหล่งวิทยาการในท้องถิ่นมาเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

๑.๓ การจัดการเรียนการสอนมีปัญหาโดยส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอันดับแรก คือ การได้รับคู่มือ อุปกรณ์การเรียนการสอนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ทันต่อการใช้ อันดับรองลงมาคือความเพียงพอของหนังสือและคู่มือประกอบการสอนสำหรับบุคลากร

๑.๔ ด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาในระดับปานกลางส่วนผู้บริหารงานวิชาการมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอันดับแรก คือ ความสามารถของครูในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลด้านจิตพิสัย อันดับรองลงมา คือ ความสามารถของครูในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลด้านความรู้ความเข้าใจ

๑.๕ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีปัญหาโดยส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอันดับแรก คือ จัดกิจกรรมอิสระให้แก่นักเรียน อันดับรองลงมา คือ การจัดกลุ่มนักเรียนในคาบกิจกรรมอิสระ

^{๒๐} วิวัฒน์ สัมฤทธิ์รัชฌาสัย, ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ในทรรณะของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ๗ และ ๘, วิทยานิพนธ์ กศ.ม., (พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๔.), หน้า บทคัดย่อ.

๑.เมื่อเปรียบกับปัญหาการใช้หลักสูตร ตามทฤษฎีของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งอยู่ในขนาดต่างกัน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางตรงกันทุกด้าน

๒.เปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตร ตามทฤษฎีของหัวหน้าหมวดวิชา พบว่าหัวหน้าหมวดวิชาทุกหมวดวิชามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ การวัดผลและประเมินผลการเรียน และหัวหน้าหมวดวิชาภาษาอังกฤษมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ การจัดกิจกรรมนักเรียนน้อย

พัฒนาพงศ์ แจ่มวัฒนะชัย^{๒๑} ได้ศึกษาการทำวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ตามทฤษฎีของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัย พบว่า

๑.ด้านบุคลากร ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ การขาดงบประมาณในการส่งบุคลากรเข้าอบรมหรือประชุมทางวิชาการ

๒.ด้านการจัดการเรียนการสอน ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ขาดงบประมาณที่จัดส่งครูเข้าอบรมการอบรมในการผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอน

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ขาดงบประมาณที่จัดส่งครูเข้าอบรมในการผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน

๔. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ การสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดพฤติกรรมของนักเรียนนอกเหนือจากความรู้ความจำ

ทรงศักดิ์ บุญปก^{๒๒} ได้ทำการวิจัยเรื่องระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติของครูตามระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ๔ ด้าน ได้แก่ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล ผลการวิจัย พบว่า

^{๒๑} พัฒน์พงศ์ แจ่มวัฒนะชัย, ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง

พ.ศ. ๒๕๓๓) ตามทฤษฎีของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร, วิทยานิพนธ์ กศ.ม., (พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๖.), หน้า ๑๕๖-๑๖๐.

^{๒๒} ทรงศักดิ์ บุญปก, ระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด

งานสามัญศึกษา, วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๑.) บทคัดย่อ.

๑. โดยรวมครูที่มีปฏิบัติตามระบบการสอนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ๒ ด้าน คือ ด้านเนื้อหาสาระและด้านกิจกรรมการเรียนการสอน นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

๒. โดยรวมครูที่มีประสบการณ์การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ๔ ปีขึ้นไป ปฏิบัติตามระบบการสอนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อเทียบเป็นรายด้านพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอน ๔ ปีขึ้นไป ปฏิบัติตามระบบการสอนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่าอยู่ ๒ ด้าน คือ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการวัดและการประเมินผล เมื่อเปรียบเทียบครูที่สอนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน พบว่า ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕ นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

คราวศิริ ประยงค์^{๒๓} วิเคราะห์ปัญหาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาปีที่๒ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยว่า โดยภาพรวมครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาว่ามีปัญหาพอสมควรจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุประสบการณ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวนคาบที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาต่อสัปดาห์ และการฝึกอบรมมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ควรมีคู่มือให้ผู้สอนทุกคนและมีการอบรมหือสัมมนาเพื่อให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น และผู้วิจัยได้เสนอโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการผลิตสื่อเพื่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล^{๒๔} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทย เพื่อศึกษาลำดับความสำคัญของค่านิยมทางจริยธรรมของคนไทย เพื่อศึกษาระบบความสัมพันธ์ ของค่านิยมทางจริยธรรมและเพื่อศึกษาแนวทางในการสอนและปลูกฝังค่านิยมทางจริยธรรมให้นักเรียน ผลการวิจัยทางจริยธรรมของคนไทยมีความสำคัญลดหลั่นตามลำดับคือ การรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเอง การตรงต่อเวลา การพึ่งพาอาศัยกัน การยึดตัวบุคคล

^{๒๓} คราวศิริ ประยงค์, วิเคราะห์ปัญหาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.)บทคัดย่อ.

^{๒๔} ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, “การศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทย.” ใน คู่มือพัฒนาจริยศึกษา กรมศาสนา, หน้า ๑๗. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕), หน้า ๑๗.

พัทธา สายหูและคณะ^{๒๕} ได้วิจัยเรื่อง จริยธรรมในประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบจริยธรรมอะไรบ้างที่ได้รับการกำหนดในนโยบายการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยม โรงเรียนมัธยมมีวิธีการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับนโยบายของรัฐบาลผลกาวิจัยจริยธรรมที่พึงประสงค์ที่กำหนดในแผนการศึกษาแห่งชาติแบ่งตามหลักจริยธรรมได้ดังนี้

๑. จริยธรรมทางการเมืองการปกครอง ได้แก่

- การเคารพสิทธิหน้าที่ของตนเองและคนอื่น
- ความกระตือรือร้นที่มีส่วนร่วมในการปกครอง
- ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- การรักษา การมีส่วนการปกครองประเทศ
- การรู้จักแก้ปัญหา โดยการสันติวิธี
- ความรับผิดชอบต่อชาติและท้องถิ่น
- ความซื่อสัตย์

๒. จริยธรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

๓. จริยธรรมเกี่ยวกับศิลปะวิทยาการ

สภาพเป็นจริงของจริยธรรม ครูผู้สอนเห็นว่าจริยะ เป็นเรื่องของศีลธรรม และกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ครูผู้สอนเห็นว่าครูจริยศึกษามีคุณภาพเพียงพอทั้งความรู้และความประพฤติ ครูจริยะที่มีคุณภาพยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก ขาดการพัฒนาอารมณ์ในวิชาจริยะพฤติกรรมที่ประสบความสำเร็จในการปลูกฝัง คือ ความมีระเบียบวินัย การแสดงความเคารพวิชาการที่ครูใช้ช่วยที่สุด คือ การปฏิบัติจริง การอภิปรายปัญหา

สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์^{๒๖} ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดราชบพิตร กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๓๒

^{๒๕} พัทธา สายหู และคณะ, “จริยในประเทศไทย” ใน คู่มือพัฒนาจริยศึกษา กรมศาสนา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕), หน้า ๓๒.

^{๒๖} สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์, “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดราชบพิตร,” ใน คู่มือพัฒนาจริยศึกษา กรมศาสนา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.) หน้า ๖๑.

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ นักเรียนรู้พระพุทธศาสนาจากโรงเรียนมากที่สุด และคิดว่าวิชาพระพุทธศาสนาน่าไปใช้ในชีวิตจริงได้ นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาบ่อย และนักเรียนไม่เคยอ่านพระพุทไตรปิฎก ครูใช้วิธีบรรยายส่วนใหญ่ นักเรียนต้องการให้ครูนำวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการสอน และต้องการทัศนศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์^{๒๓} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง สมภาติ โดยใช้บทเรียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดราชบพิตร กรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่องสมภาติ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่องสมภาติ โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผลการวิจัย บทเรียนโปรแกรม และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องสมภาติมีประสิทธิภาพ ๘๒.๖๘/๘๓.๕๓/๘๒.๔๒ ตามลำดับนักเรียนที่ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

โสภา สิทธิสรวง^{๒๔} ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในวิทยาลัยเทคนิคสังกัดกรมอาชีวศึกษาเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับปัญหาด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการเรียนการสอน
๒. ปัญหาด้านเนื้อหาวิชา
๓. ปัญหาการใช้สื่อการสอนและแหล่งวิชาการ
๔. ปัญหาการวัดผลและการประเมิน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ปัญหาด้านหลักสูตร ครูสังคัมมีความคิดเห็นว่าปัญหาน้อย ที่มีปัญหามากคือเรียนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

^{๒๓} สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์,, “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง “สมภาติ” โดยใช้แบบเรียนแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดราชบพิตร กรุงเทพฯ,” ใน คู่มือพัฒนาจริยศึกษา กรมศาสนา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕), หน้า ๕๘.

^{๒๔} โสภา สิทธิสรวง, “ความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา,” ใน คู่มือพัฒนาจริยศึกษา กรมศาสนา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕), หน้า ๗๔.

๒.ด้านเนื้อหา ครูสังคมมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย ที่มีปัญหามาก คือ เนื้อหาพุทธศาสนาซ้ำซ้อนกันกับเนื้อหาวิชา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเนื้อหาวิชาเป็นนามธรรมเกินไป

๓.ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่ามีปัญหามาก และได้รับการร่วมมือกับผู้บริหารน้อยในการให้เด็กได้ปฏิบัติจริงทำได้ยาก

๔.ปัญหาด้านการใช้สื่อ ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่ามีปัญหามาก ห้องสมุดมีเอกสารประกอบการสอนไม่เพียงพอขาดวัสดุทัศนศึกษาไม่มีแหล่งวิชาการอื่น

๕.ปัญหาด้านกาวัดผล ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่า มีปัญหามาก ครูไม่สามารถติดตามพฤติกรรมนักเรียนได้อย่างทั่วถึง เน้นความรู้ความจำมากเกินไปกว่าการวัดการปฏิบัติการวัดด้วยการสังเกตทำได้ยากเพราะเวลาจำกัด

ตาราง ๒ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมและรายด้านของครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ด้าน	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	ต่ำกว่า ๑๐ ปี				๑๐ ปีขึ้นไป				ครูโดยส่วนรวม			
		\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R
๑	ด้านการศึกษาลัทธิสูตร	๒.๘๘	.๘๐	ปานกลาง	๔	๒.๘๓	.๘๓	ปานกลาง	๕	๒.๘๖	.๘๐	ปานกลาง	๔
๒	ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้	๒.๘๕	.๗๕	ปานกลาง	๕	๒.๘๖	.๘๓	ปานกลาง	๔	๒.๘๖	.๘๐	ปานกลาง	๕
๓	ด้านการทำแผนการสอน	๓.๐๘	.๗๕	ปานกลาง	๒	๓.๑๑	.๘๖	ปานกลาง	๒	๓.๐๕	.๘๑	ปานกลาง	๒
๔	ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนตามแผนการสอน	๓.๐๘	.๘๓	ปานกลาง	๑	๓.๒ ๒	.๘๔	ปานกลาง	๑	๓.๑๒	.๘๓	ปานกลาง	๑
๕	ด้านการวัดผลและประเมินผล	๒.๕๑	.๗๕	ปานกลาง	๓	๓.๐๓	.๘๖	ปานกลาง	๓	๒.๕๔	.๘๑	ปานกลาง	๓
	โดยรวม	๒.๕๖	.๗๓	ปานกลาง	-	๓.๐๑	.๗๔	ปานกลาง	-	๒.๕๗	.๗๓	ปานกลาง	-

ตาราง ๓ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นรายชื่อในด้าน การศึกษาหลักสูตรของครู โดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	ต่ำกว่า ๑๐ ปี				๑๐ ปีขึ้นไป				ครูโดยส่วนรวม			
		\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R
๑	โรงเรียนได้รับเอกสารล่าช้า เช่น แผนการสอน คู่มือครู	๓.๓๓	๑.๑๑	ปานกลาง	๑	๒.๕๔	๑.๓๓	ปานกลาง	๒	๓.๒๓	๑.๑๘	ปานกลาง	๑
๒	หลักหลักสูตรมีความยืดหยุ่นน้อยคัดแปลง ให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนได้ยาก	๒.๘ ๒	๑.๐๐	ปานกลาง	๓	๒.๘๐	๑.๒๑	ปานกลาง	๘	๒.๘ ๒	๑.๐๕	ปานกลาง	๓
๓	เนื้อหามากเกินไปทำให้สอนไม่ทัน	๒.๖๔	๑.๑๔	ปานกลาง	๑๒	๒.๓๑	๑.๓๘	ปานกลาง	๑๐	๒.๖๖	๑.๒๐	ปานกลาง	๑๑
๔	การศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละ กลุ่มวิชาตามหลักสูตรทำได้ยาก	๒.๗๕	.๕๕	ปานกลาง	๘	๒.๓ ๓	๑.๑๔	ปานกลาง	๕	๒.๗๕	๑.๐๓	ปานกลาง	๕
๕	การจัดเนื้อหาวิชาและเอกสารประกอบ หลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องสัมพันธ์กับการ วางแผนการสอนทำได้ยาก	๒.๘๖	.๕๘	ปานกลาง	๕	๒.๕๑	๑.๒๒	ปานกลาง	๓	๒.๘ ๓	๑.๐๔	ปานกลาง	๕
๖	เนื้อหาไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนคาบที่ กำหนดไว้	๒.๕๒	๑.๐๕	ปานกลาง	๔	๒.๘๕	๑.๑๖	ปานกลาง	๔	๒.๕๑	๒.๕๑	ปานกลาง	๔
๗	เนื้อหาหลักสูตรยังไม่เหมาะสมกับ ความสามารถของนักเรียน	๒.๓ ๓	๑.๐๓	ปานกลาง	๕	๒.๘๕	๑.๑๓	ปานกลาง	๕	๒.๘๐	๑.๐๕	ปานกลาง	๘

ตาราง ๓ (ต่อ)

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	ต่ำกว่า ๑๐ ปี				๑๐ ปีขึ้นไป				ครูโดยรวม			
		\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R
๘	ครูยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักสูตร	๒.๗ ๓	๑.๐๕	ปานกลาง	๑๐	๒.๘๓	๑.๑๒	ปานกลาง	๗	๒.๗๖	๑.๑๐	ปานกลาง	๑๐
๙	เนื้อหาวิชาหลักสูตรกว้างเกินไปจึงเป็นปัญหา ต่อการเตรียมการสอน	๒.๘๔	๑.๐๕	ปานกลาง	๖	๒.๘๕	๑.๑๖	ปานกลาง	๖	๒.๘ ๕	๑.๑๐	ปานกลาง	๖
๑๐	ครูมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรน้อย เกินไป	๓.๑๔	๑.๑๗	ปานกลาง	๒	๓.๐๓	๑.๑๐	ปานกลาง	๑	๓.๑๑	๑.๑๕	ปานกลาง	๒
๑๑	ความมุ่งหมายของหลักสูตรยังไม่เหมาะสม กับสภาพปัจจุบันของสังคม	๓.๐๓	๑.๐๕	ปานกลาง	๓	๒.๗๑	๑.๐๕	ปานกลาง	๑๑	๒.๕๕	๑.๐๕	ปานกลาง	๓
๑๒	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	๒.๖๖	๑.๐๑	ปานกลาง	๑๑	๒.๕ ๗	.๕๘	ปานกลาง	๑๒	๒.๖๔	๑.๐๐	ปานกลาง	๑๒
	โดยรวม	๒.๘๘	.๘๐	ปานกลาง	-	.๘๓	.๘๓	ปานกลาง	-	๒.๘๖	.๘๐	ปานกลาง	-

ตาราง ๔ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นรายชื่อในด้าน การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของครู โดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	ต่ำกว่า ๑๐ ปี				๑๐ ปีขึ้นไป				ครูโดยส่วนรวม			
		\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R
๑๓	ผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักธรรมอย่างแท้จริง	๒.๕๑	๑.๐๕	ปานกลาง	๕	๓.๓๔	๑.๓๕	ปานกลาง	๑	๓.๐๒	๑.๑๘	ปานกลาง	๔
๑๔	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่ครอบคลุม พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย	๒.๘ ๒	๑.๐๒	ปานกลาง	๖	๒.๘ ๕	๑.๐๖	ปานกลาง	๖	๒.๘๓	๑.๐๓	ปานกลาง	๖
๑๕	ไม่มีการศึกษาสภาพผู้เรียนก่อนการกำหนด จุดประสงค์การเรียนรู้	๓.๑๔	๑.๐๘	ปานกลาง	๒	๓.๐๕	๑.๒๗	ปานกลาง	๒	๓.๑๓	๑.๑๓	ปานกลาง	๒
๑๖	ผู้สอนกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่ สัมพันธ์กับความต้องการของผู้เรียน	๒.๕๔	๑.๐๓	ปานกลาง	๔	๒.๘๐	๑.๑๑	ปานกลาง	๗	๒.๕๐	๑.๐๕	ปานกลาง	๕
๑๗	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับ ความมุ่งหมายของหลักสูตร	๒.๗๐	๑.๐๑	ปานกลาง	๕	๒.๗ ๔	๑.๐๗	ปานกลาง	๕	๒.๗๑	๑.๐๒	ปานกลาง	๕
๑๘	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่คำนึงถึงความ พร้อมด้านวัสดุ/อุปกรณ์/อาคารสถานที่/ แหล่งการเรียนรู้	๓.๑๕	๑.๐๖	ปานกลาง	๑	๓.๐๓	๑.๑๕	ปานกลาง	๔	๓.๑๔	๑.๐๕	ปานกลาง	๑

ตาราง ๔ (ต่อ)

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	ต่ำกว่า ๑๐ ปี				๑๐ ปีขึ้นไป				ครูโดยรวม			
		\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R
๑๙	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับ เนื้อหาวิชา	๒.๖๕	.๕๖	ปานกลาง	๑๑	๒.๕ ๔	๑.๐๗	ปานกลาง	๑๒	๒.๖๒	.๕๘	ปานกลาง	๑๑
๒๐	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับ จำนวนคาบเรียนที่กำหนด	๒.๘๖	๑.๐ ๒	ปานกลาง	๖	๒.๖๖	๑.๑๖	ปานกลาง	๑๐	๒.๘๐	๑.๐๖	ปานกลาง	๗
๒๑	จุดประสงค์การเรียนรู้มีรายละเอียดมาก เกินไป	๒.๗๓	๑.๐ ๕	ปานกลาง	๘	๒.๕๑	๑.๐๕	ปานกลาง	๕	๒.๗ ๘	๑.๐๖	ปานกลาง	๘
๒	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่เหมาะสมกับ สภาพที่แท้จริงของนักเรียนและท้องถิ่น	๓.๐๔	๑.๐ ๕	ปานกลาง	๓	๓.๐๓	๑.๑๒	ปานกลาง	๓	๓.๐๔	๑.๐๗	ปานกลาง	๓
๒๓	จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทางและ จุดประสงค์นำทางยังไม่สอดคล้องสัมพันธ์ กัน	๒.๖๕	๑.๐ ๓	ปานกลาง	๑๐	๒.๕ ๔	.๕๘	ปานกลาง	๑๑	๒.๖๒	๑.๐๒	ปานกลาง	๑๒
๒๔	จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทางและ จุดประสงค์นำทางยังไม่เข้าลักษณะ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	๒.๖๓	.๕๕	ปานกลาง	๑๒	๒.๗ ๗	๑.๐๐	ปานกลาง	๘	๒.๖๗	.๕๖	ปานกลาง	๑๐
	โดยรวม	๒.๘๕	.๗๕	ปานกลาง	-	๒.๘๖	.๘๓	ปานกลาง	-	๒.๘๖	.๘๐	ปานกลาง	-

ตาราง ๕ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นรายชื่อในด้าน
การทำแผนการสอนของครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	ต่ำกว่า ๑๐ ปี				๑๐ ปีขึ้นไป				ครูโดยส่วนรวม			
		\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R
๒๕	การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรและ คำอธิบายรายวิชาเพื่อทำแผนการสอนยังไม่ ชัดเจน	๒.๗๑	.๕๕	ปานกลาง	๑๒	๓.๐๕	๑.๒๑	ปานกลาง	๗	๒.๘๐	๑.๐๓	ปานกลาง	๑๒
๒๖	คู่มือที่ใช้ในการประกอบการทำแผนการสอน มีน้อย	๓.๖๖	๑.๐๕	มาก	๑	๓.๔๐	๑.๑๗	ปานกลาง	๒	๓.๕๕	๑.๐๘	มาก	๒
๒๗	แผนการสอนส่วนใหญ่เน้นความจำมากกว่า ทักษะจึงทำให้กระบวนการเรียนการสอนยังไม่ ชัดเจน	๓.๒ ๕	๑.๐๑	ปานกลาง	๔	๓.๒๓	๑.๐๖	ปานกลาง	๓	๓.๒๔	๑.๐๒	ปานกลาง	๓
๒๘	แผนการสอนยังไม่ครอบคลุมกิจกรรมการ เรียนรู้ตามหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา	๓.๐๕	.๕๕	ปานกลาง	๕	๒.๕๑	๑.๐๔	ปานกลาง	๑๐	๓.๐๒	๑.๐๐	ปานกลาง	๖
๒๙	แผนการสอนที่กำหนดเอาไว้ยังครอบคลุม เนื้อหาเท่าที่ควร	๒.๘๐	.๕๓	ปานกลาง	๑๑	๒.๕๔	๑.๐๓	ปานกลาง	๕	๒.๘๔	.๕๖	ปานกลาง	๑๑
๓๐	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่ สอดคล้องกับแผนการสอนในรายวิชา พระพุทธศาสนา	๒.๘๖	๑.๐๐	ปานกลาง	๕	๒.๘๕	๑.๑๓	ปานกลาง	๑๑	๒.๘๖	๑.๐๓	ปานกลาง	๑๐

ตาราง ๕ (ต่อ)

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	ต่ำกว่า ๑๐ ปี				๑๐ ปีขึ้นไป				ครูโดยรวม			
		\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R
๓๑	การวิเคราะห์ความมุ่งหมายของหลักสูตรยังไม่สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อทำแผนการสอน	๒.๘๔	.๕๑	ปานกลาง	๑๐	๓.๐๓	๑.๑๒	ปานกลาง	๘	๒.๘๕	.๕๓	ปานกลาง	๕
๓๒	แผนการสอนยังไม่สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร	๓.๐๑	๑.๑๔	ปานกลาง	๗	๒.๘๓	.๕๕	ปานกลาง	๑๒	๒.๕๖	๒.๗ ๓	ปานกลาง	๗
๓๓	แผนการสอนและคู่มือครูมีไม่เพียงพอ	๓.๖๔	๑.๐๑	มาก	๒	๓.๕๗	๑.๐๗	ปานกลาง	๑	๓.๖๒	๑.๐๒	มาก	๑
๓๔	ผู้สอนยังไม่มีความเข้าใจในการทำแผนการสอนเท่าที่ควร	๒.๘๘	๑.๑๔	ปานกลาง	๘	๓.๑๑	๑.๓๒	ปานกลาง	๖	๒.๕๔	๑.๑๕	ปานกลาง	๘
๓๕	ผู้สอนยังขาดประสบการณ์ในการเขียนแผนการสอน	๓.๐๔	๑.๑๗	ปานกลาง	๖	๓.๑๗	๑.๒๗	ปานกลาง	๔	๓.๐๘	๑.๑๕	ปานกลาง	๕
๓๖	สภาพของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน	๓.๒ ๕	๑.๐๑	ปานกลาง	๓	๓.๑๗	๑.๐๔	ปานกลาง	๕	๓.๒๓	๑.๐๒	ปานกลาง	๔
	โดยรวม	๓.๐๘	.๗๕	ปานกลาง	-	๓.๑๑	.๘๖	ปานกลาง	-	๓.๐๕	.๘๑	ปานกลาง	-

ตาราง ๖ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นรายชื่อในด้าน การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนของครู โดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	ต่ำกว่า ๑๐ ปี				๑๐ ปีขึ้นไป				ครูโดยส่วนรวม			
		\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R
๓๗	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม แผนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนามี น้อย	๓.๑๐	๑.๐๔	ปานกลาง	๖	๓.๓๔	๑.๐๐	ปานกลาง	๔	๓.๑๗	๑.๐๓	ปานกลาง	๕
๓๘	ผู้สอนยังขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชา พระพุทธศาสนา	๓.๑๒	.๕๔	ปานกลาง	๕	๓.๓๔	๑.๐๘	ปานกลาง	๕	๓.๑๘	.๕๘	ปานกลาง	๔
๓๙	มีเวลาในการศึกษาให้รู้จริงและปฏิบัติจริงใน แผนการสอนน้อย	๓.๒๕	๑.๐๒	ปานกลาง	๓	๓.๓๔	๑.๐๘	ปานกลาง	๖	๓.๓๐	๑.๐๓	ปานกลาง	๓
๔๐	ผู้สอนไม่ได้จบวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรง	๓.๖๘	๑.๒๖	มาก	๑	๓.๖๕	๑.๓๐	ปานกลาง	๑	๓.๖๘	๑.๒๗	มาก	๑
๔๑	ผู้สอนและผู้เรียนไม่รู้จักแก้ปัญหาในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน	๓.๐๖	๑.๐๑	ปานกลาง	๗	๓.๔๕	๑.๐๔	ปานกลาง	๒	๓.๑๗	๑.๐๓	ปานกลาง	๖
๔๒	นักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อกิจกรรม ทางพุทธศาสนา	๓.๓๔	๑.๑๔	ปานกลาง	๒	๓.๔๓	๑.๒๔	ปานกลาง	๓	๓.๓๖	๑.๑๗	ปานกลาง	๒
๔๓	ผู้สอนไม่มีการสร้างความอบอุ่นใจให้กับ ผู้เรียนก่อนการเข้าห้องเรียนด้วยสีหน้ายิ้ม แย้มแจ่มใสเป็นกันเองกับผู้เรียน	๒.๖๗	๑.๑๔	ปานกลาง	๑๒	๓.๐๓	๑.๑๐	ปานกลาง	๕	๒.๗ ๗	๑.๑๔	ปานกลาง	๑๑

ตาราง ๖ (ต่อ)

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	ต่ำกว่า ๑๐ ปี				๑๐ ปีขึ้นไป				ครูโดยรวม			
		\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R
๔๔	การนำเข้าสู่บทเรียนยังไม่ดีพอ	๒.๘๕	๑.๑๔	ปานกลาง	๑๐	๓.๑๗	๑.๑๐	ปานกลาง	๗	๒.๕๓	๑.๐๖	ปานกลาง	๑๐
๔๕	นักเรียนไม่ให้ความสำคัญต่อวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๓.๐๖	๑.๑๔	ปานกลาง	๘	๒.๕๔	๑.๐๘	ปานกลาง	๑๐	๓.๐๓	๑.๒๐	ปานกลาง	๘
๔๖	กิจกรรมทางพระพุทธศาสนายุ่งยากทำให้เสียเวลามากใช้ธรรมชาติเป็นสื่อสิ่งเร้าในการจัดกิจกรรม	๒.๖๘	๑.๐๔	ปานกลาง	๑๑	๒.๘๕	๑.๒๓	ปานกลาง	๑๒	๒.๗๓	๑.๑๔	ปานกลาง	๑๒
๔๗	การเรียนการสอนน้อยเกินไป	๓.๑๖	๑.๒๔	ปานกลาง	๔	๓.๑๑	.๕๕	ปานกลาง	๘	๓.๑๕	๑.๐๓	ปานกลาง	๗
๔๘	ขาดการจัดกิจกรรมเสริมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๒.๕๗	๑.๑๐	ปานกลาง	๕	๒.๕๑	๑.๑๒	ปานกลาง	๑๑	๒.๕๕	๑.๑๕	ปานกลาง	๕
	โดยรวม	๓.๐๘		ปานกลาง	-	๓.๒๒	.๘๔	ปานกลาง	-	๓.๑๒	.๘๓	ปานกลาง	-

ตาราง ๗ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นรายชื่อในด้าน การวัดผลและประเมินผลของครู โดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	ต่ำกว่า ๑๐ ปี				๑๐ ปีขึ้นไป				ครูโดยส่วนรวม			
		\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R
๔๙	มีการศึกษาระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการว่า ด้วยการวัดผลและประเมินผลวิชา พระพุทธศาสนา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอน ต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓ น้อย	๒.๓๐	๑.๑๐	ปานกลาง	๑๐	๒.๘๐	๑.๐๒	ปานกลาง	๕	๒.๓ ๓	๑.๐๘	ปานกลาง	๑๐
๕๐	มีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะ ฝึกและหลังฝึกสมาธิน้อย	๒.๕๓	๑.๐๓	ปานกลาง	๔	๒.๕๑	.๕๒	ปานกลาง	๓	๒.๕๕	๑.๐๓	ปานกลาง	๔
๕๑	มีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนน้อย	๒.๓ ๘	๑.๐๓	ปานกลาง	๘	๒.๕๑	๑.๐๑	ปานกลาง	๘	๒.๘ ๒	๑.๐๕	ปานกลาง	๘
๕๒	มีเวลาในการสัมภาษณ์พูดคุยกันอย่างใกล้ชิด กับผู้เรียนน้อย	๒.๘๕	๑.๐๑	ปานกลาง	๕	๓.๑๑	๑.๐๘	ปานกลาง	๔	๒.๕๕	๑.๐๓	ปานกลาง	๕
๕๓	มีการวัดผลและประเมินผลด้วยการสังเกต กระบวนการทำงานของนักเรียนในการ ทำงานกลุ่มน้อย	๒.๘ ๒	.๘๕	ปานกลาง	๖	๓.๐๓	๑.๐๔	ปานกลาง	๕	๒.๘๘	.๕๑	ปานกลาง	๓
๕๔	ในด้าน การวัดผลและประเมินผลยังไม่ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด	๒.๖๓	.๕๕	ปานกลาง	๑๑	๒.๕๓	๑.๑๒	ปานกลาง	๖	๒.๓ ๕	๑.๐๓	ปานกลาง	๑๐

ตาราง ๗ (ต่อ)

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	ต่ำกว่า ๑๐ ปี				๑๐ ปีขึ้นไป				ครูโดยรวม			
		\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา	R
๕๕	มีการไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจาก การไปเยี่ยมที่บ้านน้อย	๓.๓๘	๑.๑๒	ปานกลาง	๑	๓.๔๕	๑.๒๒	ปานกลาง	๑	๓.๔๑	๑.๑๕	ปานกลาง	๑
๕๖	การวิเคราะห์จุดประสงค์นำทางยังไม่สัมพันธ์ กับจุดประสงค์ปลายทาง	๒.๗ ๘	.๕๘	ปานกลาง	๓	๓.๑๓	๑.๑๘	ปานกลาง	๓	๒.๘๕	๑.๐๕	ปานกลาง	๖
๕๗	โรงเรียนได้รับเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลและ ประเมินผลล่าช้า	๓.๑๕	๑.๐๕	ปานกลาง	๒	๒.๕๑	๑.๑๒	ปานกลาง	๑๑	๓.๐๕	๑.๐๓	ปานกลาง	๒
๕๘	ผู้บริหารโรงเรียนติดตามการปฏิบัติงานของ ครูและนิเทศยังไม่ต่อเนื่อง	๓.๐๑	.๕๐	ปานกลาง	๓	๓.๒๐	.๕๖	ปานกลาง	๒	๓.๐๖	.๕๑	ปานกลาง	๓
๕๙	เมื่อไม่มีกิจกรรมเสริมนักเรียนไม่ผ่าน จุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละจุดประสงค์	๒.๗๕	.๕๓	ปานกลาง	๕	๒.๗ ๓	๑.๒๑	ปานกลาง	๑๐	๒.๗๕	๑.๐๑	ปานกลาง	๕
	โดยรวม	๒.๕๑	.๗๕	ปานกลาง	-	๓.๐๓	.๘๖	ปานกลาง	-	๒.๕๔	.๘๑	ปานกลาง	-

ตาราง ๘ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมและรายด้านของครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน

ด้าน	ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	ต่ำกว่า ๑๐ ปี (n = ๕๗)		๑๐ ปีขึ้นไป (n = ๓๕)		df	t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑	ด้านการศึกษาหลักสูตร	๒.๘๘	.๘๐	๒.๘๓	.๘๓	๑๓๐	-.๓๑๑
๒	ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้	๒.๘๕	.๗๕	๒.๘๖	.๘๓	๑๓๐	.๓๓๑
๓	ด้านการทำแผนการสอน	๓.๐๘	.๗๕	๓.๑๑	.๘๖	๑๓๐	.๐๓๐
๔	ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน	๓.๐๘	.๘๓	๓.๒๒	.๘๔	๑๓๐	.๑๗๕
๕	ด้านการวัดผลและประเมินผล	๒.๕๑	.๗๕	๓.๐๓	.๘๖	๑๓๐	.๗๕๕
	โดยรวม	๒.๕๖	.๗๓	๓.๐๑	.๗๔	๑๓๐	.๓๓๑

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าและเสนอรายละเอียดตามลำดับ ต่อไปนี้

- ๓.๑ ประชากร
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
- ๓.๓ วิธีการสร้างและการหาประสิทธิภาพเครื่องมือ
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากประชากรซึ่งเป็นครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเตกา จังหวัดสงขลา ทั้งหมดจำนวน ๖๔ คน ดังนี้

๑.กอบกุลวิทยาคม	จำนวน	๘	คน
๒.ป่าดงดิณสุลานนท์	จำนวน	๘	คน
๓.ขรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์	จำนวน	๗	คน
๔.เทศบาล๒(บ้านสะเตกา)	จำนวน	๘	คน
๕.วัดศรีศรีวิเทศ (สังฆาราม)	จำนวน	๘	คน
๖.วัดสองพี่น้อง	จำนวน	๕	คน
๗.วัดบ่อเกตุวิทยาคม	จำนวน	๗	คน
๘.ไทยรัฐวิทยา ๘๐	จำนวน	๕	คน

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้เลือกตอบ แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ และปลายเปิดให้ตอบโดยเสรี แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามประสบการณ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับปัญหา การสอนของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะให้เลือกตอบ จำนวน ๑ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา มีลักษณะเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ของลิเคิร์ต(Likert) คือ มากที่สุด มาก ปาน กลาง น้อย และน้อยที่สุด และแบบปลายเปิดให้ตอบโดยเสรี โดยสอบถามใน ๕ ด้าน ตามกรอบ แนวความคิด ดังนี้

๑.ด้านการศึกษาล้ำสุด จำนวน ๑๒ ข้อและปลายเปิด ๑ ข้อ

๒.ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน ๑๒ ข้อและปลายเปิด ๑ ข้อ

๓.ด้านการทำแผนการสอน จำนวน ๑๒ ข้อและปลายเปิด ๑ ข้อ

๔.ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน จำนวน ๑๒ ข้อ และปลายเปิด ๑ ข้อ

๕.ด้านการวัดผลและประเมินผล จำนวน ๑๑ ข้อและปลายเปิด ๑ ข้อ

๓.๓ วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๑ ศึกษาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔^๑

๑.๒ ศึกษางานวิจัยและปรับปรุงแนวความคิดของ ทรงศักดิ์ บุญปก^๒ เพื่อเป็น แนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๒. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในข้อ ๑ มาสร้างเป็นคำถามโดยยึดตามกรอบแนวคิดที่ ศึกษาค้นคว้าทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านการศึกษาล้ำสุด ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านการทำแผนการสอน ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามแผนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

^๑ พระเทพโสภณ(ประยูร ฐมมจิตโต),กรอบความคิดในการจัดทำสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาใน หลักสูตรใหม่, (กรุงเทพฯ ๑ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕) หน้า ๑๕. และดูในวิชาการ,กรรม, การ จัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสตร์และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, (กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๔), หน้า ๓๕.

^๒ ทรงศักดิ์ บุญปก, ระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานสามัญศึกษา, วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๑.) ,หน้า๒๘.

๓. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าเพื่อพิจารณาความถูกต้อง แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

๔. นำแบบสอบถามมาหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อพิจารณาความถูกต้องและครอบคลุมตามเนื้อหาของเรื่องที่จะศึกษา จำนวน ๕ ท่าน ซึ่งประกอบด้วย

- ๖.๑ นาย เส็ง ใจคล้าย ป.ช. ๖ พม. พธ.บ., M.A.
- ๖.๒ นาย นายจวน บัวจันทร์ ป.ช.๕, พธ.บ., M.A.
- ๖.๓ นาย ประเสริฐ ผุดผ่อง ป.ช. ๖ B.A., M.A.
- ๖.๔ นาย ไสว หนูเสน ป.ช.๖ , ศน.บ., M.A.
- ๖.๕ นายประพันธ์ อัมพันประสิทธิ์ ป.ช.๕ พธ.บ., M.A.

๕. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try – out) กับครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชุมพร ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร เมื่อวันที่ ๒ เดือน พฤษภาคม ๒๕๔๗ ถึง วันที่ ๒๐ เดือน พฤษภาคม ๒๕๔๗ จำนวน ๓๕ คน จาก ๑๐ โรงเรียน เพื่อใช้สำหรับหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)^๓ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๖

๖. พิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑. นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยไปขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา เพื่อขอความร่วมมือเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๒. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยตนเองในทุกโรงเรียน จำนวน ๖๔ ฉบับ โดยผู้วิจัยได้เรียงลำดับรหัสตัวเลขตามลำดับแบบสอบถามทุกฉบับเอาไว้อย่างชัดเจน

๓. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ รวมทั้งสิ้น ๒๐ วัน และ ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน ๖๔ ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมดจำนวน ๖๔ ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ ๑๐๐ ดังแสดงในตาราง ที่ ๑

^๓ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๘๖.

ที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวนแบบสอบถาม ที่ได้รับคืน		ร้อยละ
		จำนวนประชากร	จำนวน	
๑.	กอบกุลวิทยาคม	๘	๘	๑๐๐
๒.	ปาดังติณสุลานนท์	๘	๘	๑๐๐
๓.	ขรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์	๖	๖	๑๐๐
๔.	เทศบาล๒	๘	๘	๑๐๐
๕.	วัดศรีวิเทศ(บ้านสะเดา)	๘	๘	๑๐๐
๖.	วัดสองพี่น้อง	๓	๓	๑๐๐
๗.	วัดบ่อเกตุวิทยาคม	๖	๖	๑๐๐
๘.	ไทยรัฐวิทยา ๘๐	๓	๓	๑๐๐
	รวม	๖๔	๖๔	๑๐๐

๓.๕ การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) ในการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

๒. จำแนกแบบสอบถามตามตัวแปรต้น คือ ประสิทธิภาพการสอน

๓. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ ๑ มาแจกแจงความถี่ประสิทธิภาพการสอนของครูผู้ตอบ คิดเป็นร้อยละ

๔. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามตอนที่ ๒ เป็นรายชื่อ โดยกำหนดค่าน้ำหนักออกเป็น ๕ ระดับ ดังนี้^๔

ปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ให้มีค่าคะแนนเท่ากับ ๕

ปัญหาอยู่ในระดับมาก ให้มีค่าคะแนนเท่ากับ ๔

ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ให้มีค่าคะแนนเท่ากับ ๓

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕.

ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ให้ที่ค่าคะแนนเท่ากับ ๒

ปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ให้มีค่าคะแนนเท่ากับ ๑

๕. วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามตอนที่ ๒ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปแปลความหมาย ตามเกณฑ์ ดังนี้^๕

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง	ปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง	ปัญหาอยู่ในระดับมาก
๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง	ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง	ปัญหาอยู่ในระดับน้อย
๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง	ปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๖.เปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกันโดยการทดสอบค่าซี (z - test)

^๕ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๓.), หน้า ๑๐๐.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ของครู แตกต่างกัน

ตอนที่ ๔ ปัญหาทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

R แทน ลำดับที่

แทน สถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต ในการแจกแจงแบบ t

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒.๑ ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของผู้ตอบแบบสอบถามรายละเอียดดังแสดง

ในตาราง ที่ ๒

ตารางที่ ๒ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์

โรงเรียน	ต่ำกว่า ๑๐ ปี		๑๐ ปีขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กอบกุลวิทยา	๖	๕.๒๓	๒	๓.๑๒	๘	๑๒.๕
ป่าดงติณสูลานนท์	๔	๖.๒๕	๓	๔.๖๘	๗	๑๐.๙ ๒
ขรรค์ชัยกัมพลานันท์ อนุสรณ์	๔	๖.๒๕	๓	๔.๖๘	๗	๑๐.๙ ๒
เทศบาล๒	๖	๒๕	๓	๔.๖๘	๙	๑๔.๖๐
ศรีวิเทศ	๓	๑๐.๙ ๒	๒		๕	๑๔.๖๐
วัดสองพี่น้อง	๕	๗.๘๑	๓	๔.๖๘	๘	๑๒.๕
วัดบ่อเกศวิทยาคม	๕	๗.๘๑	๒		๗	๑๐.๙ ๒
ไทยรัฐวิทยา ๘๐	๕	๗.๘๑	๔	๖.๒๕	๙	๑๔.๖๐
	๔๒	๖๕.๖๒	๒๒	๓๔.๓๗	๖๔	๑๐๐

จากตารางที่ ๒ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๖๒ และมีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๓๗

๔.๒.๒ ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดาจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ ๓ - ๔

ผลการวิเคราะห์ระดับ

๑. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยภาพรวม รายละเอียดดังแสดงใน ตารางที่ ๓

จากตาราง ๓ พบว่า ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา โดยรวมและโดยภาพรวมรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาใน ภาพรวม พบลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแผนการสอน ด้านการทำแผนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการกำหนด จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การสอนวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปาน กลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรกดังนี้ คือ ด้านการดำเนินการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนด้านการทำแผนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป มีปัญหาโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ๓ อันดับแรก คือ ด้านการดำเนินการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน ด้านการทำแผนการสอน และด้านการวัดผลและ ประเมินผล

๒. ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน ในด้านการศึกษาหลักสูตร จำแนก ตามประสบการณ์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔

จากตาราง ๔ พบว่า ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ด้านการศึกษาหลักสูตร เป็นรายชื่อ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ๓ อันดับแรก คือ โรงเรียนได้รับเอกสารล่าช้า เช่นแผนการสอน คู่มือครู ครูมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรน้อยเกินไป และความมุ่งหมายของหลักสูตรยังไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของสังคม เมื่อจำแนกตามประเภทการดำเนินการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ของครู พบว่า

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหารายชื่อ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ๓ อันดับแรก คือ โรงเรียนได้รับเอกสารล่าช้า เช่น แผนการสอน คู่มือครู ครูมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรน้อยเกินไป และความมุ่งหมายของหลักสูตรยังไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของสังคม

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป มีปัญหาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ ครูมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรน้อยเกินไป โรงเรียนได้รับเอกสารล่าช้า เช่น แผนการสอน คู่มือครูและการจัดเนื้อหาวิชาและเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องสัมพันธ์กับการวางแผนการสอนทำได้ยาก

๓. ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน ในด้านการ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จำแนกตามประสบการณ์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๕

ตาราง ๕ พบว่า ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นรายชื่อ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่คำนึงถึงความพร้อม ด้านวัสดุ/ อุปกรณ์/ อาคารสถานที่/แหล่งการเรียนรู้ ไม่มีการศึกษาสภาพผู้เรียนก่อนกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของนักเรียนและท้องถิ่น เมื่อจำแนกตามประสบการณ์สอนวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหารายชื่อ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ๓ อันดับแรก คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ยังไม่คำนึงถึงความพร้อม ด้านวัสดุ/ อุปกรณ์/อาคารสถานที่/ แหล่งการเรียนรู้ ไม่มีการศึกษาสภาพผู้เรียนก่อนกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของนักเรียน และท้องถิ่น

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปมีปัญหารายชื่อ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ ผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างแท้จริง ไม่มีการศึกษาสภาพผู้เรียนก่อนการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของนักเรียนและท้องถิ่น

๔. ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน ในด้านการทำแผนการสอนของครู จำแนกตามประสบการณ์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๖

จากตาราง ๖ พบว่า ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ด้านการทำแผนการสอน เป็นรายชื่อ อยู่ในระดับมาก ๒ ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ แผนการสอนและคู่มือมีไม่เพียงพอ คู่มือที่ใช้ในการประกอบการทำแผนการสอนมีน้อย นอกนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๑ อันดับแรก คือ แผนการสอนส่วนใหญ่เป็นความจำมากกว่าทักษะจึงทำให้กระบวนการเรียนการสอนยังไม่ชัดเจนสภาพ ของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน และผู้สอนยังขาดประสบการณ์ในการ เขียนแผนการสอน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การสอนวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาเป็นรายชื่อ อยู่ในระดับมาก ๒ ข้อ เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ คู่มือที่ใช้ในการประกอบการทำแผนการสอนมีน้อย และแผนการสอนและ คู่มือครูมีไม่เพียงพอ นอกนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ แผนการสอนและคู่มือครูมีไม่เพียงพอ สภาพของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมยังไม่เอื้ออำนวย ต่อการเรียนการสอน และแผนการสอนส่วนใหญ่เน้นความจำมากกว่าทักษะจึงทำให้กระบวนการเรียน การสอนยังไม่ชัดเจน

ครูผู้สอนมีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป มีปัญหาเป็นรายชื่อ อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ คือ แผนการสอนและคู่มือครูมีไม่เพียงพอ นอกนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๑ อันดับแรก คือ คู่มือที่ใช้ในการประกอบการทำแผนการสอนมีน้อย แผนการสอนส่วนใหญ่เน้นถึงความจำมากกว่าทักษะจึงทำให้กระบวนการเรียนการสอนยังไม่ชัดเจน และผู้สอนยังขาดประสบการณ์ในการเขียนแผนการสอน

๕. ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน ในด้านการ ดำเนินกิจกรรมการเรียน การสอนตามแผนการสอน จำแนกตามประสบการณ์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๖

ตาราง ๗ พบว่า ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ของครูมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด สงขลา ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ คือ ผู้สอนไม่ได้จบวิชาพระพุทธศาสนา โดยตรง นอกนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ๓ อันดับแรก คือ นักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญ ต่อ กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีเวลาในการศึกษาให้รู้จริงและปฏิบัติจริงในแผนการสอนน้อย และผู้สอนยัง ขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา เมื่อจำแนกตาม ประสบการณ์การสอนวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ คือ ผู้สอนไม่ได้จบวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรง นอกนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ นักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีเวลาในการศึกษาให้รู้จริงและปฏิบัติจริงในแผนการสอนน้อยและใช้ธรรมชาติเป็นสื่อสิ่งเร้าในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนน้อยเกินไป

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป มีปัญหาโดยรวมเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ๑ ข้อ คือ ผู้สอนไม่ได้จบวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรง นอกนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย ๓ อันดับแรก คือ ผู้สอนและผู้เรียนยังไม่รู้จักแก้ปัญหาในการจัด กิจกรรม การเรียนการสอนร่วมกัน นักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาน้อย

๖. ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน ในด้านการ วัดผลและประเมินผล จำแนกตามประสบการณ์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๘

จากตาราง ๘ พบว่า ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ด้านการวัดผลและประเมินผลเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๗ อันดับแรก คือ มีการไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการ ไปเยี่ยมที่บ้านน้อย โรงเรียนได้รับเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลล่าช้า และผู้บริหาร โรงเรียน ติดตามการปฏิบัติงานของครูและนิเทศยังไม่ต่อเนื่อง เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การสอนวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ๗ อันดับแรก คือ มีการไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจาก

การไปเยี่ยมที่บ้านน้อย โรงเรียนได้รับเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลล่าช้า และผู้บริหารโรงเรียนติดตามการปฏิบัติงานของครูและนิเทศยังไม่ต่อเนื่อง

ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป มีปัญหาเป็นรายชื่อ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ๓ อันดับแรก คือ มีการไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการไปเยี่ยมที่บ้านน้อย โรงเรียนได้รับเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลล่าช้า และมีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่ฝึกและหลังฝึกสมาน้อย

๔.๒.๓ ตอนที่ ๓ วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของครู แตกต่างกัน โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน ตามประสบการณ์การสอนของครูวิชาพระพุทธศาสนาอายุต่ำกว่า ๑๐ ปี และตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ ๕

จากตาราง ๕ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี และประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๒.๔ ภาพตอนที่ ๔ ปัญหาทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามีดังต่อไปนี้

๑. ด้านการศึกษาหลักสูตร ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ด้านการศึกษาหลักสูตรพบว่า โรงเรียนได้รับเอกสารล่าช้า เช่น แผนการสอน คู่มือครู ครูมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรน้อยเกินไป และความมุ่งหมายของหลักสูตรยังไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของสังคม

๒. ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่า ผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมอย่างแท้จริง ไม่มีการศึกษาสภาพผู้เรียนก่อนการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของนักเรียนและท้องถิ่น

๓. ด้านการทำแผนการสอน ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา มีปัญหาการจัดการจัดการเรียนการสอน คู่มือที่ใช้ในการประกอบการทำแผนการสอนมีน้อย และแผนการสอนและ คู่มือครูมีไม่เพียงพอ สภาพของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน และแผนการสอนส่วนใหญ่เน้นความจำมากกว่าทักษะจึงทำให้กระบวนการเรียนการสอนยังไม่ชัดเจน

๔. ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่านักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีเวลาในการศึกษาให้รู้จริงและปฏิบัติจริงในแผนการสอนน้อย และผู้สอนยังขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ผู้สอนและผู้เรียนยังไม่รู้จักแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนร่วมกัน นักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนามีน้อย

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา มีปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่ามีการไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการ ไปเยี่ยมที่บ้านน้อย โรงเรียนได้รับเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลล่าช้า และผู้บริหาร โรงเรียนติดตามการปฏิบัติงานของครูและนิเทศยังไม่ต่อเนื่อง

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีจุดประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒. เปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยรวมและรายด้าน

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามจำนวน ๑ ฉบับ ใช้สอบถามครูผู้สอนเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรจำนวน ๖๔ คน แล้วนำมาวิเคราะห์ต่อเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่า ที

๕.๑. สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับประสพการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ตามประสพการณ์ของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาต่ำกว่า ๑๐ ปี และประสพการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ทั้งโดยรวมและรายด้าน ดังนี้

๑). ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูตามประสพการณ์ของครูผู้สอนโดยภาพรวมรวมและภาพรวมด้านรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

๒). ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ตามประสพการณ์ของครู เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า

๒.๑ ด้านการศึกษาหลักสูตร ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนด้านการศึกษาหลักสูตร โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ ส อ น ที่ มี

ประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๒.๒ ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีปัญหาในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ ส อ น ที่ มี ประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์เกินกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๒.๓ ด้านการทำแผนการสอน ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีปัญหาการทำแผนการสอน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์เกินกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๒.๔ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา มีปัญหาการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์เกินกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๒.๕ ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา มีปัญหาการวัดผลและประเมินผล โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์เกินกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๑.๓. เปรียบเทียบปัญหา การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน โดยรวมและรายด้าน พบว่า มีปัญหาการจัดการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน

๕.๒. อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีข้อค้นพบที่น่าสนใจควรแก่การนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๑. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ในวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจจะเป็นเนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จะประสบความสำเร็จเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้าน เช่น หลักสูตร ครูผู้สอน นักเรียนกระบวนการเรียนการสอน แต่ที่ขาดไม่ได้คือ ครูผู้สอน ในการสอน

วิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นวิชาที่ต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ และต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับหลักศีลธรรมอย่างแท้จริง มีเทคนิคในการสอนที่เร้าความสนใจ ผู้สอน ต้องสร้างความสนใจ ผู้สอนต้องสร้างความอบอุ่นใจให้อับผู้เรียนก่อนการเข้าห้องเรียนด้วยสีหน้ายิ้ม เยิ้มแจ่มใสเป็นกันเองกับผู้เรียน เล่าความเป็นมาของหลักธรรมคำสั่งสอน ขององค์สมเด็จพระสัม มสัมพุทธเจ้าอย่างละเอียด ให้เด็กนักเรียนเข้าใจก่อนมีการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อ เป็นการสร้างความอบอุ่นใจให้แก่เด็กนักเรียน แต่ครูส่วนใหญ่ที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา เป็นผู้ที่มีความสามารถหรือชำนาญเฉพาะสาขาวิชาเท่านั้น บางโรงเรียน ก็จัดครูสอน โดยไม่คำนึงถึง ความสามารถ เนื่องจากครูในบางโรงเรียนมีน้อย ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอน วิชา พระพุทธศาสนาจึงประสบกับปัญหาการจัดการเรียนการสอน ครูบางคนไม่ได้จบวิชาพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี ปิยวารกร^๑ ที่พบว่า ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา คือ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูไม่มีประสบการณ์ ครูมีความรู้ความเข้าใจไม่ เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร และอาคารสถานที่ที่มีจำนวนไม่เพียงพอ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของครวณศิริ ประยงค์^๒ ที่ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับ มัธยมศึกษาปีที่ ๒ พบว่า โดยภาพรวมครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีปัญหาพอสมควร จากการ ทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุประสบการณ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวนคาบที่สอน วิชาพระพุทธศาสนา ต่อสัปดาห์และการฝึกอบรมมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอน วิชา พระพุทธศาสนา ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ควรมีคู่มือให้ผู้สอนทุกคนและมีการอบรมหรือ สัมมนาเพื่อให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น และให้ผู้วิจัยได้เสนอโครงการฝึกอบรม หลักสูตรการผลิตสื่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของนางลลกันต์ จันทร์แสนโรจน์^๓ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนและนักเรียน มัธยมศึกษา ตอนต้น ในกรุงเทพมหานครเพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอน พระพุทธศาสนา ของครูผู้สอนและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา

^๑ ปราณี ปิยวารกร, สภาพและปัญหาการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา- จังหวัดชัยภูมิ, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ,(ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๕๔๖) หน้า๑๔๔.

^๒ ครวณศิริ ประยงค์, วิเคราะห์ปัญหาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนาในเขตกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ,(กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ธรรม-ศาสตร์, 2539.) หน้า : บทคัดย่อ.

^๓ นางลลกันต์ จันทร์แสนโรจน์, “ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ของครูผู้สอนและนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร,” ใน คู่มือพัฒนาจริยศึกษากรมศาสนา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา , ๒๕๓๕) ,หน้า๒๔.

พบว่า ครูผู้สอน พระพุทธศาสนาส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงนับถือ ทางด้านกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า ครูผู้สอนใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยายและใช้เพียงหนังสือเป็นสื่อและอุปกรณ์ในการสอน มีความเข้าใจในภาษาบาลีน้อย

๒. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และจำแนกเป็นรายด้านดังนี้

๒.๑. ด้านการศึกษาหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูที่ปัญหาเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนได้รับเอกสารล่าช้า เช่น แผนการเรียน คู่มือครู ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเนื้อหาและเอกสารประกอบหลักสูตร หลักการโครงสร้างและคำอธิบายรายวิชา เพื่อที่จะสามารถวางแผนการสอน กำหนดจุดประสงค์นำทาง – ปลายทาง และจุดประสงค์การเรียนรู้ อีกทั้งครูผู้ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และการเขียนแผนการสอนมาแล้ว แต่เนื่องจากสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ครูผู้สอนไม่ได้จบวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรง แต่มีความสามารถหรือความชำนาญการเฉพาะสาขาวิชาเท่านั้นจึงทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอน กรมวิชาการ “สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ สัมฤทธิ์รัชมาสัย^๕ พบว่า ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตร ไม่นำวิทยาการและแหล่งวิทยาการในท้องถิ่นมาเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนเมื่อจำแนกเป็นประสบการณ์การสอนพบว่า

๒.๑.๑ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี ผลการศึกษาวิจัย พบว่าโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ โรงเรียนได้รับเอกสารล่าช้า เช่น แผนการสอน คู่มือครู ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากงบประมาณในการจัดพิมพ์เอกสารของหน่วยงานที่รับผิดชอบมีไม่เพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการ

^๕ กรมวิชาการ, การจัดการเรียนรู้อะไรพระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร ๒๕๔๔), หน้า ๔ - ๕.

^๕ วิวัฒน์ สัมฤทธิ์รัชมาสัย, ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ในทรรณะของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ๗ และ ๘, วิทยานิพนธ์ กศ.ม, (พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2534.), หน้า บทคัดย่อ.

ขาดเอกสารหลักสูตร คู่มือครู เอกสารประกอบการเรียนการสอน สอดคล้อง กับงานวิจัยของพัฒน์พงศ์ แจ่มวัฒนะชัย^๖ ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาส่วนใหญ่ของการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นได้แก่ การขาดงบประมาณที่จัดส่งครูเข้ารับการอบรมใน การผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์การเรียนการสอนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ทันต่อการใช้ ความไม่เพียงพอของหลักสูตร และความไม่เพียงพอของหนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบ

๒.๑.๒ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ผลการศึกษาวิจัยพบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ ครูมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรน้อยเกินไป ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่ทางกระทรวงเป็นผู้กำหนดโครงสร้างจุดมุ่งหมายไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว คุณเป็นเพียงผู้ดำเนินการตามเท่านั้น ครูไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดจุด มุ่งหมายของหลักสูตรที่จะใช้สอนให้นักเรียนเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและความสามารถของนักเรียน สอดคล้องกับวิวัฒน์ สัมฤทธิ์วัชฌาสัย^๗ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ในทรรณะของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ๗ และ ๘ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ตามทรรณะของผู้บริหารงานวิชาการ และผู้บริหารโรงเรียนพบว่าด้านบุคลากรมีปัญหาส่วนรวมมีระดับปานกลางและสอดคล้องกับทรงศักดิ์ บุญปก^๘ ได้ทำการวิจัยเรื่องระบบการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมครูที่ปฏิบัติตามระบบการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

๒.๒ ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ที่ผลการศึกษาวิจัย ปรากฏเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากครูไม่มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ก่อนทำการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูมีปัญหาเฉลี่ยสูงสุดคือ จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่คำนึงถึงความพร้อม ด้านวัสดุ/อุปกรณ์/อาคารสถานที่/แหล่งการเรียนรู้ ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะจุดประสงค์ที่ครูกำหนดขึ้นนี้อาจไม่สัมพันธ์กับวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นเพียงการเขียนเพื่อให้เป็นไป

^๖ พัฒน์พงศ์ แจ่มวัฒนะชัย, ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ตามทรรณะของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร, วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2536) ,หน้า๑๔๖-๑๖๐.

^๗ วิวัฒน์ สัมฤทธิ์วัชฌาสัย,เรื่องเดียวกัน,หน้า บทคัดย่อ.

^๘ ทรงศักดิ์ บุญปก, ระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานสามัญศึกษา, วิทยานิพนธ์ กศ.ม., (มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541.)หน้า บทคัดย่อ.

ตามหลักของการสอน บางจุดประสงค์อาจจะไม่สามารถปฏิบัติตามได้ หรืออาจปฏิบัติได้เป็นบางจุดประสงค์เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา^๕ ที่บอกว่าการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนเป็นตัวกำหนดเป้าหมายของการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้บรรลุความต้องการของหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนจะต้องวิเคราะห์หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร นโยบาย จุดเน้น สิ่งละอันพันละน้อยของกรมสามัญศึกษาจุดประสงค์กลุ่มวิชา จุดประสงค์รายวิชา คำอธิบายรายวิชา จุดเน้นตามธรรมชาติของรายวิชา สภาพแวดล้อม และทรัพยากรต่างๆ เมื่อจำแนกตามประเภทของการสอน พบว่า

๒.๒.๑ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี ผลการศึกษาวิจัย พบว่าโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่คำนึงถึงความพร้อม ด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ แหล่งการเรียนรู้ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์น้อยยังมีปัญหา ในเรื่องกำหนดจุดประสงค์ เพื่อให้สอดคล้องกับวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่และแหล่งการเรียนรู้จะใช้เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลต่อจุดประสงค์การเรียนการสอนด้วยหากกำหนดจุดประสงค์ไม่สัมพันธ์และเหมาะสมกับองค์ประกอบ ต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมทำให้การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามจุดประสงค์อย่างแน่นอน สอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา^๖ ที่กล่าวว่า การกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนเป็นตัวกำหนดเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุความต้องการของหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนจะต้องวิเคราะห์หลักการจุดมุ่งหมายของหลักสูตร นโยบาย จุดเน้น สิ่งละอันพันละน้อยของกรมสามัญศึกษา จุดประสงค์กลุ่มวิชา จุดประสงค์รายวิชา คำอธิบายรายวิชา จุดเน้นตามธรรมชาติของรายวิชา สภาพแวดล้อมและทรัพยากรต่างๆ

๒.๒.๑ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ผลการศึกษาวิจัย พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมอย่างแท้จริง ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา อาจเป็นครูที่จะจบด้านอื่น จึงทำให้ไม่เข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้อาจขาดความชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางการศึกษาและปฏิบัติเพื่อให้ นักเรียนได้เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ สอดคล้องกับ ไฮนิคส์ และคนอื่นๆ^๗

^๕ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, หน่วย, คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการวิชาชีพ (ศิลปหัตถกรรม), กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสุวรรณ, ม.ป.ป.), หน้า ๒๖-๒๗.

^๖ เรื่องเดียวกัน.

^๗ Heinich, Rober and other, **Instructional Media and the New Technology**, New York : John Wiley Son, 1985.), pp. 34-36.

กล่าวว่า การกำหนดจุดประสงค์เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้น เพื่อคาดหวังว่า ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงสิ่งใด หรือ มีความสามารถใหม่ อะไรบ้าง ในการเรียน ผู้สอนจะได้ทราบว่าการเรียนการสอนนั้น มีวัตถุประสงค์ เพื่อความสะดวกในการเลือกสื่อการเรียนและวิธีการสอนให้ถูกต้อง จุดประสงค์จะช่วยผู้สอนในการ จัดลำดับกิจกรรมการเรียนและการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดประสงค์นั้น

๒.๓ ด้านการทำแผนการสอน พบว่า ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีปัญหาอยู่ใน ระดับปานกลาง โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจจะ เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องทำแผนการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการสอนเมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูมีปัญหาเฉลี่ยสูงสุด คือ แผนการสอนและคู่มือครูมีไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะครูไม่มีทุนทรัพย์ และโรงเรียนได้รับงบประมาณไม่เพียงพอที่จะนำมาบริหารงานในโรงเรียน เช่น การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสมที่จะ จัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับกรมวิชาการ^{๑๒} ได้ศึกษาเรื่องความหมายของแผนการสอน คือ การ นำเอาวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่ต้องการทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนกิจกรรมการ เรียนการสอนการใช้สื่อ อุปกรณ์การสอนและการวัดผลและประเมินผลสำหรับเนื้อหาและจุดประสงค์ การเรียนย่อยๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของ หลักสูตรสภาพของผู้เรียนความพร้อมของ โรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์และชีวิตจริงในท้องถิ่นซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่ง แผนการสอน คือ การ เตรียมการสอนที่เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า คือบันทึกการสอนปกตินั่นเอง

๒.๓.๑ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี ผลการศึกษาวิจัย พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คู่มือ ที่ใช้ในการทำแผนการสอนมีน้อย ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะคู่มือครูและเอกสาร ที่จะให้ครูใช้ประกอบในการเขียนแผนการสอนมีน้อย ข้อมูลที่ครูจะนำมาประกอบในการเขียน แผนการสอนจึงมีน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนบางแห่งที่ตั้งอยู่ในชนบทเอกสารตำราต่าง ๆ นั้นมี น้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของครู ถ้าครูได้เขียนแผนการสอนที่ดี ย่อมส่งผลให้การสอนมี ประสิทธิภาพด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธศักดิ์ สมแสน^{๑๓} ที่กล่าวว่า การทำแผนการสอน เป็นการเตรียมตัวครู ทำให้การสอนมีคุณภาพและเป็นผลดีต่อการเรียนการสอน ทำให้การเรียนการ สอนดียิ่งขึ้น เพราะเป็นการผสมผสานเนื้อหาและจุดประสงค์ของหลักสูตรมาใช้กับ หลักจิตวิทยา

^{๑๒} กรมวิชาการ ,การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ , (กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๔),หน้า ๑๔๕.

^{๑๓} ยุทธศักดิ์ สมแสน, หลักสูตรบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๕ หน้า ๑๒๓.

นวัตกรรมทางการศึกษา สภาพของโรงเรียน ปัญหาความต้องการความสนใจของนักเรียนผู้ปกครองและ
ทรัพยากรในท้องถิ่น

๒.๓.๒ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ผลการศึกษาวิจัย พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แผนการสอนคู่มือครูมีไม่เพียงพอ ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูขาดคู่มือครูหรือมี อาจไม่พอต่อความต้องการของครูในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางกรมมีงบประมาณไม่เพียงพอที่จะ จัดหาคู่มือครูให้ครบตามจำนวนของครูได้ ถ้าหากครูไม่มีคู่มือในการทำแผนการสอนแล้ว แผนการสอน ที่ครูจัดทำขึ้นอาจไม่ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ไม่ตรงกับเนื้อหาสาระที่สอน เพราะแผนการสอน จะเป็นตัวกำหนดว่าครูจะต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายและตรงตาม จุดประสงค์ของหลักสูตร สอดคล้องกับกิตติมา ปริศิติกัล^{๔๔} กล่าวว่า แผนการสอนเป็นการกำหนดแผน ไว้ล่วงหน้าว่าตลอดระยะเวลาของการศึกษาจะต้องศึกษาอะไรบ้าง มากน้อยเท่าไร โดยคำนึงถึงเนื้อหา สาระที่มีประกอบในหลักสูตรโดยคำนึงถึงผู้เรียน

๒.๔ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน พบว่า ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ที่ผลการศึกษาค้านคว่าปรากฏ เช่นนี้อาจเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาต้องให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติจริงตามโอกาสอันควร สร้างความเชื่อและศรัทธาให้เกิดแก่ ผู้เรียน สามารถน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และการจัดการเรียนการสอนจะให้ประสบผลสำเร็จ ครูต้องเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนมีความสนใจและต้องการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูมีปัญหาเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนไม่ได้จบวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรงทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางด้านพระพุทธศาสนาโดยตรง เป็นครูที่อยู่ในหมวดสังคมศึกษา และมาจากหมวดวิชาอื่นๆ เกือบทุกวิชา ที่มาช่วยสอนในรายวิชา พระพุทธศาสนา สอดคล้องกับอัปสรศรี เวียงนนท์^{๔๕} พบว่า ปัญหาด้านการจัดเตรียมการจัดวิชาเลือก เสรี ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูไม่มีประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอ ต้อง รับผิดชอบงานสอนหลายสาขาวิชา และหลายระดับชั้น

๒.๔.๑ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี ผลการศึกษาวิจัย พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ไม่ได้

^{๔๔} กิตติมา ปริศิติกัล, การบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพฯ : อักษรนิพนธ์, ๒๕๔๓), หน้า๖๒.

^{๔๕} อัปสรศรี เวียงนนท์, สภาพการจัดวิชาเลือกเสรีตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช ๓๕๓๓ ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.) หน้า ๖๕.

จบวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรง ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นครูที่ไม่ได้จบวิชาพระพุทธศาสนาเป็นครูที่ไม่ได้จบวิชาเอกพระพุทธศาสนา แต่เป็นครูที่จบวิชาเอกอื่นแต่มาสอนวิชาพระพุทธศาสนา ทั้งนี้โดยส่วนมากแล้วตามโรงเรียนต่างๆ ครูที่จบวิชาเอกทางพระพุทธศาสนานั้นมีน้อยหรือแทบไม่มีเลย ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดครูที่จบวิชาเอกอื่นเช่นวิชาเอกสังคมศึกษาที่พอสอนได้มาสอนเพื่อให้ครบตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ด้วยเหตุนี้จึงอาจทำให้ครูพบปัญหาหลายๆด้าน สอดคล้องกับโสภา สิทธิสรวง^{๑๖} ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในวิทยาลัยเทคนิคสังกัดกรมอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสังคมศึกษามีความเห็นว่ามีปัญหามาก และได้รับความร่วมมือกับผู้บริหารน้อยในการให้เด็กได้ปฏิบัติจริงทำได้ยาก และสอดคล้องกับวิวัฒน์ สัมฤทธิ์วัชฌาสัย^{๑๗} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ในทัศนะของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ร่วมพัฒนาใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ๗ และ ๘ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนมีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๒.๔.๒ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ผลการศึกษาวิจัยพบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนไม่ได้จบวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรง ข้อนี้สอดคล้องกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาทั้งที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี และ ๑๐ ปีขึ้นไปนั้น ส่วนมากแล้วเป็นครูที่จบวิชาเอกอื่น ไม่ได้จบวิชาเอกพระพุทธศาสนาโดยตรงนั่นเอง

๒.๕ ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การวัดผลในวิชาพระพุทธศาสนาต้องใช้วิธีการวัดผลหลายวิธีซึ่งแต่ละวิธีต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์และความชำนาญในการใช้เครื่องมือวัด นอกจากนี้ยังขาดแคลนเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่จะนำมาวัดด้วยส่วนมากจะวัดผลโดยการใช้แบบทดสอบ ทำให้ผู้เรียนมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะด้านเนื้อไม่ยอมนำไปสู่การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ได้

^{๑๖} โสภา สิทธิสรวง, “ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา,” ใน *คู่มือพัฒนาจริยศึกษา* กรมศาสนา. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕) หน้า ๗๔.

^{๑๗} วิวัฒน์ สัมฤทธิ์วัชฌาสัย, *ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ในทฤษฎีของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ๗ และ ๘*, หน้า บทคัดย่อ.

ศึกษาเล่าเรียนซึ่งสอดคล้องกับ วิวัฒน์ สัมฤทธิ์วัฒนา^{๑๔} พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล ครูผู้สอนมีปัญหาในการสร้าง และการพัฒนาเครื่องมือวัดผลทางด้านจิตพิสัย และด้านความรู้ ความเข้าใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูมีปัญหาเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการไปเยี่ยมที่บ้านน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีเวลาน้อย วิธีการวัดผลประเมินผล ที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช^{๑๕} ได้สรุปว่า ครูผู้สอนจะต้องเตรียมเครื่องมือการประเมินผลให้พร้อมและสอดคล้องกับ พันัส หันนาคินทร์^{๑๖} ที่กล่าวว่าครูขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะวิธีการวัดผลที่มีประสิทธิภาพในการประเมินผลการเรียนของนักเรียน

๒.๕.๑ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี ผลการศึกษาวิจัย พบว่าโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการไปเยี่ยมที่บ้านน้อย ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูไม่มีเวลาที่จะไปเยี่ยมดูแลพฤติกรรมของนักเรียนที่บ้าน นักเรียนที่ครูสอนอยู่อาจอยู่ในพื้นที่ที่ต่างกัน บางคนอยู่ไกลจากโรงเรียนครูจึงไม่สามารถที่จะติดตามผลโดยการไปสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่บ้านได้ ด้วยเหตุว่าเวลาสอนอยู่ในโรงเรียนก็มากพออยู่แล้วไม่มีเวลาว่างที่จะตามนักเรียนได้ นอกจากนักเรียนที่อยู่ใกล้บ้านครูหรือใกล้สถานศึกษาสอดคล้องกับ โสภา สิทธิสรวง^{๑๗} ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการวัดผล ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่า มีปัญหามาก ครูไม่สามารถติดตามพฤติกรรมนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

๒.๕.๒ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ผลการศึกษาวิจัยพบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการไปเยี่ยมที่บ้านน้อย ข้อนี้สอดคล้องกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี ที่ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูไม่มีเวลาที่จะออกติดตามดูพฤติกรรมหรือออกไปเยี่ยมบ้านของนักเรียนเนื่องจากโรงเรียนไม่มีนโยบายหรือโครงการเหล่านี้ เนื่องจากต้องใช้งบประมาณในส่วนนี้ไม่น้อยและการที่จะออกไปเยี่ยมนักเรียนบ่อยๆ คงเป็นไปได้ยากเพราะนักเรียน

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๕} สุโขทัยธรรมราช, มหาวิทยาลัย, การจัดการเรียนมัธยมศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, ๒๕๒๖) หน้า๑๖๖-๑๖๗.

^{๑๖} พันัส หันนาคินทร์, การมัธยมศึกษา, (กรุงเทพฯ : พิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า๑๕๕-๒๐๐.

^{๑๗} โสภา สิทธิสรวง, “ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา,” ใน คู่มือพัฒนาจริยศึกษา กรมศาสนา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕) หน้า๑๔.

ในโรงเรียนมีเป็นจำนวนมาก งานที่ครูได้รับมอบหมายในโรงเรียนก็มากพออยู่แล้วคงไม่มีเวลาที่จะออกติดตามพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนดังที่กล่าวมาแล้วได้

๓. การเปรียบเทียบระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา ที่มีประสบการณ์การสอนทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า มีปัญหาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ได้รับการคัดเลือกมาเหมือนกันทั้งในระดับการศึกษา ความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ เช่น ความเข้าใจในด้านการศึกษาลัทธิสุตตร ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านการทำแผนการสอน ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

๕.๓. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยมาทั้งหมด จะพบว่าปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา นั้นมีผลสรุปที่เป็นประโยชน์ในอันที่จะสามารถนำไปเป็นข้อปรับปรุงแก้ไข เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาต่อไป ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการทำวิจัยครั้งต่อไปจะสามารถที่จะนำปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้วิจัยได้กำหนดเป็นข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

๑.๑ ควรปรับเนื้อหาหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพิ่มรายละเอียดเนื้อหาสาระให้เหมาะสมตามวัยของผู้เรียน

๑.๒ ครูและผู้ปกครองควรร่วมกันจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน

๑.๓ ควรมีการอบรมการทำแผนการสอนโดยให้ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีส่วนร่วมในการทำแผนการสอนและต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมและท้องถิ่น

๑.๔ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน ควรจัดให้นักเรียนได้เปลี่ยนบรรยากาศการเรียนโดยพาไปเรียนตามสนาม ไร่ร่วมไม้ท่ามกลางธรรมชาติที่มีความสงบเพียงพอ ไปทัศนศึกษาตามวัด ในห้องประชุมหรือห้องจริยธรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกาศเกียรติคุณให้รางวัล

๑.๕ ควรบรรจุครูที่จบวิชาเอกเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยตรง เช่น ผู้ที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งหรืออบรมหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาขึ้นมา เพื่อสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา เพราะจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้จากผู้มีประสบการณ์โดยตรง

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

๒.๑ ควรศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะด้านวัดผลและประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนา

๒.๒ ควรมีการศึกษารูปแบบด้านการประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนาที่เหมาะสม

๒.๓ ควรมีการศึกษาแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

๒.๔ ควรมีการศึกษาคุณลักษณะที่เหมาะสมของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา

๒.๕ ควรมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย :

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ

นงลักษณ์ จันทร์แสนโรจน์. “ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ของครูผู้สอนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร,” ใน **คู่มือพัฒนาจริยศึกษาศาสนา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

พระเทพโสภณ(ประยูร ฐมมจิตโต).**กรอบความคิดในการจัดทำสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรใหม่**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

วิชาการ, กรม. **การประเมินหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๔.

วิชาการ, กรม. **คู่มือการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๕.

_____ . **คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๕.

_____ . **การสำรวจความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแนวการสอนของกรมวิชาการ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๔.

_____ . **แนวการทำแผนการสอน หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓ใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร**. อุบลราชธานี โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซต, ๒๕๓๓.

ข.ทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กาญจนา คุณารักษ์. **หลักสูตรและการศึกษา**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๖.

การศาสนา, กรม. **คู่มือการพัฒนาจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

กิ่งฟ้า สันธวงศ์. **หลักสูตรและการสอนเอกสารประกอบการสอน**. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๔.

กิตติมา ปรีดีดิลก. **การบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : อักษรนิพนธ์, ๒๕๓๒.

ขอนแก่น, มหาวิทยาลัย. การประชุมสัมมนาเรื่องการสอนจริยศึกษาในโรงเรียน ๑๒ - ๑๔

กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๒๔.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. สังคมไทย ๒๕๓๐. กรุงเทพฯ ม.
ป.ท. ๒๕๓๐.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ และคนอื่นๆ. ความรู้พื้นฐานทางศาสนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๖

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. เทคโนโลยีการสอน : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
, ๒๕๓๓.

ทัศนีย์ สุขเมธี. หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการ
สอน วิทยาลัยครูธนบุรี, ๒๕๓๑.

ธวัชชัย ชิวจิรฉายากุล. “การศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทย.” ใน
คู่มือพัฒนาจริยศึกษา กรมการศาสนา. หน้า ๑๗. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา,
๒๕๓๕.

ชานินทร์ กรีวิเชียร. ศาสนากับความมั่งคั่งของชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๐.

นพมาศ ชีรเวทิน. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔.

บุญชม ศรีสะอาด, นิภา ศรีไพโรจน์ และนุชชานา ทองทวี. การวัดผลและประเมินผลทางการ
ศึกษา. มหาสารคาม : โรงพิมพ์ปริดาการพิมพ์, ๒๕๒๘.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๑.

บุญสืบ วิมุตตสูงวิริยะ. พุทธศาสนาเอกสารประกอบการสอนวิชาปรัชญา ๑๕๒๐๒๐๑. บุรีรัมย์ :
ภาควิชาปรัชญาศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์, ม.ป.ป.

ประยูรศรี มณีสร. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ๒๕๓๒.

พนัส หันนาคินทร์. การมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์, ๒๕๒๔.

_____. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนพานิช, ๒๕๒๔.

พัทธา สายหู และคณะ. “จริยในประเทศไทย.” ใน คู่มือพัฒนาจริยศึกษา กรมการศาสนา. หน้า ๒.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

พระเทพเวที. ทำไมคนไทยจึงเรียนพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๓.

บัว ญาณสมปนโน, พระมหา. ศาสนาธรรมปลูกคนให้ดี. กรุงเทพฯ : ป.สัมพันธ์พานิช,
๒๕๓๐.

ยุทธศักดิ์ ฮมแสน. หลักสูตรบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,
๒๕๓๕.

_____ . **หลักสูตรและการจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,
๒๕๓๕.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญ
ทัศน์, ๒๕๒๕.

รุ่งทิวา จักรกร. **การมัธยมศึกษา.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖.

ลมูล รัตนกร และคนอื่นๆ. **รายงานการวิจัยเรื่องโครงการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร
และ**

**การทำงานของบัณฑิตคณะมนุษยศาสตร์ที่จบปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.** กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์บัณฑิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิ
โรฒปทุมวัน, ๒๕๒๘.

วิชัย วงษ์ใหญ่. **พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๕
ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, หน่วย. **คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการวิชาชีพ
(ศิลปหัตถกรรม).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสุวรรณ, ม.ป.ป.

_____ . **คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตร ๒๕๓๓.** กรุงเทพฯ :
มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ, ๒๕๓๕.

_____, หน่วย . **แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ.** กรุงเทพฯ : โรง
พิมพ์การศาสนา, ม.ป.ป.

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. **การจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ชวนพิมพ์, ๒๕๒๖.

สงบ ลักษณ์ะ. **จากหลักสูตร...สู่แผนการสอน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
๒๕๓๕.

สมนึก ภัททิยธนี. **การวัดผลการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์,
๒๕๔๑.

สามัญศึกษา, กรม. **รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาความพร้อมในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา.** กรุงเทพฯ
: กองแผนงาน, ๒๕๓๕.

_____ . **การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การ
ศาสนา, ๒๕๓๓.

สามัญศึกษาจังหวัดสงขลา, สำนักงาน. เอกสารข้อมูลและสารสนเทศ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด

กรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปีการศึกษา ๒๕๔๕. : ฝ่าย

อำนวยการ กลุ่มงานนโยบาย สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดสงขลา, ๒๕๔๕.

ลีปนันทน์ เกตุทัต. “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์” ใน ประถมศึกษาสัมพันธ์ครั้งที่ ๑๔.

ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๕.

สุพิตรา ตระการพันธ์. ความรู้เรื่องหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร การดำเนินการพัฒนา

หลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๒๔). กรุงเทพฯ :

กองฝึกอบรม สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๒๔.

สุมิตร คุณากร. หลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, ๒๕๒๓.

สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง

“สมาธิ” โดยใช้แบบเรียนแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดราชบพิตร กรุงเทพฯ,” ใน คู่มือพัฒนาจริยศึกษา กรม

ศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์. “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียน

มัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดราชบพิตร,” ใน คู่มือพัฒนาจริยศึกษา กรมศาสนา. โรง

พิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

แสง จันทร์งาม. ศาสนาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔.

โสภา สติธรรม. “ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชา

พระพุทธศาสนาในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา,” ใน คู่มือพัฒนาจริยศึกษา

กรมศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. การพัฒนาบุคคล กลุ่ม และชุมชน. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์

ศาสตร์, ๒๕๒๕.

(๒).วารสาร

กมล สดประเสริฐ. “การสร้างและการประเมินเชิงพฤติกรรมของหลักสูตร”. การวิจัยทาง

การศึกษา. มกราคม – เมษายน, ๒๕๑๖.

พระธรรมปิฎก. มงคลสาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กิตติวรรณ, ๒๕๔๓.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. “หลักสูตรอุดมศึกษา,” คุรุศาสตร์. พฤศจิกายน – ธันวาคม, ๒๕๒๑.

มันทนา สังขะภุชณ. ครูหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา,” วารสารข้าราชการ. เมษายน –

พฤษภาคม, ๒๕๔๐.

(๓) วิทยานิพนธ์

คราวญศิริ ประยงค์. วิเคราะห์ปัญหาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ตาม-
ความคิดเห็นของครูผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.

ทรงศักดิ์ บุญปก. ระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, ๒๕๔๑.

บุญเลิศ ปันสันเทียะ. สภาพการจัดการเรียนการสอนที่กระบวนการของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรม
สามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๓๗.

พัฒน์พงศ์ แจ่มวัฒนชัย. ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับ
ปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ตามทรรศนะของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ การศึกษา
มหาบัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๖.

สมคิด ตะวังทัน, พระมหา. การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์ โรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ
การศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒.

วิวัฒน์ สัมฤทธิ์วัชฌาลัย. ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับ
ปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ในทรรศนะของผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียน
มัธยมศึกษา ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 7 และ
8. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๔.

อัปสรศรี เวียงนนท์. สภาพการจัดวิชาเลือกเสรีตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธ -
ศักราช ๒๕๓๓ ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา.
วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

๒.ภาษาอังกฤษ

Assuzu, Chuwujama. "Status of Education Media in the Feteral
Government Secondary School System in Nigeria :
Assessment with Guidlines for an In-Service Training

Program,” **Dissertation Abstracts International**. 45 (2)
: 386 – A ; August, 1984.

Heinich, Rober and others. **Instructional Media and the New
Technology**. New York : John Wiley Son, 1985.

Mecer, Water M. “The Role of the Jerag,” **Dissertation
Abstracts International**. 32 (2) : 705 – A ; August, 1971.

The National Commission on Excellence in Education.
Secondary – school Curriculum. Washington, D.C. :
The National Commission on Excellence in Education,
1982.

ประวัติผู้วิจัย

ชาติภูมิ

เกิด ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๔
ที่ จังหวัด สงขลา

อุปสมบท

วันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๓
ที่พัทธสีมา วัดเขาราม ต. หุ่่งหว้า อ. เมือง จ. สงขลา

การศึกษา

ปริญญาตรี ศาสนศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย
ปัจจุบันกำลังศึกษาชั้นปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ประสบการณ์

เป็นอาจารย์สอนธรรมศึกษา
เป็นอาจารย์สอนนักธรรม
เป็นพระผู้สวดพระปาฏิโมกข์

(ตัวอย่าง)

แบบสอบถาม

เรื่อง

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๔๔ ของคุรุระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา
อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

๑.แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการ
จัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของครูที่ปฏิบัติการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา

๒.คำตอบของท่านมีคุณค่าต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้น ขอได้โปรดอ่านคำถามให้เข้าใจและตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

๓.ผลการตอบคำถามของท่านจะไม่เป็นผลต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านและ
บุคคลอื่นแต่ประการใด

๑.แบบสอบถามมี ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สอบถามรายละเอียดทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบ
ตรวจสอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ สอบถามปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating
Scale)

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

.....

(พระครูธรรมศาสนโฆสิต)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑

รายละเอียดทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวท่าน โดยทำเครื่องหมาย ลงในช่อง
หน้าข้อความและเติมข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านลงในช่องว่างที่เว้นไว้

ประสบการณ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ต่ำกว่า ๑๐ ปี

๑๐ ปี ขึ้นไป

ตอนที่ ๒

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา

อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

๑.แบบสอบถามตอนที่ ๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา โดยสอบถาม ๕ ด้าน ดังนี้

๑.๑ ด้านการศึกษาหลักสูตร

๑.๒ ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

๑.๓ ด้านการทำแผนการสอน

๑.๔ ด้านการดำเนินจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน

๑.๕ ด้านการวัดผลประเมินผล

๑. โปรดอ่านข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถามให้เข้าใจ แล้วพิจารณาว่าท่านมีปัญหายู่ในระดับใด เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเห็นต่อปัญหาของท่าน ดังนี้

หมายเลข ๕ หมายถึง มีปัญหาการเรียนการสอนในระดับมากที่สุด

หมายเลข ๔ หมายถึง มีปัญหาการเรียนการสอนในระดับมาก

หมายเลข ๓ หมายถึง มีปัญหาการเรียนการสอนในระดับปานกลาง

หมายเลข ๒ หมายถึง มีปัญหาการเรียนการสอนในระดับน้อย

หมายเลข ๑ หมายถึง มีปัญหาการเรียนการสอนในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับปัญหา				
		๕	๔	๓	๒	๑
	<u>ด้านการศึกษาหลักสูตร</u>					

๑	โรงเรียนได้รับเอกสารล่าช้า เช่น แผนการสอน คู่มือครู					
๒	หลักสูตรมีความยืดหยุ่นน้อยดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนได้ยาก					
๓	เนื้อหาหนักเกินไปทำให้สอนไม่ทัน					
๔	การศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มวิชาตามหลักสูตรทำได้ยาก					
๕	การจัดเนื้อหาและเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องสัมพันธ์กับการวางแผนการสอนทำได้ยาก					
๖	เนื้อหายังไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนคาบที่กำหนดเอาไว้					
๗	เนื้อหาหลักสูตรยังไม่เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน					
๘	ครูยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมายหลักสูตร					
๙	เนื้อหาวิชาหลักสูตรกว้างเกินไปจึงเป็นปัญหาต่อการเตรียมการสอน					
๑๐	ครูมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรน้อยเกินไป					
๑๑	ความมุ่งหมายของหลักสูตรยังไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของสังคม					
๑๒	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร					

ปัญหาอื่นๆ ด้านการศึกษาหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับปัญหา				
		๕	๔	๓	๒	๑

	ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้					
๑	ผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างแท้จริง					
๒	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่ครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย					
๓	ไม่มีการศึกษาสภาพผู้เรียนก่อนการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้					
๔	ผู้สอนกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่สัมพันธ์กับความต้องการของผู้เรียน					
๕	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร					
๖	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่คำนึงถึงความพร้อม ด้านวัสดุ/อุปกรณ์/อาคารสถานที่/แหล่งการเรียนรู้					
๗	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา					
๘	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับจำนวนคาบเรียนที่กำหนด					
๙	จุดประสงค์การเรียนรู้มีรายละเอียดมากเกินไป					
๑๐	จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของนักเรียน และท้องถิ่น					
๑๑	จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง และจุดประสงค์นำทางยังไม่สอดคล้องสัมพันธ์กัน					
๑๒	จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง และจุดประสงค์นำทางยังไม่เข้าลักษณะจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม					

ปัญหาอื่นๆ ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับปัญหา				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑	<u>ด้านการทำแผนการสอน</u> การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรและคำอธิบายรายวิชาเพื่อ ทำแผนการสอนยังไม่ชัดเจน					
๒	คู่มือครูที่ใช้ในการประกอบการทำแผนการสอนมีน้อย					
๓	แผนการสอนส่วนใหญ่เน้นความจำมากกว่าทักษะจึงทำให้ กระบวนการเรียนการสอนยังไม่ชัดเจน					
๔	แผนการสอนยังไม่ครอบคลุมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรวิชา พระพุทธศาสนา					
๕	แผนการสอนที่กำหนดเอาไว้ยังไม่ครอบคลุมเนื้อหาเท่าที่ควร					
๖	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับแผนการสอน ในรายวิชาพระพุทธศาสนา					
๗	การวิเคราะห์ความมุ่งหมายของหลักสูตรยังไม่สอดคล้องกับ คำอธิบายรายวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อทำแผนการสอน					
๘	แผนการสอนยังไม่สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร					
๙	แผนการสอนและคู่มือครูมีไม่เพียงพอ					
๑๐	ผู้สอนยังไม่มีความเข้าใจในการทำแผนการสอนเท่าที่ควร					
๑๑	ผู้สอนยังขาดประสบการณ์ในการเขียนแผนการสอน					
๑๒	สภาพของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการ สอน					

ปัญหาอื่นๆ ด้านการทำแผนการสอน

.....

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับปัญหา				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑	<u>ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน</u> การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนามีน้อย					
๒	ผู้สอนยังขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา					
๓	มีเวลาในการศึกษาให้รู้จริงและปฏิบัติจริงในแผนการสอนน้อย					
๔	ผู้สอนไม่ได้จบวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรง					
๕	ผู้สอนและผู้เรียนยังไม่รู้จักแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน					
๖	นักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา					
๗	ผู้สอนไม่มีการสร้างความอบอุ่นใจให้กับผู้เรียนก่อนการเข้าห้องเรียนด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเป็นกันเองกับผู้เรียน					
๘	การนำเข้าสู่บทเรียนยังไม่ดีพอ					
๙	นักเรียนไม่ให้ความสำคัญต่อวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
๑๐	กิจกรรมทางพระพุทธศาสนายุ่งยากทำให้เสียเวลามาก					
๑๑	ใช้ธรรมชาติเป็นสื่อสิ่งเร้าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนน้อยเกินไป					
๑๒	ขาดจัดกิจกรรมเสริมเนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนา					

ปัญหาอื่นๆ ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอน

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ข้อ	ปัญหาการจัดการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับปัญหา				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑	<u>ด้านการวัดผลและประเมินผล</u> มีการศึกษาระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง ๒๕๓๓ น้อย					
๒	มีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ในขณะที่ฝึกและหลังการฝึกสมาธิ น้อย					
๓	มีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนก่อนการเรียนและหลังเรียน น้อย					
๔	มีเวลาในการสัมภาษณ์พูดคุยกันอย่างใกล้ชิดกับผู้เรียน น้อย					
๕	มีการวัดผลและประเมินผลด้วยการสังเกตกระบวนการทำงานของนักเรียนในการทำงานกลุ่ม น้อย					
๖	ในด้านการวัดผลและประเมินผลยังไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด					
๗	มีการไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการไปเยี่ยมที่บ้าน น้อย					
๘	การวิเคราะห์จุดประสงค์นำทางยังไม่สัมพันธ์กับจุดประสงค์ปลายทาง					
๙	โรงเรียนได้รับเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลล่าช้า					
๑๐	ผู้บริหารโรงเรียนติดตามการปฏิบัติงานของครูและการนิเทศยังไม่ต่อเนื่อง					
๑๑	เมื่อ ไม่มีกิจกรรมเสริมนักเรียนไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละจุดประสงค์					

ปัญหาอื่นๆ ด้านการวัดผลประเมินผล

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....